יהודית אוריין על אושמה אבו־ג'יל ○ יותם ראובני על אהוד בנאי ○ צדוק יחזקאלי על איזבלה גינור ○ אבי לן על גדי אלגזי ○ נורית בת־יער על שרה פרגוסון ● רמי טל על סמי הירש ○ אריאלה רינגל־הופמן על ארכיאולוגיה עכשיו

שבועון ידיעות אחרונות

כדורסל
לקראת פתיחת העונה

מכבי ת"א מחפשת פיתרון דחוף לכוכב לי ג'ונסון, שעזב את הקבוצה. מכבי ת"א תגיע גם עד 300 אלף דולר לכוכב אמריקני חדש ● רפי נאה על בורסת הכדורסל הישראלי

תצלום השער: יוסי רוט

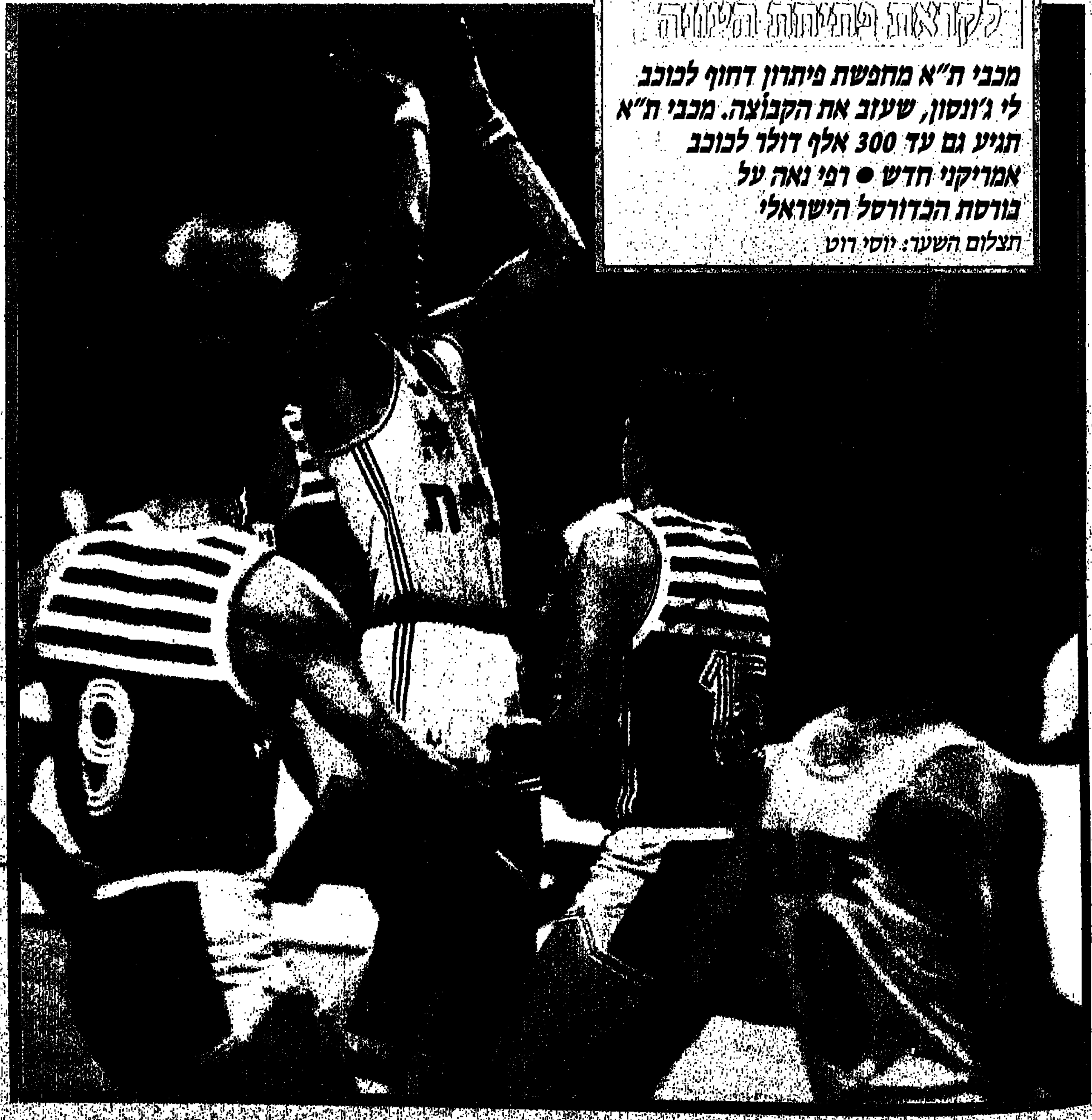

ריק בגלריות ● שוק מצומצם, אין מכירות, אין תמיכה מוסדית • עמנואל בר־קדמא

...כי בסנוקרסט כל הטעמים מובילים

באיכות ובטעם המשובח

גלידת שמנת משובחת

בטעמים שונים עם תוספות

מסדרות הספיישלס והסופרספיישלס

סנוקרסט

יצרנית גלידות ושלגוני איכות משמנת חלב.

סדרת הספיישלס: מוקה פליק בתוספת פרורי שוקולד, שוקו־רום וניל בתוספת צימוקים, תות שדה וניל בתוספת דובדבנים מזוגגים ותות שדה, שרי בתוספת דובדבנים שחורים, קראנץ בתוספת שקדי קאראמל, פרלינה מוקה וניל בתוספת פרלינה וצימוקים, שוקו פליק בתוספת פרורי שוקולד, וניל פליק בתוספת פרורי שוקולד.
סדרת הסופרספיישלס: שוקו פקאן בתוספת אגוזי פקאן, וניל פליק עם שקדים מצופים וצימוקים, שקדים עם קרוקאנט שקדים.

פתוח במוצ"ש 23.00-20.15. פתוח במוצ"ש 23.00-20.15. פתוח במוצ"ש 23.00-20.15. פתוח ב

מבצע ניקוי מדפים

הקדימו קניותיכם לחג

חגיגה של הזדמנויות ביריד כלי בית וחשמל.

המחירים משקל אחד והתשלום אחרי 10 שבועות*!

* 10 שבועות אשראי לקונים מעל 100 ש"ח במחלקות כלי בית ונעלים.

במוצ"ש 15.8 "כל בו קונצרט"
2 אמני אורגן ינעימו למבלים בכל-בו שלום ויצטרפו לחגיגת הבלויים הכוללת את מתקני השעשועים ומשחקי הוידאו במאירלנד, מוזיאון השעווה הישראלי, המצפה והקפיטריה שעל גג מגדל שלום ומסעדת הבקתה.

אמירלנד
גן השעשועים בכל בו שלום
פתוח במוצ"ש
23.00-20.15

בתל-אביב ובכל-בו שלום החדש בחיפה
כל-בו שלום

כוס שתיה דגם תפוחים, צלחת "גוציני".

טרמוס לילדים בדמויות, סכו"ימון דגם "גוציני", צנצנת עוקית.

צלחון מנה א', ע' ומרק דגם תפוחים, כוס לבירה.

ספל + תחתית פיירקס, גביע לגלידה, כלי אחסון

קערת "גוציני" לסלט, סט 4 קופסאות עם סגר, כלי לקרח + מלקחיים.

ספל + תחתית "בודום" קנקן לשתיה, כלי לגלידה

פח אשפה + פדל, תבניות פיירקס, סט 6 סכינים "לייסר", סט 3 מחבתות טפלון.

צלחת עבודת יד פיגיו נורבגיה, סט 6 מזלגות לעוגה, סט 6 כפיות לתה.

תיק שומר קור, מיבש כלים+מגש "טייגר" טרמוס כד.

קנקן למים, קרש חיתוך, כלי איכסון ספרדי.

משקל מזון "שנול" סט כוסות לשתיה קריסטל פס זהב, טרמוס דגם "אמזה", קערה פס כסף + זוג כפות

מחבת לסטקים + ידית מתקפלת סכום תולה ב-4 צבעים.

סט 4 קופסאות, סלסלה ללחם, סוכרון, מאפרת מריסטל "חווה".

20% הנחה

על סטים מפורצלן מעולה לאוכל או לקפה תוצרת יפן ותוצרת גרמניה החל מ- 50 ש"ח.

עד 50% הנחה

במכירת סוף השנה במחלקות ההלבשה, ההנעלה והתיקים

נמשך מבצע חזרה לבית הספר

במחלקות: הנחות ללא תקדים - מכשירי כתיבה, הלבשת בי"ס, הלבשה ספורט, תיקים וילקוטים, נעלי ספורט, אלקטרוניקה ועוד.

סירי נירוסטה 18/10 עם כפתור לשחרור האדים

גודל 16 ס"מ - רק 20 ש"ח
גודל 22 ס"מ - רק 35 ש"ח
גודל 24 ס"מ - רק 38 ש"ח
גודל 26 ס"מ - רק 40 ש"ח

מבצע השבוע!

מכשירי חשמל ביתיים איכותיים ב-6 תשלומיים שקליים

אסור להחמיץ!

מעבד מזון "מג'ימיקס" מצרפת. דגם 2800, 4 חלקים, 2.8 ליטר
רק 62 ש"ח x 6 תשלומים. (סה"כ 372 ש"ח)

מעבד מזון "מג'ימיקס" דגם 2000, 4 חלקים, 2 ליטר
רק 49.50 ש"ח x 6 תשלומים
סה"כ 297 ש"ח)

טוסטר אובן "VIVALP" מצרפת + תבניות, ליטר עם דפנות נשלפות לנקוי קל
רק 42.50 ש"ח x 6 תשלומים
(סה"כ 256 ש"ח)

סיר טיגון (צ'יפסר) "CORDON-BLEU" מאנגליה ליטר, עם טרמוסטט, עם מכסה פילטר.
רק 29.50 ש"ח x 6 תשלומים
(סה"כ 176 ש"ח)

במוצ"ש - חניה חינם!
על כל קניה - בת"א

תל-אביב: מגדל שלום רח' הרצל 1. חיפה: מרכז פנורמה, מרכז הכרמל שדי הנשיא 109.

חניה חינם! בין השעות 19.00-16.00 על כל קניה בת"א, עד השעה 16.00 בת"א ובמשך כל היום בחיפה - לקונים מעל 50 ש"ח שעה חינם ומעל 70 ש"ח שעתיים. המחירים כוללים מע"מ, עד גמר המלאי.

מיטה זוגית מקסימה, שידה וטואלט עם שפע של מגירות ומזרון קפיצי בריאותי. אספקה מהירה, התשלומים מתחילים ב- 2.10

11 תשלומים של 69 ש"ח לחודש לאחר מקדמה של 2.10 ש"ח - הצעה מקסימה לחדר שינה מקסים עם הרבה אריזה חמה של עץ טבעי.

ציבור הצרכנים נבון, הבודק והמשווה מחירים יודע כי באמצעות שיטת ההרכבה וההברגה של סקאנדיה ניתן לחסוך כ-50% ממחיר רהיטים רגילים. שיטת ההרכבה העצמית היא שיטה קלה ופשוטה שעשרות אלפי ישראלים נהנו ממנה.

רק חברה ציבורית גדולה ואמינה כסקאנדיה מסוגלת להציע בגבוה כזה לציבור הצרכנים הישראלי.

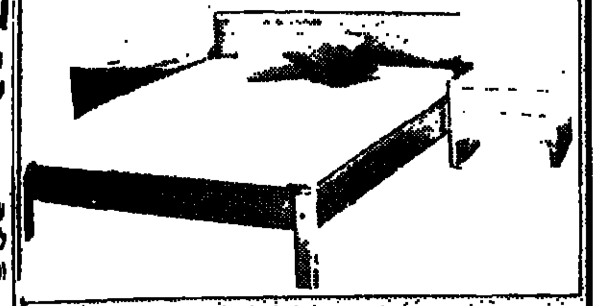

חדרי שינה דגם נגוש - במבצע 69.- ש"ח לחודש.

איך חוסכים 50% בהברגה משפחתית משותפת?

חדרי הילדים של סקאנדיה המקסימים בעיצובם, חוויה של עשייה עצמית וחסכון עצום למשפחה. ההברגה קלה, ההספקה (באריזת קרטון) מהירה, והתשלום החל מה-2.10.

חסכון משמעותי, חוויה של עשיה עצמית משותפת וכתנאי תשלום מדהימים: תשלום מזומן ב 2.10 או שילוב של עד 12 תשלומים המתחילים ב-2.10 (בכרטיס אשראי) רהוט פונקציונלי, יפה ומרשים בעיצובו - הם שילוב שרק חברה ציבורית גדולה ואמינה כסקאנדיה יכולה להציע אותו.

כיצד מצליחה סקאנדיה לשווק חדרי ילדים ונוער באיכות שכזו ובמחירים כאלה?

תכנון המוצר להברגה עצמית ולאריזה בקרטון אינו דבר של מה בכך. רק יצרן עם ציוד מרויק ומתוחכם ביותר יכול להתמודד עם שוק רהיטים זה, (שכן יצרני הרהיטים הקונבנציונליים פתרו פגמים ואי דיוקים בייצור במחלקת ההרכבה של המפעל בעזרת כח אדם רב ויקר) התחשיב במחיר הרהוט בשיטת "הברג זאת בעצמך" בנוי על כך שיד אדם לא תטפל במוצר וזאת בנוסף לחסכון עצום בהובלה ואחסון.

הפעלת השיטה ושיווקה הבלעדיה בארץ על ידי סקאנדיה זוכה להצלחה עצומה. כדאי לבוא עם כל המשפחה בתקופת החופש הגדול ולהתרשם, לבחור בנחת את היחידות המודולריות המתאימות לחדרי הילדים או הנוער בביתכם, כדי שלקראת שנת הלימודים הקרובה יהנו ילדכם מחדר נוער חדיש ומיוחד.

חדר ילדים ונוער דגם "שיר" תעודת כבוד לצרכן הישראלי הנבון

כ-1657 יחידות דגם שיר שנמכרו החל מאפריל מועד יציאת הדגמים לשוק מעידים כי הצרכן הישראלי יודע איפה כדאי לו לקנות.

צרכן נבון לא יסלח לעצמו באם יפסח על השוואת דגמים ומחירים המצויים בשוק הרהיטים הישראלי עם חדר ילדים ונוער דגם שיר של סקאנדיה.

גם לצרכן החסר חוש טכני בידיו יהיה קל בהרכבת הרהיטים וההנאה שבחור צאות רק תוסיף לחווית הקניה המשפחתית.

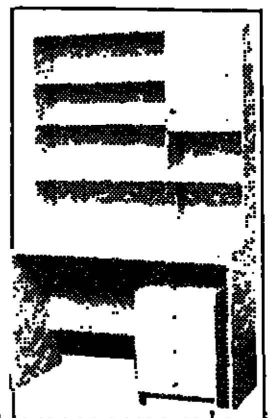

שולחן כתיבה וספריה
ברוחב 1.20 מ' (ללא שידה)
294.- ש"ח בלבד.

יחידות מודולריות

היחידות המודולריות בעיצוב מקסים משתלבות זו בזו באין סוף אפשרויות. שילוב של חלק מהיחידות יתאימו לחדר הילדים של ילדך. כל היחידות שלהלן בגובה 1.90 מטר. שילובי עומק שונים מוסיפים לעיצוב החדר. להלן תאור חלק מהיחידות ומחירן במזומן.

יח' מס' 41
עומק 27 ס"מ רוחב 82 ס"מ שולחן כתיבה בעומק 55 עם מגירה טלסקופית ומעליו מדף ותא אחסון.
252.- ש"ח

יח' מס' 92
עומק 27 רוחב 82 יחידה מדפים עם תא אחסון.
195.- ש"ח

יחידת מראה
עומק 27 רוחב 82 עם 4 מגירות ומדפים, פונקציונלית ומרשימה.
329.- ש"ח

יח' מס' 44
עומק 42 רוחב 42 יחידת דלהוה ומדפים.
231.- ש"ח

יח' מס' 98
עומק 28 רוחב 42 יחידה אידאלית בחדר 3 מגירות טלסקופיות מדפים ותא אחסון רחב.
357.- ש"ח

יח' מס' 24
עומק 55 רוחב 82 ארון בגדים לתליה כולל מדף אפשרות למדפים נוספים.
385.- ש"ח

יח' מס' 23
עומק 55 רוחב 82 ארון בגדים לתליה כולל 3 מגירות טלסקופיות ומדפים.
252.- ש"ח

יח' מס' 21
עומק 55 רוחב 42 ארון בגדים לתליה כולל מדף.
224.- ש"ח

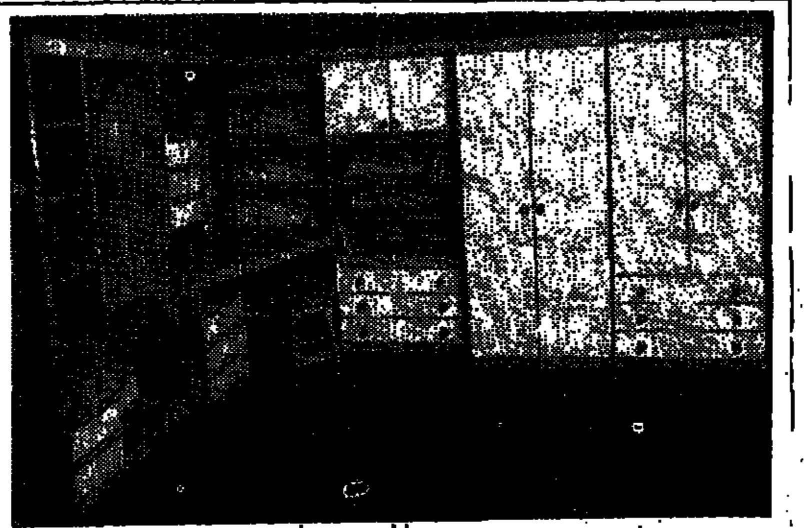

חדר נוער דגם שיר ברוחב 2.40 מ' הכולל ארון, שולחן כתיבה וספריה ב 698 ש"ח ומיטה (ללא מזרון) ב 129 ש"ח

אספקה מהירה

סקאנדיה

רהוט להברגה עצמית

פתוח במוצ"ש

חנויות המפעל:
ת"א: בוגרשוב 27 ● **מפרץ חיפה:** ככיש המפרץ פינת א.פי.סי ● **חיפה:** זדקה, הרצל 59 ●
ירושלים: זדקה, בנין האחים ישראל, שלומציון המלכה 18 ● **נתניה:** סקאנדיה מרקט — אזור התעשיה הישן, הכדר 1 ● **ב"ש:** טרומפלדור 24 ● **הרצליה:** סוקולוב 80 ●
ראשל"צ: רוטשילד 48 ● **חדרה:** זדקה, הגיבורים 88 ● **חולון:** סוקולוב 21 ●
אור יהודה: אזור התעשיה העמל 1.

תשלום 2.10

אספקה מהירה

או עד 12 תשלומים החל מ- 2.10*

העיסקה הכדאית ביותר בארונות קיר

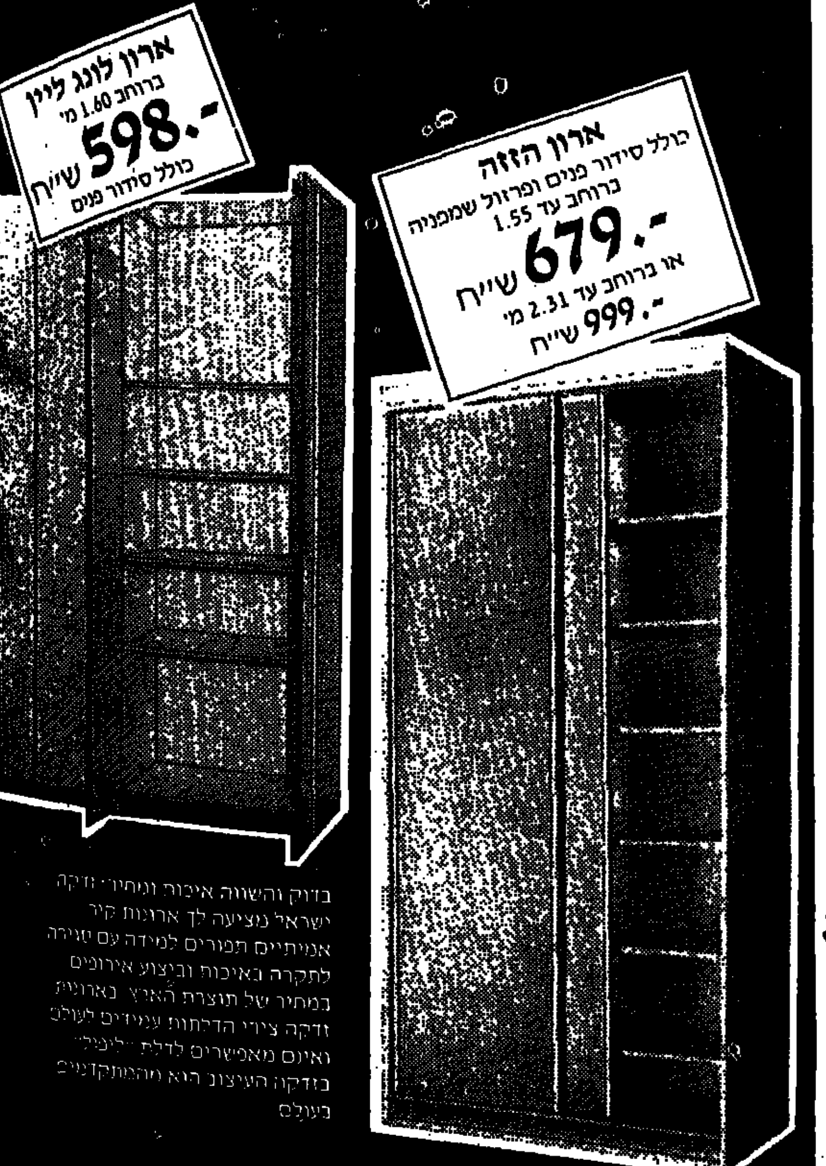

ארון לונג ליין
ברוחב 1.60 מ'
598.- ש"ח
כולל סידור פנים

ארון הזזה
כולל סידור פנים ופרזול שמפניה ברוחב עד 1.55
679.- ש"ח
או ברוחב עד 2.31 מ'
999.- ש"ח

בדוק והשווה איכות ומחיר. זדקה ישראל מציעה לך ארונות קיר אמיתיים תפורים למידה עם סגירה לתקרה באיכות וביצוע אירופים במחיר של תוצרת הארץ. בארונות זדקה ציר הדלתות עמידים לעולם ואינם מאפשרים לדלת "ליפול" בזדקה העיצוב הוא מהמתקדמים בעולם

זדקה

טכנולוגיה בארונות קיר

פתוח מוצ"ש
אור יהודה העמל 1
ראשל"צ הרצל 28

* לבעלי כרטיסי אשראי בלבד.

חנויות המפעל ברחבי הארץ:
ת"א: דיזנגוף סנטר **ת"א:** בוגרשוב 40 ● **חיפה:** הרצל 59 ● **מפרץ חיפה:** סקאנדיה ההסתדרות ● **ירושלים:** בנין האחים ישראל שלומציון המלכה 18 ● **כרמיאל:** הגליל 16/23 ● **נתניה:** סקאנדיה מרקט - אזור התעשיה הישן, הנדר 1 ● **חדרה:** הגיבורים 88 ● **ב"ש:** סקאנדיה טרומפלדור 24 ● **פ"ת:** מוהליבר 18 ● **הרצליה:** סוקולוב 78 ● **חולון:** סוקולוב 47 ● **כ"ס:** ויצמן הראל רוטשילד 48 ● **ראשל"צ:** הרצל 28. ● **אור יהודה:** עמל 1, אזור התעשיה.

"בוא לנגן איתנו בשיטת YAMAHA"

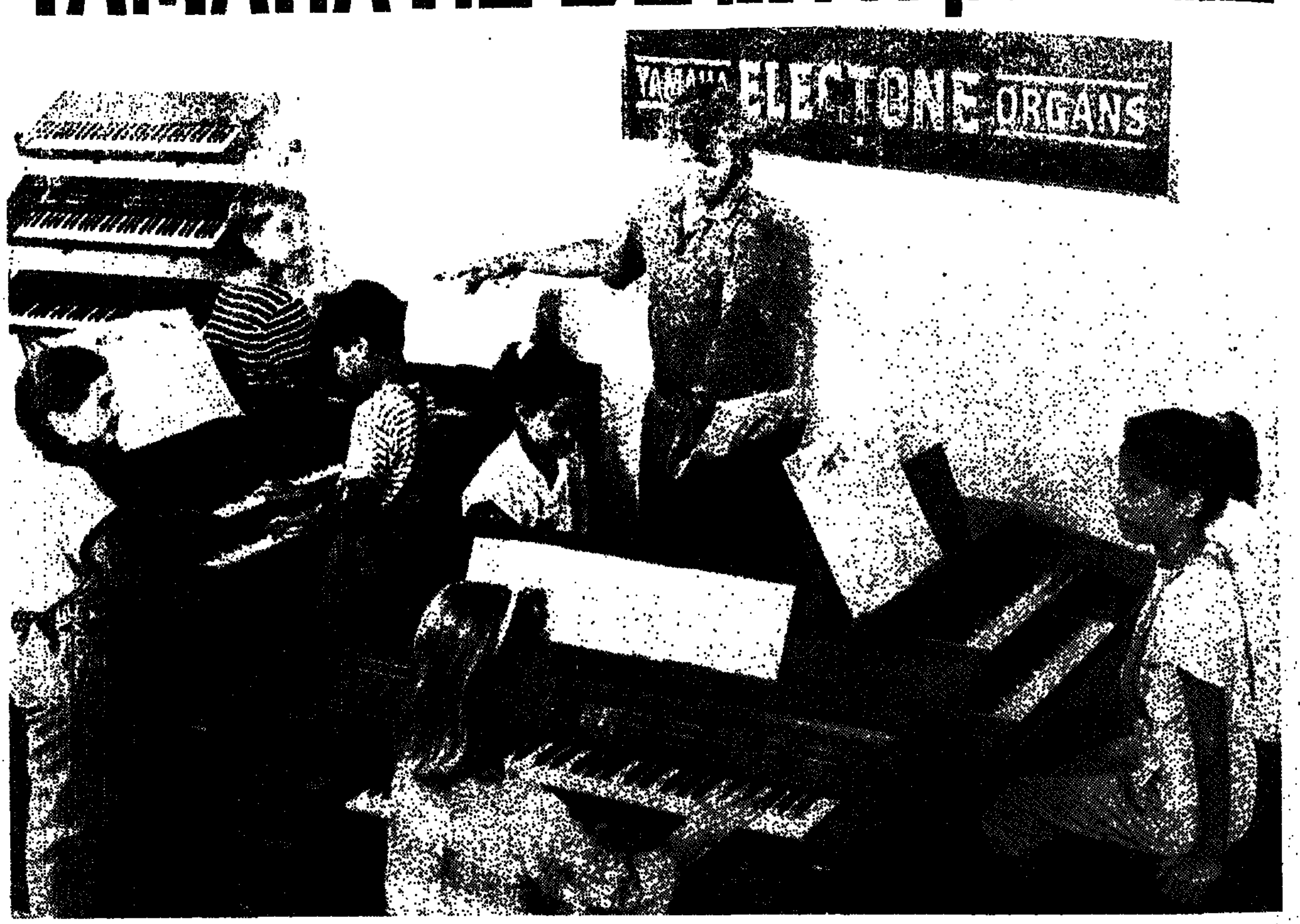

בשיטת ימאהה מוסיקה זו הנאה.

רשת בתי ספר למוסיקה ימאהה

בחסות ופיקוח Yamaha Music Foundation יפן וחברת כלי זמר בע"מ

מודיעה על: פתיחת ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח

■ **למה אתה הולך דווקא לימאהה?**

□ כי בית הספר למוסיקה בשיטת ימאהה הוא בית הספר למוסיקה שבו אני יכול גם ללמוד מוסיקה על הצד הטוב ביותר וגם להנות ממוסיקה...

■ **איך זה יכול להיות? מהי שיטת ימאהה?**

□ בשיטת ימאהה אתה מנגן מה שאתה רוצה ואוהב. בשיטת ימאהה אתה מנגן כבר מהשיעור הראשון - בשיטת ימאהה אתה מנגן בתזמורת, כלומר, בקבוצת לימוד המפתחת את המוטיבציה ואת היחס המוסיקלי שבין המנגן לחברו, כבר מהשיעור הראשון. גם המורים בבתי הספר של ימאהה הם משהו מיוחד: המורים עוברים הכשרה מיוחדת ללימוד שיטת ימאהה שפותחה ביפן ואשר פתחה למעשה דף חדש בלימודי המוסיקה בעולם. גם ההשגים בשיטת ימאהה הם יוצאים מן הכלל: כולנו הרי זוכרים את הופעתם המרשימה של ילדי הפלא מיפן אשר למדו גם הם בשיטת ימאהה והופיעו בארץ יחד עם התזמורת הפילהרמונית.

■ **כמה תלמידים לומדים בשיטת ימאהה?**

□ בעולם - רבבות, בארץ - מספר התלמידים, מגיע כבר ל־5,000 תלומדים · ב־28 בתי ספר המפוזרים ברחבי הארץ.

■ **מה מלמדים בבית הספר שלנו:**

□ לבחירתך כיתות לימוד בנות 9 תלמידים בקבוצות הבאות:
לימודי אורגן לכל הגילאים ולכל הרמות.
לימודי אורגניות לכל הגילאים.
לימודי מוסיקה לגיל הרך (גיל 4 ו 5 בלבד:) ★ רק בת"א, ר"ג, הרצליה וירושלים
לימודי סינטיסייזר הרמוניה ואלתור לתלמידים מתקדמים.

■ **גם אני יכול ללמוד בבית הספר ימאהה?**

□ בבית ספר למוסיקה ימאהה כל אחד יכול ללמוד, כי בבית ספר ימאהה שמים את הדגש על ההנאה הצרופה שבנגינה.
גם אתה תוכל להשתתף במפגשים מוסיקלים בקונצרטים, בתחרויות ארציות ובין לאומיות ואולי גם להופיע בקונצרט המרכזי של כל בתי ספר ימאהה בישראל.

רשימת כתובות בתי ספר למוסיקה "ימאהה" בישראל

ת"א המשרד הראשי וביה"ס להכשרת מורים.

- ★ **ת"א:** ביאליק 3, 652069, 03־652665
- ★ **ת"א:** "כלי זמר" דיזנגוף סנטר, 03־298251
- ★ **רמת גן:** "כלי זמר" קניון איילון, 03־796842
- ★ **ירושלים:** "כלי זמר" יפו 68, 02־226250
- ★ **חיפה:** "כלי זמר" החלוץ 53, 04־664374
- ★ **קרית מוצקין:** "כלי זמר" דרך עכו 1, 04־722071
- ★ **נתניה:** "כלי זמר" הרצל 53, 053־339583
- ★ **הרצליה:** "כלי זמר" המשביר לצרכן, רח' סוקולוב 11, 052־54611 6
- ★ **באר־שבע:** "כלי זמר" קק"ל 71, 057־38779
  "כלי זמר" קק"ל 187, 057־34533
- ★ **אילת:** "גן המוסיקה" מרכז מור, 059־74566
- ★ **אשדוד:** "בית ימאהה" מרכז מסחרי ד'. 055־52262
- ★ **אשקלון:** שד' דרום אפריקה 28 אפרידר, 051־36863
- ★ **הוד השרון:** "חצי־טון" דרך השרון 88, 052־910586
- ★ **חדרה:** "סוכנות כלי זמר" הנשיא 51, 063־25815
- ★ **חולון:** "המרכז המוסיקלי" סוקולוב 17, 03־845705
- ★ **יבנה:** מרכז מסחרי נווה אילן חנות 16, 08־436737
- ★ **יהוד:** "מוסיקפון" קיבוץ גלויות 38, 03־359459
- ★ **כפר־סבא:** "סוכנות ימאהה" מרכז האחרוני, ויצמן 83, 052־452882
- ★ **לוד:** הרצל 11, 08־244587
- ★ **נהריה:** "תו־וצליל" רח' ויצמן 62, 04־982287
- ★ **עפולה:** "סוכנות כלי זמר" ארלוזורוב 19, 065־95550
- ★ **פתח־תקוה:** רח' מוהליבר 2, 03־918603
- ★ **קרית־גת:** "כנור דוד" שד' לכיש 7, 051־882665
- ★ **קרית־מלאכי:** "בית ימאהה" (מרכז דיסקונט) רש"י 309, 055־86728
- ★ **ראשון לציון:** "סוכנות כלי זמר" הרצל 102, 03־950056
- ★ **רחובות:** בית הפועלים 6, 08־453272
- ★ **רמת השרון:** "צלילים" אוסישקין 22, 9־03־403348
- ★ **רעננה:** "בית־ימאהה" מרכז גירון רח' ז'בוטינסקי 5, 052־913660

אזהרה! כל מי שנרשם לביה"ס הטוען שמלמד בשיטת ימאהה, שכתובתו אינה רשומה במודעה זו, שם את כספו על קרן הצבי.

YAMAHA
בתי ספר למוסיקה ימאהה

אין הרזיה עם תוצאות כמו מרזי מורית

עובדה: עשר שנים של הוכחות

★ הבטחות להרזיה — יש הרבה. אבל מה עם התוצאות שחיפשת?

★ רופאים מומחים מזהירים: "פתרונות" להרזיה ללא פיקוח רפואי וללא התאמה אישית — אינם מרזים ומזיקים לבריאותך. כדורי "פלאים", סוגי תה שונים, מחטים סיניות, קוסמטיקאיות למינהן — מבטיחים לך ניסים בהרזיה — ללא כל תוצאות.

★ השיטה היחידה שנבדקה והוכחה — מרזי מורית בפיקוח רפואי והתאמה אישית — עם 10 שנים של הוכחות מדהימות להרזיה וסילוק ריכוזי השומן.

"מנער שמן לחייל גאה, בזכות השיטה האישית של מרזי מורית".

חמדני אייל
ירושלים, חזקיהו המלך 13
הפחית 29 ק"ג ב־60 יום

"כל ריכוזי השומן בירכיים והבטן נעלמו בקלות, עם התכשירים הבלעדיים והתכנית האישית לסילוק השומנים".

אלבז רינה
רמלה, ג. יוספטל 7
הפחיתה 19 ק"ג ב־30 יום

10–3 ק"ג בכל 10 ימים וסילוק ריכוזי השומן

תכנית ההרזיה האישית שלך מבוססת על תחשיבים מדוייקים, שהינם פרי מחקר ממושך ובלעדי של רופאי מרזי מורית.
התחשיבים המיוחדים של כמויות המזון והנוזלים בחילוף החמרים, בשילוב עם התכשירים הבלעדיים ושיטת "מרזית" – מבטיחים לך אכילת מזון בכמויות גבוהות, ובמקביל – שריפה מכסימלית של השומנים, הרזיה מהירה ובטוחה וסילוק כל ריכוזי השומן הבעייתיים שלך.
בסקרי דעת קהל מקיפים שנערכו, נבחרה שיטת ההרזיה של מרזי מורית כשיטה היעילה והטובה ביותר להפחתת משקל וסילוק השומנים.

צוות ייעוץ יום־יומי ופיקוח רפואי

מיד עם הצטרפותך למרזי מורית, מתאים עבורך הרופא האחראי בהתאם לנתוניך: תכנית הרזיה אישית, תכנית אישית לסילוק ריכוזי השומן בשילוב התכשירים הבלעדיים, תכנית התעמלות אישית; תכנית לשמירת המשקל לתמיד, משקה שוויצרי וכמוסות טבעיות בשיטת "מרזית", קסטה פרטית להאזנה ומערכת מעקב יום־יומית.
וזה עדיין לא הכל, לרשותך, בכל יום, צוות ייעוץ מקצועי שמסייע לך בכל ימי ההרזיה וגם לאחר מכן.
כן, יש לך עם מי לדבר בכל יום, ובסודיות מלאה.

תוכנית ההרזיה בביתך תוך 48 שעות

שירות מיוחד להרזיה מיידית

למענך, שירות מיוחד של "מרזי מורית". ניתן למסור פרטים אישיים, לצוות היועצות, לצורך מילוי שאלון ההרשמה, באמצעות הטלפון, בכל יום, בין השעות 08:00-16:00.
תוך 48 שעות, תגיע לביתך תכנית ההרזיה האישית שלך, ומיד תוכל להתחיל לרזות.

חינם — 24 שעות ביממה גם בלילות ובשבתות 02־222676 ,02־222903 ,02־225512, או בתלוש

עכשיו, כשהרזית שלך בטוחה — כל שעליך לעשות הוא לחייג, כבר ברגע זה לטל: 02־222676, 02־225512, 02־222903 או לשלוח את התלוש המצורף ולהזמין ללא כל התחייבות: חומר הסבר לשיטה + הסבר לתכשירים לריכוזי השומן + הסבר לכמוסות המתפכניות ולמשקה השוויצרי ב"מרזית"® + הוכחות מצולמות להצלחה + שאלון הרשמה מדעי. גם בלילות ובשבתות.

מרזי מורית בע"מ
רח' קינג ג'ורג' 37, ת.ד. 4456
ירושלים, 91043

נא שילחו לביתי — חינם: חומר הסבר מפורט לשיטה + הסבר לכמוסות ולמשקה ב"מרזית" + הסבר לתכשירים הבלעדיים לריכוזי השומן + הוכחות מצולמות + שאלון הרשמה מדעי — ללא כל התחייבות.

שם ______________

כתובת ______________

פניה אישית

הנני פונה לכל האומנים, המוסיקאים ולכל גבר ואשת בישראל.
לכל האנשים שעודף המשקל מפריע להם הן מבחינה אסתטית והן מסיבות בריאותיות. לאילו מביניכם שהתייאשו מכל "השיטות" הבלתי יעילות, ושמעוניינים לרזות באמת – להיווכח באמינות שיטת "מרזי מורית" ותוצאותיה.
אנא, התקשרו לביתי ואשמח לספר לכם איך הפחתתי 32 ק"ג ב־70 יום ואיך הפכתי מדורון, הזמר השמן — לגבר חטוב, מלא מרץ ושמחת חיים, ובזמן כל־כך קצר.
מס' הטלפון שלי: 052-82203.

דורון כהן
זמר בלהקת השחקים
אוצר הצמחים 6 הרצליה.

חגיגה באופנה - בקרדי חוגגת - 5 - סיבה טובה להתרגש

בקרדי מציגה חגיגה אופנתית לסתיו חורף 87/8 ואת השיטה "איך לזכות באלפי פרסים ללא צורך בקניה"

לראשונה בישראל

לא צריך לקנות כדי לזכות!

250,000 ש"ח

בתלושי קניה בהגרלה

- אלפי תיקים בעיצוב מגניב
- אלפי חולצות, חולצות T, וגופיות
- מאות מכנסי ג'ינס
- עשרות אלפי מדבקות צבעוניות
- מאות חגורות אופנתיות

גנוב על הג'ינס הזה

BAKARDI

כל שעליך לעשות כדי לזכות הוא למלא ולשלוח.

לכ' בקרדי
רח' מודיעין 10 רמת גן
אני מעונין/ת להשתתף בהגרלה

שם ______ משפחה ______ גיל ______

כתובת ______

רהיטי דניר הם לא בשמיים

15% הנחה

על כל דגמי הארונות והמיטות

לדוגמא - חדר ילדים, הכולל

ארון (דגם 6100)
מיטה (דגם 5000) ללא מזרון
שולחן כתיבה (דגם 3000 או 3100)
ספריה (דגם 2020)

ב- **826** ש"ח כולל מע"מ
(לאחר הנחה)

בדניר תכננו עבורכם מעצבים ואנשי חנוך רהיטים המאפשרים לילדיכם חופש פעולה ונוחיות מירבית.

יותר מ־200 דגמים שונים בשלל צבעים מרהיבים, מאפשרים התאמה מלאה למבנה החדר ולצרכי הילדים בגילים השונים.

קו יצור ממוחשב - מהחדישים בארץ, חמרים מעולים (עם תו תקן) ונסיון של 25 שנה, מבטיחים רהיטים באיכות וגימור מעולים.

פטור ממס לעולים חדשים

יפה צעיר ו... דניר

חנויות המפעל:

ירושלים - דניר, בנין אחים ישראל, שלומציון המלכה 18, 02-244835 **תל־אביב** - דניר, הרצל 57, 03-824442 – דניר, בוגרשוב 26, 03-288711
עפולה – דניר, בית משיח רח' קהלת ציון, 06-596775 **הוד־השרון** – דניר, רח' בני ברית (מול אולמי הוד השרון), 052-28488
חיפה - דניר, הרצל 59, 04-641401 **נתניה** – דניר, הפדר 2, אזור התעשיה, 053-22975 **פתח־תקוה** - דניר, רח' חובבי ציון 18, 03-912614
הרצליה - דניר, סוקולוב 75, 052-82640 **באר־שבע** - דניר, טרומפלדור 39 057-72416 **אילת** - דניר, שדרות התמרים 127/2, 059-71641

מפיצים: **חולון** – גל־אלון, האורגים 1, 03-5564942 **בית שמש** – רהיטי מרכז, הנשיא 1 - מרכז מסחרי, 02-917827
באר־שבע: לב הרהיט, דרך חברון 4, 057-72711 ורשת חנויות כל־בי ברחבי הארץ. המפעל: 052-27927

על העדשה
שרה פרגוסון, הדוכסית מיורק, כובשת את האנגלים. מה אומרת על כך דיאנה? ● נורית בת יער

30
חופרים ובוכים
החפירות בקיסרה הופסקו. אתרא קדישא ניצחה. דינמיקה של הסלמה ● אריאלה רינגל־הופמן

34
מחלק קרח
איש ה„קולוסואם", סמי הירש, חיפש קוביות קרח וחזר עם מפעל ● רמי טל

36
עצר בירוק
גדי אלגזי, סרבן השירות המפורסם של ראשית שנות ה־80, לומד היום בגרמניה. סיכום ביניים ● אבי לן

40
קיסרית בגולה
פאוה דיבה אלמנת השאח האירני, בעמדת המתנה. בנה, לדעתה, האלטרנטיבה היחידה ● „פארי מאץ'"

46
נפוליון
המפה השמימית שלו מעידה על אומץ לב, תעוזה, מנהיגות, רגש עליונות. לא אומרת כלום על הגובה שלו ● האסטרולוג אילן פקר

48
קמברידג'
330 קלוריות ליום. הרבה אבקה, מעט אוכל. איך חיים מזה ● בופים, אודטה דנון

פרופ' בנימין מזר, זקן הארכיאולוגים בארץ. תצלום: ו. בראון. „חילול קברים זו המצאה נהדרת"

שרה פרגוסון. תצלום: סיגמא. דיאטה, חדר־כושר, מספרה, איב סאן־לורן. דיאנה מאבדת גובה

אהוד בנאי. תצלום: מיכל היימן. אחרי ראש פינה, אירופה, נגינה ברחוב — תקליט ראשון

7 ימים

10
כדורסל
העונה הבאה בפתח. מי רוכש את מי, כסף, שמועות ● רפי נאה

13
תשליך
חמש שנים אחרי שקפטן אבנר גלעד זרק כושי לים, והמלח קורנברג מחא וצילם. מי הטובים, מי הרעים? ● יגאל סרנה

15
גלריות, סוף?
בשנות ה־70, הגלריות לאמנות היו אחד המוסדות הפופולריים של חברת השפע. בשנות ה־80, גורלן כגורל הבורסה ● עמנואל בר קדמא

18
לעשרה ימים
ד"ר איזבלה גינור, סופרת ורופאת שיניים ירושלמית, גוייסה לתרגם את דבריו של דמיאניוק. חוויה אוקראינית ● צדוק יחזקאלי

20
מחוץ לתחום
אוסמה אבו־גוש, ערבי ישראלי. האהבה שאיתו והאהבה הבלתי אפשרית ● יהודית אודיין

24
עגל הזהב
אהוד בנאי, 34, זמר שנמצא הרבה זמן בשטח, מוציא תקליט ראשון. הגורל הטוב ● יותם ראובני

מבוקש

וידאו
JVC
המבוקש בישראל

מה עושה את מכשירי הוידאו של JVC למכשירי הוידאו המבוקשים ביותר בישראל?

■ **האיכות:** הטכנולוגיה של JVC היא פרי נסיון של למעלה מ־30 שנה בתחום הוידאו. המהנדסים של JVC הם שהמציאו את טכנולוגית ה־V.H.S השולטת בוידאו העולמי, והם האחראים על חידושי הטכנולוגיה האחרונים אותם תמצאו בדגם החדש והמהפכני **HRD-210E**: חדות תמונה מהממת, PAL SECAM, שלט אלקטרוני, טיונר אלקטרוני מורחב, V.P.S SYSTEM, מהדגם החדיש ועוד חידושים בלבדיים ל־JVC. (MULTI SYSTEM) HRD-210E ועד לדגם היוקרה HRD-257 חדשים במכשירי הוידאו של JVC הציב סטנדרטים הוידאו הביתיים.

■ **האמינות:** JVC הפך בישראל ובעולם שם נרדף לאמינות. מכשיר שאתה יכול לסמוך עליו לשנים רבות של הנאה צרופה ללא תקלות. בעשרות מיליוני בתים בעולם ובעשרות אלפי בתים בישראל יודעים שעל JVC אפשר לסמוך.

■ **והעיקר:** הגב החזק של אמפא אלקטרוניקה העומד בישראל מאחורי השם העולמי של JVC בשרות ובאחריות.

אזהרה: רק הסוחרים המורשים של אמפא אלקטרוניקה יכולים למכור לך JVC עם תעודת אחריות מקורית. אל תוותר על תעודת האחריות המקורית - זו תעודת הביטוח שלך.

תו של אמינות
אמפא אלקטרוניקה
יבוא שיווק אחריות ושרות

ספורט ישראלי. שוק ההעברות. לקראת תחילת העונה

כל קיץ והברקוביץ' שלו

הכדורסל הישראלי הינו עולם עסקים גועש, רב פיתויים, מרתק • רפאל נאה מתאר את שוק ההעברות, המחירים, השיקולים, השמועות, היצרים

מאת רפאל נאה

תצלום: יוסי רוט

מיקי ברקוביץ'. המו"מ עם מכבי נסגר

הליגה הלאומית בכדורסל עדיין נמה את פגרת הקיץ. משחקי גביעי אירופה השונים יחלו רק בחודש הבא. ובכל זאת, לא משעמם. הכדורסל מספק הרבה אקשן. מאמנים ועסקני קבוצות תרו בארה"ב, לאורכה ורוחבה, חזרו לארץ והמשיכו בטלפונים, טלקסים והתקשרויות לסוכנים, לעורכי דין, לסוכני־סוכנים ולאנשי קשר. ממש תעשייה, אולי קטנה בהשוואה לאיטליה, אבל בהחלט תעשייה, כסף, תנועה חזקה.

כדורסלנים ועסקנים התדפקו ומתדפקים על דלתות בתי המשפט, בניסיון לזכות בשיחרור, בגלל אי כיבוד חוזים. שופטים אחרים נעשו מומחים ב"תיקי הקיץ" של הכדורסלנים.

לפי כמויות החומר שזרמו חורמות, מידי ערב, למערכת – נדמה לך שאתה נמצא בעיצומה של העונה. אבל, הרי מדובר בקיץ, בחום, ב"עונת מלפפונים", לא בכדורסל.

במשרדי המועדונים, או במשרדיהם הפרטיים של ה"בוסים", אליהם מועתקת לעתים הפעילות העסקנית, מדסקסים עד השעות הקטנות. כל אוהד, או מקורב הוא 'פוטנציאל של מבין'. שולף שמות של אמריקנים שאפשר להביא לדבריו ב"כסף קטן". השמות מפוצצים, אבל לעתים מתברר כי המידע היה נכון לעונות 2־1981.

■■■

קרחתנות כללית. מאמנים וחברי הנהלה שורפים ימים ולילות במאמץ לשפר את הרכביהן, לרכוש שחקנים, לא לקנות חתול בשק, לא לחרוג חריגה נואשת מדי מגבולות תקציב המועדון.

עוד לפני תחילת האימונים, 'צילה' צביקה שרף בנתניה (עם ראשי קבוצתו החדשה "אליצור") כמעט כמו בעונה הבוערת עם מכבי ת"א, קבוצתו לשעבר, ביד אליהו. כך גם המאמן מולי קצורין בהפועל גליל עליון. רק חזר קצורין, בחברת יו"ר המועדון ישע כהן, "ממסע רכש" בארה"ב, וכבר ישיבה בהולה בביתו, עוד לפני שהתפנה לכת ולרעייה.

עסוקים, אך בצורה שונה, היו גם משה ויינקרנץ (מאמן הפועל ת"א והנבחרת), יוסי הררי (מכבי חיפה), מארוין קסלר (הפועל חולון) שאת מקומו בארץ מילא אילן קובלסקי, פנחס גרשון (בית"ר ת"א), דני ברוילי (מכבי נתניה), אפי בירנבוים (מכבי ר"ג), יעקב אדלר (אליצור נווה־דוד/רמלה), רני כהנא (הפועל ירושלים). יריב ורשצקי (הפועל חיפה), היה עסוק בפגרה, בבירורים וגישושים אם קבוצתו בכלל תיפעל.

■■■

רלף קליין, רק חזר, אחרי ארבע שנים בגרמניה, וכבר נכנס לקלחת של מכבי ת"א. קליין אולי 'שכח' את הדיסקרטיות המכבית, ודברים שנאמרו והתפרסמו באמצעי התקשורת בשמו, הקפיצו את חברי הנהלת הקבוצה.

מבחינת המידע לאמצעי התקשורת, מכבי ת"א היא הקבוצה ה'שמורה' ביותר, לעיתים נדמה כי ההחלטות 'מוחבאות' בכספת. אבל, גם במכבי היו כמה דליפות, יחסית מועטות. הנהלות אחרות למדו והלכו בעקבותיה.

אולי מחשש לעין הרע, או שקבוצה מתחרה תסחוב את השחקן, או שברגע האחרון יתחרט ולא יגיע – ניסו הקבוצות לשמור על שמות שחקני־הרכש בסוד.

■■■

כל קיץ והברקוביץ שלו. המאבקים בין מיקי ומכבי ת"א מתנהלים בדרך כלל בפגרה, בקיץ. פעם דיון משפטי על קבלת שיחרור, ופעם ויכוח על חידוש החוזה.

הרכב הכולל את דורון ג'מצ'י, וילי סימס ומוטי דניאל – גרם למישהו במכבי ת"א להאמין שאפשר לוותר על מיקי.

אבל, ברקוביץ הוא לא 'כל אחד'. למרות הקשיים במו"מ הממושך, הרוב הקובע במכבי ת"א לא היה מוכן לוותר עליו. ראשית בגלל שמו. במשך השנים נעשה מיקי, מבחינתה של מכבי ת"א, ליותר מ'עוד שחקן'. נתגו בן אשתקד, בעקבות תקרית עם המאמן צבי שרף, בכפפות של משי. שנית: חשש שייצטרף לקבוצה מתחרה. ידיעה שהתפרסמה בעיתון כי מיקי על הכוונת של הפועל ת"א, עשתה בוודאי 'חררה' לרבים במכבי ת"א.

בהמשך, כאשר הוזכר ברקוביץ בזיקה להפועל חולון– שוב דאגה במכבי, גם להפועל חיפה, שרצתה ביקרו, לא היו מוכנים לתת לו ללכת.

יתכן שלאיתותים ששלח דורון ג'מצ'י, לגבי פתיחת חוזהו בקבוצה, היתה השפעה על זירוז ההסכם עם מיקי.

כאמור, הסיפור חוזר על עצמו לקראת פתיחת כל עונה, במהלכה ובסיומה: "זו עשויה להיות העונה האחרונה. הכדורסל עומד בפני שוקת שבורה, הקבוצות יתמוטטו, לבסוף ישארו רק קבוצות בודדות שיחזיקו מעמד". החורף והאביב עוברים והכל נשכח, והתוכניות לעתיד גראנדיוזיות מבעבר.

■■■

'שמות גדולים', מהכדורסל האמריקני המיקצועני, ומזה האירופאי הבכיר, נשלפו: פט יואינג, דומיניק וילקינס, דוקטור ג'יי. אמרו שהם מגיעים לקבוצות ישראליות, כשחקני חיזוק.

'להפריח' שמות בחלל לא עולה כסף. אשתקד, הביא אברהם חמו (אז בהפועל ר"ג), שם כזה לארץ, את מייקל ריי ריצ'ארדסון, אחד מגדולי הכדורסלנים המקצוענים בארה"ב. ריצ'ארדסון לא הורשה לשחק. ריצ'ארדסון נענש בארה"ב בגלל פרשיות סמים וההתאחדות הבינלאומית (פיב"א) אימצה את העונש.

■■■

ההנהלה הנוכחית של מכבי ת"א נכנסת לשנתה הי"19, בעוד ש"שמלוק" מהרובסקי במכבי ת"א וחיים גיל במכבי ר"ג איבדו כבר את הספירה מתי החלו בתפקידיהם. אבל, בקבוצות רבות מתחלפות ההנהלות, או העמותות, חדשות לבקרים, לרוב בגלל קשיי נזילות. הגרעונות הגיעו, במקרים רבים, לאזור־אסון.וכבר, בעונה הקרובה, התחייבויות חדשות. הפתרון הנוח ביותר לעקיפה מדומה או מעשית של הגרעון – הקמת עמותה חדשה.

הפועל עפולה/העמק לא עמדה בזמנו במירוץ, הרימה ידיים ופרשה. והפועל ר"ג הגיעה לשוקת שבורה וירדה לארצית.

אבל, היתר או רובן, בוכות וממשיכות. בהפועל חיפה נרתם הקיץ להזיז את העגלה איש העסקים יעקב שלזינגר, שהתחייב להביא כספים. בהפועל ירושלים קיים עורא בליליוס. בהפועל חולון היה ונשאר המזכיר מיכאל ("מישקה") לפרדון. הוא ויתר הפעילים אינם נכנעים. באליצור נתניה, העונה אלה יוסי פרידמן ורוני בראון.

עסקנים שלא מחזיקים מעמד, שלוקחים התחייבויות ללא כיסוי, ולא עומדים בנטל החובות – פורשים, ותחתם באים אחרים. אין בעיות למצוא מחליפים. זוכרים שפעם היה באליצור נתניה ניל גילמן. נתניה לא הפכה למכבי ת"א, כפי שגילמן היה רוצה, הוא הסתפק בתואר הסגנות, ובינתיים הוא מחוץ למשחק.

■■■

כל עונה 'הם' מאיימים או אפילו מספידים את מכבי ת"א.

'סיפור הפרשנות', שלפני הליגה חוזר על עצמו בשנים האחרונות: "העונה ייקשה על מכבי ת"א להגן על כיתרה", כך מפי המומחים. והשידה המכבית עברה. במשך 18 שנים זכתה מכבי ת"א ברציפות בכתר האליפות. קבוצות שונות רצו אחריה, ניסו, הרימו בשלב מסויים ידיים. רק למכבים לא נמאס, הם המשיכו במירוץ.

קיץ 1987, נכנסו במכבי ת"א קצת ללחץ. לי ג'ונסון עזב. בעקבותיו הלך האווי לאסוף, להפועל תל אביב (משהו בסביבות 80,000 דולר). הפועל הוא היריב הרציני, ההיסטורי. הלחץ הזה גם מחזיק ומעורר את עו"ד שמעון מזרחי והצוות שלו.

■■■

הקיץ, מעמיד את הפועל תל אביב והפועל חולון בראש רשימת בעלי הסיכויים לסכן את האלופה. ראשי האלופה, בעלי עין חדה, הריחו את הנולד וניסו להערך בהתאם. את האליפות לא יוציאו סתם כך מידיהם.

כאשר שמעו על חיזוקה של הפועל ת"א בהאווי לאסוף, שהפתיע בכך את המכבים, בג'ונתן דלזל, בלינטון טאונס (28, 1.98) כדורסלן ה"פורטלנד בלייזרס" בליגה המקצוענית האמריקנית וריאל מאדריד לשעבר ובקארל איימוס (לשעבר מכבי ר"ג) – הבינו במכבי שהחיזוק שלהם, שיחליף את ג'ונסון, צריך להיות ברמה כזו שיתן תשובה גם לחסרונו של האווי לאסוף.

מבחינת החיזוק הישראלי, וילי סימס ומוטי דניאל, עשתה מכבי ת"א בהחלט רכש טוב.

■■■

במכבי ת"א לא מדברים על גובה המשכורות. הערכה: לי ג'ונסון הגיע למשהו בסביבות 130,000 דולר. ג'ונסון דיבר על נכונות להמשיך בסביבות ה־200,000, כפי שהוצע לו באיטליה. אפשר היה לגמור איתו על משהו באמצע. במכבי ת"א לא הזדרזו. ג'ונסון פתח את העונה האחרונה באיחור, בגלל חשש למחלה שהתעורר אצלו. בפתיחת העונה קורקע הכדורסלן. לפני שמכבי ת"א היתה מחליטה להאריך את חוזהו לעונה רביעית, הוא היה נדרש לעבור בדיקות נוספות, לא בטוח שהיה מסכים.

אשתקד, כאשר טרסר מילאנו החתימה את בוב מקאדו האגדתי, מכוכבי הליגה המקצוענית האמריקנית בכל הזמנים, עבור 400,000 דולר לעונה – הדהים הסכום את המועדונים האירופאים.

טרסר הבינה כי עבור סחורה טובה יש לשלם מחיר גבוה. סכומים של 130,000־150,000 דולר לעונה עבור קווין מגי וג'ונסון, נחשבו בעבר טופ שבטופ. אבל, אינפלציית מחירי הכדורסלנים, עשתה את הסכומים האמורים לנמוכים־סבירים. מכאן, המחליף עשוי להיות יקר מג'ונסון.

■■■

לפני שנה, כאשר נבחרה הנהלה חדשה להפועל ת"א, אמר לנו היו"ר, דני קורן, כי המטרה אינה לרוץ אחרי מכבי ת"א. "המטרה היא הפועל ת"א", אמרו קורן ותפליה הדברים היו כנים. הפועל ת"א הגיעה לגמר ה"פליי־אוף" וניצחה במשחק הראשון (מתוך שלושה) את מכבי ת"א. ההנהלה אולי לא רצתה כבר בעונה הראשונה שלה להפוך את הקבוצה לגורם, אבל השחקנים ביקשו ועוד איך.

גם לקראת העונה החדשה, מנסים המאמן, משה ויינקרנץ, וכל היתר לשמור על פרופיל נמוך. אבל, רשימת השחקנים, העומדת לרשותם, מצביעה על ההיפך.

הרכש הישראלי שעשתה הפועל ת"א והכולל את האווי לאסוף וג'ונתן דלזל, מהפועל חיפה – מצויין. שני הזרים, לינטון טאונס (כ־70,000 דולר), שחקן ציר רב גוני, וקארל איימוס – עושים את הקבוצה למבטיחה־מאיימת. שחקני הרכש החדשים יתפסו את מקומם של אלה שעזבו: מייק לארגי, דון רובינזון, עופר פליישר ועוזיאל קאליש. לרשימת שחקני החיזוק יש כמובן להוסיף את חיים זלוטיקמן, שלא שיחק אשתקד בגלל פציעה, והעונה ישוב לפעילות מלאה.

תקנות, חוקים ומסורת אינם מאפשרים בישראל שוק שחקנים חופשי אמיתי. שוק חופשי קיים במדינות רבות. הגבלת ההעברות אינה מוכרת. בספרד, לדוגמא, יכולות ריאל מאדריד, או ברצלונה, להחליף את כל סגל השחקנים שלהן.

בארץ, אפשר להחליף את שני הזרים, וכן לרשום שני ישראלים חדשים. זהו. קיימים גם פטנטים של השאלת שחקנים צעירים, והעברת כדורסלנים מליגות נמוכות (שאינם נכללים במסגרת ההעברות המותרות), אבל קיימות בהחלט הגבלות.

■■■

הפועל חולון. סכנה לתל־אביביות גם מכיוון הפועל חולון.

כאשר אמרנו למשה ויינקרנץ, מאמן הפועל ת"א, שקבוצתו מועמדת השנה לכתר, היפנה את אצבעו לעבר הפועל חולון.

ראשי המועדון הזה אמיצים. לא מרימים ידיים. לא מדברים על אליפות ומירדף אחרי מכבי ת"א. אך מדברים בגדול ועל גדול.

אשתקד התפקשש להם עם ה"חיה" קני באניסטר, שהפך בקושי ל"כלב פודל". הסכום שקיבל – משהו בסביבות 130,000 דולר – נחשב אז לגדול, כמושגים של אלה שאינם במשחק. ראשי הקבוצה קיבלו זאת כספורטאים והודו כי לא הצליחו עם השחקן. אשתקד לא הגיעה קבוצתם לתוצאות המקוות, לקראת סיום העונה, היו היציעים, כמשחקי הקבוצה, כמעט מיותמים. ובכל זאת, עמדה הנהלתה בהתחייבויותיה ושילמה עד האגורה והסנט האחרונים. בנוף הכדורסל הישראלי זהו בהחלט הישג מרשים.

הפועל ת"א בונה הרכב חזק במיוחד: האווי לאסוף, 80 אלף דולר; ג'ונתן דלזל; לינטון טאונס, 70 אלף דולר; קארל איימוס. חיים זלוטיקמן ישוב לפעילות מלאה

לקראת העונה החדשה, מנסים בהפועל חולון מזווית אחרת, עם מאמן אמריקני, מארוין קסלר, ועם לא פחות מ־4 שחומי עור, שיעשו את הקבוצה אטראקטיבית מאוד. רייזי טורמור, ששיחק בעונה האחרונה כמתאזרח, שירת בינתיים בצה"ל, הפך לישראלי. וכמוהו ג'יימס טרי. אלה, יחד עם ג'ו דאוסן בן ה־27, וקני אורונג' (26, 2.06), יהפכו לרביעייה חזקה ומושכת מאוד.

מבין הכדורסלנים הישראלים החופשים, עשתה הפועל חולון את אחת מעיסקות הרכש הטובות ביותר, בהחתימה את עו"ד שמואל ויסמן מהפועל גליל עליון. היו שראו בהחתמה הזו מכה לרכז הקבוע של הקבוצה, ישראל אלימלך. אבל, בחולון מאמינים שמכוחם של השניים לשתף פעולה, ובסיכום ייצאו כל הצדדים נשכרים.

■■■

מכבי ת"א החתימה את סימס מאליצור נתניה, שחקן רב גווני, ואת מוטי דניאל (שלמעשה כבר היה חתום). דניאל, בעבר כדורסלן הפועל חולון, בילה את השנתיים לשהייתו בהסגר בארה"ב, והופיע במכללת ג'ורג' וושינגטון. בכל אותה תקופה היה חתום במכבי ת"א.

על מנת למלא את החלל שהשאיר לי ג'ונסון, יצאו, בשבוע שעבר, בפעם השנייה תוך חודשיים לארה"ב, מנהל הקבוצה, שמואל "שמלוק" מהרובסקי, וחבר ועד המחלקה, רוני שטייניץ.

יהיה הזר החדש של מכבי ת"א חזק וטוב ככל שיהיה, הרי שהקבוצה מאבדת גובה, בעקבות עזיבתו של לאסוף. המאמן היוצא, צביקה שרף (כיום באליצור נתניה), נאלץ, במהלך העונה האחרונה, לשנות כיוון ולשחק עם שלושה גבוהים, דבר שהחזיר את מכבי ת"א לתמונת בית הגמר האירופי.

רלף קליין מתכוון לשחק עם שלושה נמוכים, על הרבה מהירות והתקפות מתפרצות.

■■■

פעם, כאשר הכדורסלנים השתכרו כמה לירות, אפשר היה לגמור איתם בקלות. הנהלת הקבוצה היתה יושבת עם הבחור, ללא עו"ד, או סוכן מטעמו, ומסכמים את כל הפרטים. היום, לא יעשה כדורסלן שמכבד את עצמו צעד ללא סוכן, או עו"ד (לעיתים הסוכן הוא גם עו"ד), או שניהם. לעיתים, מתנהל המו"מ רק בין ההנהלה לסוכן. הכדורסלן משקיף מהצד.

סוכן השחקנים הגדול ביותר באירופה, לאקי לוציאנו, מתגורר בסאן מרינו. לוציאנו מייצג 130 כדורסלנים, המופיעים ברחבי היבשת. 9 מ־24 הזרים, שהופיעו אשתקד בליגה הלאומית בארץ, היו 'שייכים' לו. לאקי התעשר מהביזנס. חי כמו נסיך. בכל מדינה יש לו סוכן מישנה. בישראל, זהו נתן אמיר. רק אדם בעל ייחוס וכוח כמו לוציאנו יכול היה במשך שנים להסתדר עם אדל וויליאמס.

לי ג'ונסון הגיע ל־130 אלף דולר. הוא היה מוכן להמשיך תמורת 200 אלף. אפשר היה לגמור על משהו באמצע. במכבי ת"א לא הזדרזו

אמיר, למד את המקצוע בארה"ב, שם שהה 8 שנים, ועבר בעסקי תיירות. לאמיר סוכן־מישנה בארה"ב, המאמן אלן לונג, שהודח אשתקד מאימון הפועל ר"ג וחיפה.

המושג 'סוכן' קיבל בשנים האחרונות תאוצה בארץ. סוכנים מקומיים: עו"ד רונית ג'מצ'י, אחותו של דורון, שמעון הגן ואבי וילטיר. כדורסלן פעיל, שהשחקנים נועצים בשרותיו, הוא עו"ד שמואל ויסמן.

'סיפור הסוכנים' מסובך ומורכב. קיימים כדורסלנים אמריקנים שלהם 3 סוכנים: בארה"ב, באירופה ובישראל. יש שהתקשרו בארה"ב לשני סוכנים, מבלי שהאחד ידע על רעהו. סוכן ישראלי, שהתקשר לשני סוכנים אמריקנים, הופתע כאשר כל אחד מהם הציע לו אותו שחקן.

התפתחות הענף העסקי הזה (סוכן) מעידה על התעצמות האמריקניזציה של הכדורסל הישראלי. העובדה שהסוכן הישראלי רואה מטבע נאה מהכדורסל, תגרום להתפתחות ולריבוי הענף. לפי שעה, בניגוד לכדורגל הישראלי, קשה למכור כדורסלנים ישראלים לאירופה. ■

הכושי הסמוי על גבי הרפסודה הרעועה בלב ים, 1982. וצילום של המלח קורנברג

יגאל סרנה

אם יש צדק

כמה צרק המלח קורנברג, כשאמר „בן זונה של עולם", שבסופו של דבר הצדק הוא לא יותר מנקודה קטנה באופק, שלעולם אינה גדלה. כי הנה, חמש שנים אחרי שקפטין אבנר גלעד היכה וזרק את הכושי הסמוי לים על גבי רפסודה רעועה, והמלח קורנברג מחא וצילם וחשף את כל הסיפור המכוער הזה; חמש שנים וחצי, ליתר דיוק אחרי הפשע הימי הזה, ביולי האחרון, קיבל גיבור הפרשה, קורנברג, שנה וחצי בפנים על העברת הירואין. והרב חובל המורשע שב לאונייתו מורן, שש עשרה טון מעמס, כאילו לא קרה דבר, וירד איתה למסלולה האפריקני, שהוא ראשית העניין כולו.

ועוד אמר בשעתו המלח קורנברג, גבר גדול מידות, בהיר ומלא סערות כמו הים, כי אבנר גלעד הוא איש חזק ומעכר של הקיבוצים, אי אפשר לגעת בו ולך תדע מה הסיכוים שלו, של קורנברג, בחור פולני מבית שמש, מול הקפטין.

ובסופו של דבר צדק. כי איפה הוא ואיפה הקפטין שנשפט והורשע, והנה הוא על אוניתו. ועל הכושי בכלל אין מה לדבר, כי מומחה הכרישים באנס כבר העיד במשפט על סיכויי כושי כורד, פצוע ומזיע בפיסת הים בה הורד.

כך שבסיכום ניתן לומר שאחד נטרף, אחד יושב והשלישי מפליג. ובכל זאת, אם יש צדק בעולם, אולי יקבל קורנברג חנינה מהירה וכפרה על מעשהו הנמהר עם הסמים, וייזכר לו מעשהו הטוב, וימצא נתיבו הבטוח בתוך החיים, שהם סוערים ואכזריים יותר מכל אוקיאנוס.

ואילו קפטין גלעד, בעוברו עכשיו ליד חופי אפריקה, יגלה שוב בוקר אחד על אוניתו „מורן" שלושה כושים סמויים, שלא ידעו את אשר אונה לקודמם. והפעם יקח אותם מהלך אלף מיל ויניחם בחוף מבטחים ותבוא שלווה גם לנפשו. ■

מהיום כולם בעו"ש אחד.

עו"ש 1 ומיוחד

תוכנית העו"ש החדשה של בנק דיסקונט מעניקה לך הטבות חדשות ומגוונות:
■ 7% ריבית שנתית; על כל יתרה יומית בחשבונך.
■ הריבית היומית תינתן על כל יתרת זכות בחשבונך – מהשקל הראשון ועד האחרון – ללא הגבלת סכום כלשהי.
■ חשבון עו"ש 1 פטור מדמי ניהול על כל הפעולות הקשורות בהשקעות: פקדונות שקליים, תוכניות חסכון, קופות גמל, קרנות נאמנות, ניירות ערך ופקדונות מט"ח.
■ ובנוסף – 15 הפעולות הראשונות בכל רבעון בחשבון עו"ש 1 – פטורות לחלוטין מדמי ניהול.

עו"ש 1 לכל אחד

לפרטיים וגם לעסקים
לתוכנית עו"ש 1 החדשנית יכולים להצטרף לא רק פרטיים – אלא גם כל הלקוחות העסקיים. זהו יתרון חשוב, שתמצא רק בבנק דיסקונט.

עו"ש 1 מרוויחים מיד

כדי ליהנות מהתנאים המיוחדים הכנס לסניף הקרוב של בנק דיסקונט ובקש להצטרף לעו"ש 1.
תמורת כל ההטבות הללו יחוייב חשבונך, אחת לרבעון, בעמלה חודשית בסך 3 ש"ח בלבד.

עו"ש 1 יותר אשראי

מעתה – תהנה גם מקווי אשראי מוגדלים, בתנאים מועדפים, עד 5,000 ש"ח (במקום עד 2,000 ש"ח עד כה), בחשבונות של מקבלי משכורת ובחשבונות פרטיים של עצמאיים, בעלי מקצועות חופשיים ובעלי עסקים.
האשראי ינתן כנגד בטחונות, כמקובל בבנק.

יותר קרוב אליך **בנק דיסקונט**

מאת עמנואל בר־קדמא

צלומים: מיכל היימן

מרק שפס, מנהל מוזיאון ת"א, בחברת הלן גינתון, אוצרת, ביתן הלנה רובינשטיין. שפס משווה בין תל אביב לניו יורק, לטובת ניו יורק

בשנות ה־70, הגלריות היו בשיא פריחתן. עם ישראל, נובורישי עד העצם, קנה אמנות בבהילות של מחפש־סטאטוס ● בשנתיים־שלוש שעברו, נדמה כי העסקים מתים, הגלריות מתאיידות, הקהל נעלם

עוד לא ממש מתה

גורדון ת"א, רחוב הגלריות, שרוי בתהליך של תמורה מתמרת. מי שיעבור היום ברחוב ויחפש את הגלריות שהכיר לפני חמש או עשר שנים – לא ימצא. לפעמים, שמות חדשים; לפעמים, דלתות סגורות.

ריק בגלריות. אולי בגלל אוגוסט, אולי תמונת מצב מאפיינת. לא צריך להיות ריק. הרחוב התל אביבי מתפוצץ מתיירים. החופש הגדול מוציא את האנשים לרחוב. יולי, אוגוסט, חודשים של פנאי משתולל. השזופים רצים לפארק הירקון, לקולנוע, לתיאטרון, ממלאים את החנויות – גם של ספרים – ואפילו למוזיאון. לא לגלריות.

מעט גלריות יושבות טוב. יוקרה עם הצלחה מסחרית. פירמות סולידיות. אמנות איכותית. אמנים עם זיקה קבועה. אחרות מחזיקות את הראש על פני המים. יש צלקות של משברים, אבל מתפקדים. אחרים נעלמו.

מוקי דגן, איש מוזיאון ת"א, בחברת יהושע גסל, אספן, בפתיחת תערוכה. רוב האספנים נעלמו עם המפולת הכלכליות

פתיחת תערוכה בדיזינגוף סנטר, ת"א. בתצלום: אותמר נימן, אמן, בחברת אמו. אף גלריה ממשית לא האריכה שם ימים

יש בעיר הזאת אינוונטאר גדול של שמות שהיו. בית קברות גדול של גלריות.

לא רק גורדון. איפה יפו. ירידה בזווית מתונה, כלתי מורגשת לפעמים, מלוות אנחות כמיהה אל הפרוספריטי של פעם.

פעם, כשבאו קבלני העפר של קו בר־לב ואחריהם הספקולאנטים של הבורסה וקנו ציורים לפי הקילו, צצו גלריות כמו גורים בשפניה. כמו שהיו סטייקיות וסנדוויץ' בארס וגלידריות ומילק בארס. ארט בארס עם מדפים מלאים קיטש סוריאליסטי והדפסים בעלי מיפרטים טכניים שנויים במחלוקת.

■ ■ ■

אנשים חשבו שמגלריה אפשר לספור את המיליון עוד הערב. לא זו היתה המציאות. כמו שתותחי יום הכיפורים הרסו את קו בר־לב, והמפולת את הבורסה – כך נהרס הקיטשיסטאן בסחר האמנות התל אביבי.

הכל היה מיקסם שווא, כמו כלכלת הנייר של ארידור. מי ששילם רבבות דולארים על סמך 'דעת מומחה' (עקרת בית שהחזיקה חנות לדבר אמנות), מצא עד מהרה שערך השקעתו באמנות במרכאות, שווה בדיוק לערך השקעתו במניות קרן הנאמנות רונית.

או. קיי„ לא רק אמנות נמוכה. בשנים בהן פרח כאן הידיד העממי, פרצו גם גלים גבוהים של אמנות ערכית. למרבה הצער, כמעט תמיד בלי ביטוי כלכלי. מעט מאוד אמנים, שהם שמות מפתח בסיפור האמנות הישראלית העכשווית, מתורגמים למונחים כספיים.

אספני האוואנגארד (אני משתמש כמונח לצורך נוחיות), נער יספרם. הידועים בהם: איש הביטוח יוסף חכמי, וצ'ארלס מאיורקס. הבנקים, בעיקר דיסקונט ובני משפחת רקנטי, מעורבים עד היום ברכש אמנות. הכמות שהמוזיאונים רוכשים אינם מיתרגמים למושגים של שוק.

■ ■ ■

הגלריה מתה, זורק מישהו קביעה. „זה נכון בערך כמו שאלוהים מת", אומר בעל גלריה ומוסיף בחיוך, „אלוהים יכול, מקסימום, להיות חולה".

לא מהיום. לפני שנה וחצי, יצא רחוב גורדון במבצע של יחסי ציבור לוחצניים. תאורה חגיגית, כרזות, שלטים, מורחוב זמני. על פי החזון, רחוב גורדון, בשלהי 1985, היה צריך להיות הרבה יותר ממה שהיה. החזון דיבר על הסוהו, מדיסון אבניו, ריידה־סן,

מרכזי אמנות בינלאומיים בזוהרו, בהופעתו בגמוריון.

אם תרצו, גם היום יש גלריות. גלי אמן וברציון, אנג'ל ושטרן, אוגריות ותירוש ומארק ושולמית ומבט ושוה קישון והדסה ק.

גלריה פארק עוסקת בעיקר באמנות מיובאת. שרה קישון מגבילה את עצמה להיפר ריאליסטים. הרסה עובדת בעיקר על אוסף. גם תירוש כך. גלריה מבט מוסיפה לעשות תערוכות. לגלריה בינט, בפרישמן בן־יהודה, יש כמה ציירים נאמנים: שאול שץ, מיכאל קובנר, עמוס ריבי.

בעלי הגלריות המרכזיות רחוקים מלהרוג את הגלריה בהבל פה. שעיה יריב, בעל גלריה גורדון: „אני לא בדעה כזאת. היו שנתיים קשות מבחינה כלכלית, בהן ירד נפח המסחר בגלריות וממילא – רמת העניין באמנות".

נעמי גבעון, בתו של שמואל גבעון, בעל הגלריה באותו שם, יצאה מכתלי הגלריה המשפחתית, וקיימה במשך כמה שנים, עד לפני שנתיים, גלריה הנושאת את שמה. שלוחה אוואנגארדית של גלריה שמרנית באורח יחסי. האב נתן כתף כספית. נעמי טיפחה והציגה אמנים על פי טעמה האמנותי. בין היתר, יחזקאל שטרייכמן, משה קופפרמן, משה גרשוני, יגאל תומרקין, פנחס כהן־גן, רפי לביא, גבי קליזמר.

„אם אתה אומר שהגלריה מתה", היא אומרת, „אין לך קייס". אין שום קשר, כך גבעון, בין העובדה שסגרה את הגלריה שלה ובין משבר אפשרי. מחר היא עשויה להתחיל לשפץ את הבית שרכשה בנווה צדק ולפתוח את הגלריה החדשה שלה שם. „אני עכשיו במצב של היערכות מחדש".

■■■

גבעון אינה מעלימה את הזמנים הקשים שעברה הגלריה שלה ברחוב נתן החכם. אמנם, עכשיו היא חלק מתשלובת האמנות המשפחתית (שלוש שלוחות בע"מ: גבעון לאמנויות יפות, גבעון לאמנות בת זמננו וגבעון להדפסים), אבל: „רק עכשיו מתחיל להיווצר שוק עקבי וטוב לאמנות אוואנגארדית. רק עכשיו תוכל גלריה עכשווית גם לקיים את עצמה".

– הכיצד?

גבעון: „מאמצי שכנוע והשקעת משאבים של שנים רבות מתחילים לשאת פרי. זו לא היתה משימה פשוטה. קשה למסור אוואנגארד בחברה קטנה ושמרנית".

נעמי גבעון מתחילה לראות תמורה על הרב'הינגלט ששילמה בנתן החכם. לא ברור אם גלריות אוואנגארדיות או אוואנגארדיות־למחצה, שלא החזיקו מעמד, כמו יודפת, רוס, בית לייוויק או דבורה שוקן, היה שמור להן היום גורל שונה. גלריה דביר מחזיקה מעמד בחריקת שיניים.

■■■

בראשית שנות ה־80, נדמה היה שצומח משהו כמו מרכז אמנותי בסביבות שנקין, תל אביב. האחים אורי ודני דותן הקימו שתי גלריות ששמן 'תת־דמה' וגם הוציאו כתב עת בשם זה. מוצר מו"לות צעיר ומקורי. ייחוד של שנקין. והיתה גם גלריה 'אחד העם 90'.

האחים דותן התקפלו ראשונים. הם סירבו לתת, בשעתו, כל הסבר לתקשורת. אחד העם, גלריה שהוקמה על ידי אמנים, נסגרה עקב שילוב של נסיבות: סכסוך בין המפעילים וקשיים חומריים.

מה שקם בזמן האחרון בתל אביב, אין לו שום מכנה משותף גיאוגרפי. יש 'מימד' ברחוב פינסקר, 'רגע' בסוף הרצל, 'ארטיפקט' בנחמני, 'שלוש' בנווה צדק, ו'קלישר 5', בכתובת זו. 'בוגרשוב', ברחוב בוגרשוב. כולן בבעלות אמנים או סטודנטים, בהווה ועבר, לאמנות. שתיים מהן, 'בוגרשוב' ו'שלוש', הן עמותות. הראשונה מקיימת זיקה ונעזרת על ידי תנועת ר"צ.

גלריות עם חבלי ילדות. אולי, יתברר, בתים אמנותיים לדור שצומח. מסחר גדול עוד לא מתרחש בהן.

■■■

עמי שטייניץ, חוקר אמנות צעיר, היה מעורב בגלריה אחד העם. היום, בקלישר 5, יכול להיות, שיום אחד יקים גלריה משלו. „אבל גם אז", הוא אומר, „לא מתוך חשיבה מסחרית".

עיניו מביעות אי אימון כאשר מעלים באוזניו את האפשרות להתפרנס מגלריה. התפוצצות הצריכה התרבותית לא הגיעה לאמנות. „יש נתק מהותי. אין חינוך לאמנות פלאסטית. מלבד זה, זו־חבילת מחירים הרבה יותר גבוהה. אין להשוות מחיר יצירה אמנותית למחירו של ספר או של כרטיס להצגה או קונצרט".

הצייר יאיר גרבוז, בקריאת ביניים: „לא נכון. אתה יכול להשיג יצירה אמנותית, נאמר הדפס, במחיר של בילוי ערב. כמה עשרות דולארים".

■■■

מכל מקום, שטייניץ סבור שהשטח מת. שוק מצומצם. אין מכירות. אין תמיכה מוסדית. מה שיותר גרוע, הולך ונגרע מקומה

של הגלריה [illegible] של התרחשות אמנותית. [illegible] לגלריה אין רק פונקציה [illegible] האמן וגם הקהילה זקוקים לגלריה, כמיקום של הצגת יצירות אמנות בקונטקסט נכון. ויטוינה.

הגלריות הן קרקע צמיחה אמיתית של אמנים והיגרים אמנותיים. או של ייצוא לחוץ לאוין. או של פעילות תרבותית ואירועים סביב תערוכות.

היסטורית, אפשר לדבר על בעלי גלריות כמו שטיגליץ, כץ, ז'אן תירוש, רוזנפלד בתל אביב. ספראי, אורדנג, בינט בירושלים. גולדמן בחיפה.

בראשית שנות ה־60, פתח התעשיין סם רוביגר את גלריה 'ישראל'. היה הראשון שהחתים אמנים על חוזים ושילם להם שכר חודשי, כנהוג בעולם. היה הראשון שהשקיע מאמץ בנסיון לייצאם לעולם (עד טוקיו הגיע). בין היתר, עבדו עימו: יצחק דנציגר, וקסלר, תומרקין, אריה ארוך.

שנים מעטות אחרי זה, פתח יריב את גלריה 'גורדון' עם הרבה כוונות טובות לטפח אוואנגארד. '10־פלוס', קבוצת האמנים המובילה בשנות ה־60, קיימה אצלו את מרבית תערוכותיה. שמות־מפתח: רפי לביא, יואב בראל, ציונה שמשי, בוקי שוורץ. אבל, הקבוצה התרחבה אחר כך ללא גבול. כמעט כולם היו ב'10־פלוס'. גם תומרקין, ליפשיץ, דרוקס, ושמי הציגו אצל יריב.

היום, אומר יריב: „האמת היא שלגלריה אין יעוד. היא מבטאת צרכים. מי שמנסה להלביש על גלריות יעוד, לא מבין את הכוח האמיתי שפועל: צרכים, קודם כל כלכליים, אבל גם אישיים. הן של האמן והן של בעל הגלריה. תפקוד הגלריה נקבע על־ידי שילוב כל הצרכים האלה".

יריב, אני מתרשם, מתייחס באמביוולנטיות לימים הכאילו הירואיים ההם. הוא נזכר בעונות שבהן הציג 14 תערוכות, מהן עשר לא הרוויחו אף פרוטה.

■■■

היום, מתבטאת פעילותו של יריב לא רק

הגלריות נפלו כמו הבורסה, כמו הקבלנים, כמו כל תעשיות הבלוף • בעלי הגלריות מתעקשים לדבר על התאוששות

שעיה יריב, גלריה גורדון: „בגלריה אני מציג רק דברים שאני עומד מאחוריהם. במכירה פומבית אני מוכר כל מה שמביאים אלי. אני לא מפעיל שיפוט אמנותי"

בתערוכות (בעונה האחרונה הציג, בין היתר, את ליפשיץ, שמי, כלוש, שיינמן ורורצ'ין), אלא גם בהוצאת ספרים וקטלוגים ובאיסוף נרחב.

„גלריה", אומר יריב, „חייבת לקנות אמנות. היא לא יכולה לחיות רק על קומיסיות. גלריה שאין לה אמצעים לקנות אמנות, תיפול במוקדם או במאוחר. גלריה, שאינה עוסקת בתיווך אמנות נטו, חייבת שיהיה לה מלאי. רק על ידי קניה נקבעים היחסים בין האמן לגלריה".

ג'ולי ממן, המוכרת יותר כג'ולי מ., פתחה באמצע שנות ה־70, גלריה שעסקה בעיקר, כרוח הזמן, באמנות מושגית, שבחלקה הגדול אינה מפיקה תוצאה אמנותית סחירה.

הגלריה, מודה ג'ולי, לא החזיקה את עצמה שנים רבות. רק הזרמת מתמדת של משאבים איפשרה לה להתקיים. רק בשנים האחרונות, היא מתחילה להתאזן. גם משום שהאופנה האמנותית השתנתה. יש מוצר למכירה.

„לא שיניתי כיוון", אומרת ג'ולי, „הסיפור שלי מוסיף להיות סיפור של איכות". ג'ולי הציגה בעונה האחרונה שני אמנים צעירים – יאשה צירינסקי ודויד שווילי – ליד ציונה שמשי, מנשה קדישמן, מיכאל דרוקס, בוקי שוורץ, יהודה פורבוכראי ומיכל נאמן. בעונות קודמות הציגו אצלה גם ציבי גבע, יורם מרוז, צבי הקר, יעקב מישורי, דגנית ברסט, דויד פרומר ואחרים.

כמו יריב, גם ג'ולי מדברת על התאוששות. „משלוש השנים, בין 1984 ועכשיו, השנה האחרונה היא הכי טובה".

– איך אתה מסבירה את זה?

„חלק מהפרוספריטי הכללי. היציבות של המטבע. הרגיעה. ההרפיה של הלחצים האינפלאציוניים".

עמליה ארבל, שנים רבות בעלת גלריה תל אביבית, פועלת עכשיו בהרצליה. „גלריה חסרת כל שיקול מסחרי מעולם לא נשאה את

[illegible] שהיו מכיסו [illegible] להתעשר".

■■■

מנהל מוזיאון תל־אביב, מארק שפס, מסכים, כללית: „בישראל אין כסף רציני שמושקע באמנות רצינית. אנשים לא מאמינים בזה. לא הצלחנו ליצור שיכבה של בעלי יכולת, שיתעניינו בצורה משמעותית באמנות, שירכשו אותה בגלוי. שיהיו גאים בעיסוקם כאספנים".

– ואיך זה בעולם?

„בארצות הברית, יש שיכבה עצומה של אנשים עשירים, לאו דווקא עילית תרבותית, שמזינים את העכשיו של האמנות. אנשי עסקים, תעשיינים, פרקליטים, ברוקרים, בנקאים. פה, לא".

■■■

לעומת זאת, אני נזכר בביקור שערכתי לא מכבר בביתו של עורך דין גדול וחשוב. האיש מתגורר בווילה ענקית, ועל קירות הסלון, שגודלו כגודל מיגרש כדורגל והמרוהט בפאר ראוותני, ציורים, המון ציורים, שהאיש קנה בפרוטות במזרח הרחוק. האיכות, שלא נדע. האיש השוויץ במציאה, והעמיד אותה „לעומת אלפי הדולרים, שמבקשים ציירים במערב תמורת קישקושים שאף אחד לא מבין".

ערכתי ניסיון: החניתי את מכוניתי בקרן הרחובות דב הוז וגורדון. יום שני, שעה חמש וחצי אחר הצהריים. קשר עין כמעט עם כל הרחוב, חמש או שש גלריות בטווח עין. במשך שעה, נכנסו לא יותר מעשרה אנשים לכל הגלריות גם יחד. שעיה יריב מזהיר אותי לא לתת סימן בגלריות ריקות. זה לא משקף שום מצב.

גלריה גורדון עוסקת במכירות פומביות. שתיים בשנה. שמעתי, אני אומר ליריב, בעלי גלריות שטוענים כי המכירות הפומביות נוגסות קשה בפרה הרזה הזאת של סחר האמנות.

מטבע הדברים, מודה יריב, שאם אדם קונה במכירה פומבית, הוא לא קנה בגלריה.

בלשון יבשה: הן נטלו פלח של שוק. „אבל המכירות הפומביות לא גרמו להאטה בסך־כל התערוכות והמכירות", אומר יריב, „השוק במצב עלייה. בעולם, כמו אצלנו, יש הרחבה בצריכה התרבותית והשיווקית של האמנות".

יריב מעריך, שמחצית מהאמנות הנמכרת במדינת ישראל, נמכרת במכירות פומביות. מצד שני, המכירות הגבירו את הנפח הכללי של סחר האמנות.

„בסיכום", אומר יריב, „הגלריות אינן מוכרות היום פחות משמכרו לפני עשר שנים. עובדה: אחוז המתעניינים והקונים עולה כל הזמן".

■■■

היום, גלריה גורדון מקיימת את המכירה הפומבית המשמעותית היחידה לאמנות ישראלית. מחירי המקסימום של יצירות אמנים ישראלים רחוקים מלהשתוות עם מחירי המקסימום של אמנים ערכיים בני זמננו בארצות אחרות. אמנים אמריקנים כמו ג'ספר ג'ונס, ריצ'ארד סרא או פראנק סטלה מקבלים סכומים של שש ספרות פר־עבודה. אצלנו, מרקיע אמן לשמיים, כשציור שמן שלו (שמן היא הטכניקה היקרה ביותר) מגיע ל־30 אלף דולאר, במכירה פומבית. את המחירים הגבוהים ביותר מקבלים ראובן, ארדון, בק, זריצקי, ארוך, ברגנר. אף אחד מהם גם לא יחסית צעיר.

– אתה מפריד בין הגלריה ובין המכירות הפומביות?

יריב: „הפרדה מוחלטת. בגלריה אני מציג רק דברים שאני עומד מאחוריהם. במכירה פומבית אני מוכר כל מה שמביאים אלי. אני לא מפעיל שיפוט אמנותי. יותר מכך: קורה שאני לא מכניס יצירה איכותית למכירה פומבית, מתוך ידיעה שהיא לא תקבל מחיר. לא להזיק לאמן".

■■■

באמנות הישראלית קיימת תופעה מוזרה, יחידה במינה בעולם: מעמדם של אמנים, בהקשר של התרבות הלאומית, אינו משפיע על מחיריהם בשוק. אנשים מציגים

במוזיאונים, אוצרים מבססים על יצירתם השקפת עולם תרבותית חבוניות – ומחירי יצירותיהם נמוכים עד כדי מבוכה. לעתים קרובות, במכירות פומביות, אין הם משיגים מחירי מינימום.

מובן, למחירי האמנות המקומית, מלבד מקרים מעטים, אין שום משמעות בעולם. הכל שווה רק כאן.

ולהיפך: לא תמיד משפיעה עובדת הצלחתו של אמן ישראלי בעולם הגדול על מחירי יצירותיו כאן.

ששה אמנים ישראלים מציגים עכשיו ברוקומנטה, אירוע אמנות בינלאומי מרכזי. כמה מהם עובדים ברציפות, בהיקף רחב ועל מישור יוקרתי מאוד, בעולם הגדול. לא שמעתי שמישהו מהם פוצץ כאן את השוק. ההיפך: יש מהם המתלוננים על התעלמות וקיפוח.

נוכח עובדה זו אפשר לתמוה על כניסתן, לאחרונה, של סותבי'ס וכריסטי'ס, החברות הבינלאומיות הגדולות למכירות פומביות, לזירה הישראלית.

סותבי'ס ערכה כבר שתי מכירות פומביות. מעט מאוד אמנות ישראלית. פה ושם שאגאל שהובא מחו"ל – ויודאיקה.

הטענה היא שהחברות הללו אינן מעוניינות בקידום אמנות ישראלית, אלא בסחר ביודאיקה – כתבי־יד, פריטי פולקלור ותשמישי קרושה יהודיים. אולי.

■■■

נעמי גבעון, כאמור, טוענת, שאנו שרויים במצב ביניים. היערכות מחדש, היא קוראת לזה. יש לה אופטימיות. לראשונה, לדעתה, יש עכשיו מקום לגלריה אוואנגארדית, שתישא את עצמה. אבל, „לאמנים ותיקים יחסית שצריכים לבסס את עצמם. לצמיחת אמנים חדשים, זו לא תקופה טובה". משום כך היא מטילה ספק בסיכויי הגלריות החדשות, המתבססות על גילוי כשרונות חדשים.

שטייניץ: „יכול להיות, שעוד במהלך שנות ה־80 יהיה זינוק בצריכה של אמנות פלאסטית. התנאים אינם מסייעים. תל אביב איננה עיר תומכת. הגלריות שלה משלמות מסי־עתק, אין בה סטודיות לאמנים. לגלריות, היום, יש רק ערך של חשיפה תקשורתית, של מקום בו ניתן לקבל משובים ולראות חטיבת־עבודה במרוכז".

בירושלים, המצב קצת יותר משופר. בסיוע העירייה, זכו מספר אמנים בסרנאות גדולות ומרווחות במבנים תעשייתיים לשעבר, בתלפיות, ובמרכזון גלריה משותפת. אומרים, שלא מעט לזכות חללי עבודה יפים אלה יש לזקוף, לפחות חלקית, את התנופה החדשה, עם תשואה בינלאומית נאה, בעבודתם של אמנים ירושלמים כצבי גולדשטיין וסרג' שפיצר.

■■■

אחד שמבסוט ממצב הרימדומים באמנות הוא יאיר גרבוז. הפרוספריטי הביא, לדעתו, נזקים לאמנים. הדרישה הגדולה לאמנות, קיצרה את תקופת ההמתנה של אמנים צעירים.

אמן צעיר, לדעתו של גרבוז, חייב, לטובת אמנותו, לחיות, לפחות תקופת מה, בתחושה של נידוי. שיהיה בטוח, כי אף אחד לא מבין אותו ולא רוצה לקנות אותו.

ואילו אצלנו, בוגר טרי של אקדמיה לאמנות נעלב אם לא מקדישים לו מייד את תשומת הלב הנראית לו ראויה. הוא רוצה מיד להיות קנוי, מרואיין בתקשורת ומוצג בגלריות טובות ומוזיאונים.

כבר מזמן לא שמע גרבוז על התארגנות של אמנים לצורך היגד אמנותי משותף. הכל קבוצות לחץ. גם התופעה של אמנים שמייסדים גלריה היא דרך של חרירה למימסד.

עכשיו, אומר גרבוז, שהיה בשנה האחרונה אוצר גלריית בוגרשוב, יותר טוב. אין אקשן בגלריות, יש יותר זמן להיות בסטודיו. ציור מבקש שיכלול מתמיד של המיומנויות. דור של אמנות מושגית והתרחקות מציור, שחקה מיומנויות.

כצייר, גרבוז אינו מקיים זיקה לגלריה. שום עקרון. „עם הגלריה הנכונה, אני מוכן לשותפות של פיפטי פיפטי. הגלריה הישראלית איננה אפקטיבית. לא כמתווך ולא כמקיימת סחר אמנות ראוי לשמו. לגלריה הישראלית היו זמנים הרבה יותר טובים", אומר גרבוז.

■■■

וכאן באה החשוואה. גרבוז מספר על ידיד אחר שלו, שהציג תערוכה בגלריה היוקרתית של מרי בון, בסוהו, מנהטן. בא לגלריה נציג מהמוזיאון לאמנות מודרנית, ביקש לקנות עבודה. בעלת הגלריה סירבה למכור. האמן נדהם, שהרי זו שאיפת חיים להיות נרכש על ידי המוזיאון לאמנות מודרנית.

השיבה לו הגב' בון: „אני מוכנה למכור להם ברצון רב, אבל רק בשני תנאים: שיקנו שני ציורים ולא אחד; שיקחתם חוזה, בו מתחייב המוזיאון להציג את ציוריך חודשיים בכל אחת מחמש השנים הראשונות להחזקת הציורים". ■

גלריה אנטיאה • נסגרה
קהל פתיחה. לגלריה היתה אוריינטציה פמיניסטית. לא הספיקה להשפיע על האמנות

גלריה אחד העם 90 • נסגרה
סוחר האמנות הוותיק יוסף שטיגליץ, בחברת אורלי מייברג, ציירת, בפתיחת תערוכתה

חדש בישראל!

שוופס דיאט

אותו הסטייל, בלי הקלוריות.

לבחירתך ב–3 טעמים נפלאים:
קולה, גולדן אורנג' ולימונדה.

מאת צדוק יחזקאלי

עשרת הימים בהם שימשה מתורגמנית לג'ון דמיאניוק, החזירו את ד"ר איזבלה גינור לילדותה באוקראינה ● מה מרגיש אדם, הנדרש לשמש פה לנאשם בפשעים נגד האנושות?

תצלום: זום 77

ד"ר איזבלה גינור בבית המשפט. „היה לי קשה להירדם בלילות"

שפה קשה

תחילה חזר הריח. ריח ...ז ומתקתק של תותי בר, שניש... מדי אביב בעיר ילדותה. זה קרה באחד מאותם לילות ארו...ים וטרופי שינה, שהפרידו בין ימי עדותו הארוכים של ג'ון דמיאניוק. ד"ר איזבלה גינור, רופאת שיניים וסופרת ירושלמית, התעוררה מהריח.

יותר מ־20 שנה היו הזכרונות חתומים עמוק בתודעתה. גינור, שעלתה לפני 20 שנה בדיוק מצ'רנוביץ שבמערב אוקראינה, היתה עסוקה כל אותו הזמן בתהליך הארוך והקשה של התערותה בחברה הישראלית.

ההצלחה היתה מלאה. „היום אני רואה את עצמי בת המקום. העברית היא שפת החיים שלי", היא מעידה בגאווה לא מוסתרת. את ספריה וסיפוריה היא כותבת בעברית, שעושרה הוא נחלת ישראלים מעטים. גם תוכנן של יצירותיה אינן עוסקות בעבר ההוא, אלא במציאות החיים פה. רק המבטא הרוסי הכבד נותר, ומסגיר את מוצאה.

עד שנקראה לשמש מתורגמנית לג'ון איואן דמיאניוק. עשרת הימים בבית המשפט החזירו את הזכרונות, הטובים – והטובים פחות.

■■■

בסיום פרק התביעה, נתבקש דמיאניוק לקום על רגליו ולהודיע אם בכוונתו להעיד. עד אז חשבו בבית המשפט, ששלושת המתורגמנים שליוו את המשפט לסירוגין, יעשו את המלאכה. דמיאניוק ציית, ניצב על עמדו ואמר את מה שאמר בקולו העבה, את התרגום זכינו לשמוע רק אחרי שניות ארוכות. דמיאניוק הסיק את המסקנות עוד לפני השופטים: „אני מבקש שתחליפו לי את המתורגמנים", אמר.

כך הגיע ד"ר איזבלה גינור לשולחן הקטן לצדו של הנאשם. מדוע דווקא היא? אולי נזכר מישהו שסייעה לצוות הבי.בי.סי לראיין דוברי רוסית לצורך כתבה על פרשת חייו של ראול ואלנברג. גינור נזהרת שלא לדבר על המשפט, גם לא על המתורגמנים שהחליפה. „אני עוד עשויה להקרא שוב לבית המשפט, מי יודע? צריך לכבד את כללי הסוביודיצה. אינך מתאר לעצמך איזו אחריות עצומה כרוכה במשפט הזה".

בשעה הראשונה לעדות, יכולת לשמוע את רעש גירוד החלודה מהשפה שלא היתה בשימוש למעלה מ־20 שנה. שפה גסה, איכרית, מחוספסת במיוחד כשהיא בוקעת מפיו של דמיאניוק. משפחת דמיאניוק תרטון אח"כ על התרגום ותייחס לו, כמה מתשובותיו הכושלות של הנאשם. לעומת זאת, דמיאניוק עצמו כמעט שלא התלונן, והשופט לוין אפילו שיבח.

כעבור ימים רצופים של עדות, היטשטש ההבדל בין טון הנאשם לזה של המתרגמת. דומה שלא רק תרגומם המילולי של הדברים הועבר, גם הנימה וגוון הקול. כאשר ענה ברוגז, תרגמה גם את הכעס. יחד עם זאת, נשמר החיץ. לא חייכה לעברו ולו פעם אחת. טרחה להסתיר גם כל תגובה אנושית אחרת: פחד, תיעוב, שנאה, או סימפטיה.

■■■

היום היא מוכנה רק לומר, שעשרת הימים הללו לצדו של דמיאניוק על הדוכן היו הקשים בחייה. „זה היה מאמץ אדיר, לתרגם את דבריו במשך שעות ברציפות. זה דרש ממני ריכוז מושלם. כולי אוזן ופה. לא יכולתי להרשות לעצמי לתת למחשבות להתפזר ולו לשניה. הייתי מוכרחה להתרכז בכל הברה שיוצאת מהפה".

תחושת הלחץ הזו ליוותה אותה גם בערבים, לאחר סיום העדות. "היה לי קשה להירדם", היא אומרת בשקט. אשה חטובה, עם עיניים בחנות, חוקרות, חשדניות. העדות הזו ליוותה אותה גם הביתה. גם בהפסקות.

„לא יכולתי לעבור. עשו ה ימים של ריכוז מתמשך. הייתי באה הביתה, ושוכבת על הרצפה כדי להפיג את הכאבים מהישיבה על הכיסא במשך שעות באותה תנוחה. לא הייתי מסוגלת אפילו לקרוא ספר. הזכרונות החלו לחזור".

■■■

לפתע חזרה אוקראינה. חזרה צ'רנוביץ שלמרגלות הרי הקרפטים. הרבה יערות שגודרו והיו לפארקים עירוניים. הנהר הסמוך. הנופים ההרריים. שיעורי הסקי כגן הציבורי. זכרונות טובים. אפילו החורף לא היה כל כך נורא. „היה נהדר לשבת ליד התנור עם ספר, כוס תה וריבה ביתית".

זו היתה ילדות שלאחר מלחמת העולם השניה, לא מעט שנים אחרי, אבל נותרו גם צלקות. זכרונות של אמא שנמלטה מהעיר לאחר ההפצצות הנוראות של הגרמנים, האב שגוייס לצבא ואיבד רבים מחבריו.

מי שעקב אחרי המשפט בימיו הראשונים, אינו יכול שלא לשכוח את הניצולים שזעקו לעברו של דמיאניוק מתוך האולם: „האוקראינים היו הגרועים מכולם, האכזריים מכולם, יותר אכזריים מהגרמנים". עדויות דומות נשמעו גם מעדי התביעה.

בזכרונות אוקראינה של איזבלה גינור אין זכר לכל אלה. אוקראינה האחרת?

„הם עם רגיל לגמרי. לא שונים מאחרים. היו אוקראינים טובים והיו רעים. בדיוק כמו אצלנו". לא נזכרה ברעים. בטובים היה קל יותר: „האומנת שלי היתה אוקראינית. היא בעצם גידלה אותי, דאגה וטיפלה בי. גם לאחר שעלינו ארצה, המשיכה להתכתב איתנו, למרות שהיא עצמה לא ידעה קרוא וכתוב".

עולם אחר. לא רעב, לא מלחמות, לא שנאה. לא אוקראינה של "איואן האיום". ילדות נעימה, לפי כל מדד. שעורי מוסיקה פרטיים, משחקי כדורגל עם השכנים, ובקיץ נופש בבקתה שבהרים. גם העליה לארץ נבעה ממניעים אידיאולוגיים, ללא קשר לתנאי המחיה. „נולדתי למשפחה בעלת מסורת הומניסטית, שמתייחסת לבני אדם ללא קשר למוצאם האתני", היא מסבירה. „אני פשוט מסרבת להכניס את העם האוקראיני למסגרת כוללנית".

המשפט הזה תופס גם לאחר עשרת הימים בבית המשפט.

■■■

„חוויית חיים", כך הגדירה גינור את השתתפותה במשפט. החוויה הזו נסתיימה בינתיים. מקווה, ולא בסתר לבה, שעוד תחזור לדוכן. שמחה שהחשיפה הטלוויזיונית לא החדירה אותה לתודעת הציבור: „למזלי, לא מזהים אותי והצלחתי לשמור על הפרטיות שלי".

– חסר הבא יעסוק באוקראינה, בילדות, במשפט?

איזבלה גינור: „לא יודעת. אולי. המגירה הזו של חיי פתוחה עכשיו. יתכן שהיא תסגר שוב. כסופרת, אני זקוקה לריחוק מהנושא כדי לכתוב עליו. מלבד זאת, מעולם לא בחרתי את נושאי כתיבתי; הם בחרו אותי".

נפש ערבי

אוסמה אבו־גוש, ערבי־ישראלי • גר בלוד, משפחה בירדן, בכווית, בפאקיסטן, באנגליה, בגרמניה • אהבה בלתי אפשרית ליהודיה, נישואין לגרמניה ממוצא סורי • „גורל ערבי", כמו „גורל יהודי"

אוסמה אבו־גוש והילדות. בלוד אין כלום, אין חיים. שם, בשטחים, על אף החיילים, יש כיכר מרכזית, חנויות, בתי קפה, קולנוע. אפשר לדבר ערבית ברחוב בקול

היה לו היגוי גרוני מורחי. עברית יפה, נשמע סימפטי. קרא רשימה שלי על רומן עברי חדש, ורצה להיפגש, הצעתי שניפגש ב„אוסלו". כשאני באה לפגישה, אוסמה אבו־גוש כבר מחכה לי. גבר יפה, חיוך פתוח ושיניים טובות, תואמות. משהו רך ונחרץ. מתג ההצתה פועל בינינו מיד. הוא הולך עם הסיפור כבר הרבה זמן, אולי עשר שנים, נושא אי נחת כמו גיבור של ספר. סוחב גוויה כבדה של אהבה.

אני שפוטה על ספורי אהבה. אתמול ראיתי סרט אהבה, שהיה כל כך משעמם. מה כבר אפשר לחדש באהבה. אולי גם אני התקהיתי.

בפגישה השניה שלנו, משהו נפתח. בא לספר לי על אהבה מתה, והנה תגופה חמה עדיין, חשה בכאבים. היתה לו אהבה שנקרעה, כמו ברומנים צרפתיים טובים. מחומר חזה אפשר לעשות שירת טרובאדורים.

■■■

אבו־גוש, משפחה שהיא „בסדר" עם יהודים. אפשר גם לנסח את זה אחרת. שיתפו פעולה. ומה יצא להם מזה? כולם בני משפחה אחת בכפר שבדרך לירושלים. בני אבו־גוש מתחתנים ביניהם. למרבה הפלא, רובם – לכך מכמה פגועי מום מלידה – גברתנים גדולים ובריאי גוף. גם אותו רצו להשיא לבת משפחה.

אוסמה נולד במנשיה, בבית סמוך למסגד חסן בק. היה בן שלוש כשקמה המדינה. הוריו גרו שם יחד עם הדודים. היה להם בית בן שתי קומות וארבע חנויות. ברחו משם, ומאז הם גרים בשכונת הרכבת בלוד. הבית שלהם היה אחרון להריסה, רק לפני ארבע שנים. נשארה ממנו מספרה בלבד.

הספר היה יהודי מרומניה. אוסמה היה מסובב את המספרה יום יום במכוניתו, בדרכו לעבודה בתל אביב. בוקר אחד נכנס, ביקש להסתפר. אמר לספר שהוא נולד שם, אבל הרומני לא הבין. לשם מה הלך אצל הספר? אפילו לא אמר לרומני שהוא ערבי. זה חזק ממנו, כמעט כפייתי. ללכת, להסתכל מסביב, לא לתבוע דבר, ולדעת שכל זה היה פעם שלך.

לסבא שלו היו 12 אלף דונם אדמות בסביבות לטרון, הכל הלך. במשך שנים רבות, עדיין היו מגיעות תביעות עירוניות לתשלום מסים על השטח.

פשוט, הפסדנו במלחמה, אומר אוסמה.

■■■

הוא לא זוכר כלום מהניצחון של היהודים ב־48'. אמא – רק אמא, אבא לא – מספרת לו לפעמים זכרונות.

סיפרה לו, הוא נזכר, על דוד שהיה מהנדס חשוב בירדן, בא עם משאית לקחת את ההורים ואת הדודים למה שקוראים היום השטחים, ואז – ירדן. אבל אמא שלו לא רצתה. ראתה שאין שם מים וחשמל, ורצתה להישאר כאן.

סיפרה לו פעם, איך פיזרו מוקשים סביב הבית ביפו כדי שיסתלקו, והדוד שלו עלה על מוקש ונהרג. דוד אחר שלו ספג מכות מהבריטים על הראש, ונעשה משותק בחצי גופו.

משפחה גדולה: שני דודים היגרו לפני קום המדינה. אחד רופא אצל המלך חוסיין והשני התעשר בכוויית, התיידד עם האמיר, ונעשה דיפלומט בפאקיסטן ובלונדון. לבניו של אותו דוד יש היום נכסים ועסקים ענפים בלונדון.

סבך שחוקי בני אדם מענבים אותם עד חנק. מכל כיוון שאני נוגעת, נחסמים חייו על ידי חוקים ומדינות. הוא בקשרים משפחתיים עם מדינות, ערביות ואירופיות. אבל אוסמה, במודע או שלא במודע, נגוע בישראליות. חושב דמוקרטיה, ער לעוולות שנעשות לו ולאחרים. פעם, כשהיה בספרד, הוא מספר, הבחין שכל שתי דקות הספרדים אומרים „חודיו", יהודי. ככה, במקום לעזאזל, מין קללה. אמר להם: אין לכם בכלל יהודים, אתם לא מכירים יהודים, אז מאיפה באה הקללה הזו, הם לא ידעו להסביר. אולי מהמאה ה־15, אולי עוד מימי הגירוש.

■■■

אוסמה למד שמונה כיתות בבית־ספר נוצרי ברמלה.

– מה פתאום נוצרי, אתה הרי מוסלמי?

„רק אצל היהודים זה חשוב. אצלנו לא. אפשר להיות מוסלמי ולהתחנך אצל הנוצרים".

יותר מאוחר, כשאומר לו סמי, אתה ממש מתבולל, יבין בדיוק את המושג מתבולל, וילגלג: „רק אתם מפחדים מהתבוללות, אנחנו לא. אז מה אם אני מדבר וכותב עברית, אז מה אם אני מתבולל. רק עם חלש מפחד מזה, לא אנחנו".

אח אחר שלו חי כבון עם אשה גרמניה, את שני גם. זו לא התבוללות. הם אזרחים גרמנים מכוח הנישואין שלהם, והם ערבים מוסלמים.

– באיזו שפה אתה כותב באופן טבעי?

„באופן טבעי בעברית".

הכול בעברית. אמו כמו עולה חדשה, יודעת רק קצת. הם גרים יחד בשכונת הרכבת בבית אחד: אשתו ושתי ילדותיו, ואמו ואחיו הנשוי ואחותו הנשואה. לסבא היה ארמון עם 14 חדרים לכל נשותיו. הוא בילה אותן בזו אחר זו. כשמתה אחת, באה אחותה לגדל את ילדיה ולהוסיף עליהם משלה. לא זוכר כמה היו בסך הכול.

■■■

אוסמה בוגר 8 כיתות. עממי, מאוד אינטלגנטי. נעים שיחה, פתוח כשחולקים עליו. הוא קורא עיתון עברי, לא שום עיתון בערבית. אשתו קוראת „ג'רוסלם פוסט". בן 16 החל לעבוד בנגריה. לא שמח לעבוד. עכשיו – בטח שעובד, הרי יש משפחה להאכיל.

מהישראלים למד להכיר בזכויותיו. יבוא רגע שאלחץ אותו לקיר והוא יודה, שהוא חש כאן יותר חופשי מאשר אלה מבני משפחתו שגרים אצל חוסיין.

דיברנו מתוך אמון שנוצר בינינו. אולי נגרפנו. סיפר לי שבחתונות ערביות נוהגים להשמיע שירים אש"פיים על מלחמה. היהודים שמוזמנים לחתונה אינם מבינים את המלים. קרוב שלו עשה פעם חתונה באולם ישן, והשביע את ידידיו לא להביא קאסטות מיליטאנטיות על גאולת האדמה וג'יהד, כי יתארחו אצלו יהודים שהוא בעסקים איתם.

בבית יש לו קאסטות נגד ישראל, והוא מאזין להם. אפשר לקנותם בכל מקום. לא, הוא אינו אדם פוליטי. כשרודתו שגרה ברמאללה ביקרה אצלו ושמעה את הקאסטות, נדהמה ונבהלה. איך הם לא מפחדים בארץ לשמוע שירים כאלה. נטלה ממנו כמה קאסטות כאלה והחביאה בחיקה.

■■■

אילו היתה פלסטין עצמאית, תחת שלטון ערבי, הייתי עובר אליה?

הוא לא יודע. רוצה בכל מחיר לעזוב את הארץ. רע לו כאן. הוא לא חופשי, אין להם חיים משלהם. הדודה מרמאללה אומרת עליהם, שהם יותר מסכנים מהמשפחה ברמאללה. שם, בשטחים, חיים אומנם תחת כיבוש ובצל חיילים, אבל יש חיים חברתיים. כיכר מרכזית, חנויות, בתי קפה, קולנוע. אפשר לדבר ערבית ברחוב בקול, בלי פחד. כאן עובדים ובאים הביתה. זה הכול. כאן, בלוד, אין כלום. אין חיים.

– אתה באמת רוצה לעזוב את הארץ?

– קשה לו לעמוד בקלון. לדוגמה, כשהוא ואשתו והילדות חייבים לעבור בשדה התעופה. „שיקחו אותנו הצידה, באולם מיוחד, לא לעיני כולם את הבושה, והילדות רואות".

ובצד זה, באופן טראגי, אולי חש כבול לישראל יותר מצעירים יהודים שיורדים מהארץ. פעם, ביקר בלונדון. עיר יפה ויש לו שם, כאמור, קרובי משפחה עשירים ונדיבים, אבל הרגיש כל־כך רע, כל־כך זר. כשעבר בתחנת הרכבת התחתית, ראה חבורה של צעירים דוברי עברית. החל ללכת אחריהם, להאזין לשיחתם, לשמוע את המלים כדי להרגיש את ריח המולדת.

■■■

כשהוא פוגש בערבים מארצות ערב, ומזדהה כפלסטינאי, הם נעשים חשדניים כלפיו. אומרים לו שלא רוצים עסקים עם פלסטינאים, ושלא ישים פצצות, ותופסים ממנו מרחק.

פעם ישב עם אחיו ואשתו בבית קפה באירופה, והם שמעו את שכניהם בשולחן הסמוך, סודאנים מוסלמים, משמיצים אותם, ואומרים פלסטיזי והתחילו מריבות קולניות בין שני השולחנות. הפלסטינאים שנואים על כולם גם על הערבים.

אבל אתה־לא פלסטינאי, אתה ישראלי, אני אומרת לו, אתה לא מהשטחים.

„אתם מצחיקים", הוא אומר לי, „אומרים עליכם, היהודים, שאתם חכמים. אתם מביאים יהודים מאתיופיה, נותנים דרכונים ליהודים ברוסיה, שאבות אבותיהם ישבו שם, ואתם רואים בהם את אחיכם. אז איך אתם לא מבינים, שלא יכול להיות שהדודה שלי תהיה פלסטינאית, ואני אהיה ישראלי. זה אותו עם".

לאוסמה אין מולדת. גם לו יש תפוצות, גלות. אנחנו והם מאוחדים בגורל אחד, חתומים באותו חותם. הקירבה שהוא חש ליהודי הישראלי, נראה לי, גדולה אולי מזו שיש לו לערבי הסורי. אולי כמו שפעם חש היהודי־הייקה כלפי שכניו הגרמנים.

– אתה שונא יהודים, אוסמה?

„שאלת את זה כבר הרבה פעמים", והוא מחייך את חיוכו הרך. אם הוא שונא, אני מרגישה, אולי זוהי אותה שנאה שנוצרת כלפי מי שאתה מעריך וחש השתייכות – והוא דוחה אותך. אבל „כשמכבי תל־אביב משחק נגד ריאל מדריד, למשל, אני רוצה שריאל מדריד ינצח את מכבי".

האם יכול ערבי להחזיק קיוסק ברח' בן־יהודה בתל־אביב? אמא של אשתו, שמוצאת מסוריה, מספרת שהם היו חיים עם יהודים באותן שכונות, עד קום המדינה, בלי שנאה. האם כאן יכול ערבי לגור באותה שכונה עם יהודי?

בששת הימים התפלל, שמדינות ערב ינצחו ויגאלו אותם מהקלון של 48', אבל אילו נצחו הערבים, אולי היו פוגעים בו כישראלי ששיתף פעולה. היה לו חבר קרוב בעבודה, יהודי. במלחמה נעלמו עקבותיו. הוא לא ידע איך לברר מה עלה בגורלו. רצה שהיהודי הזה יחיה וגם שהערבים שלו ינצחו. חשש לשאול עליו בגלוי. הלך סחור סחור עד שבירר שהוא חי.

■■■

בכלל, לא רצה לדבר פוליטיקה, בלי כוונה סחבתי אותו לכיוון. „אנחנו לא מדברים על העיקר", הוא אומר לי. מה העיקר? הסיפור שלו.

רוצה לספר את הסיפור שלו. בספר, בסרט. „רוצה להראות שאסור שיהודיה וערבי יתאהבו, אין לזה עתיד, רק סבל".

מלכה היתה אהובתו. לא יום, לא אביב. 12 שנים. יותר מחצי שנות הבגרות. אחר כך באה הפרידה. מוכרחת היתה לבוא.

– היתה יפה?

„אולי לא במיוחד, אבל בעיני היתה הכי יפה בעולם. היה לה שיער ארום, מתוק כזה".

היא מבוגרת מאוסמה ב־10 שנים,

ומאשתו בת־20 שנה. לפני ארבע שנים, נפרדו. האם נפגש איתה מאז? האם רוצה ליצור איתה קשר מחודש?

„לא".

אז למה הוא מספר לי?

כדי שאחרים יידעו. ואני מרגישה, שעושה לו טוב לספר על אהבתו. לדבר עליה, לדבר עליה.

את מלכה פגש בדיסקוטק 'רנדוו' שברמת גן. בא לשם עם חבר ערבי, והודהה כסמי. ראו שתי בחורות יהודיות והזמינו אותן לשולחן. בהתחלה נוצר קשר דווקא בין החבר לבין מלכה. הוא לא שוכח את זה, למרות שחלפו כליכך הרבה שנים. עד מהרה רקדו. היה נעים, ויצו להיפגש שוב.

■■■

מלכה לא ידעה שהוא ערבי. אהבתם הלכה והעמיקה מיום ליום, והיא עדיין לא ידעה. הוא עבד עם יהודים בהתקנת דודי שמש. חילוני בדתו, שותה משקאות אלכוהולים. היא פקידה במשרד, גרושה. כשנפגשו, היה בן 25 והיא בת 35. היה להם טוב ביותר, כנות ואמון הדדי. יכלו לדבר על הכול.

יום אחד, אמר לה שרוצה להגיד לה משהו. היא ניחשה. חשדה בו. הוא עבר לחיות איתה בדירה שברמת גן. בישלה וכיבסה לו. יחד היו קוראים עיתונים, הולכים לקולנוע. בחברה יהודית לא היו מזהים את ערביותו. כמה פעמים הביאה אותו במכוניתה הביתה להוריו שבלוד. הם לא דיברו איתה, אבל לא כעסו עליה. אם היתה זאת אחותו שהולכת עם יהודי – אביו היה יוצא מהכלים. לבחור, מותר.

גרו בסביבת יהודים עיראקים. השכנים חשבו שהוא יהודי. פעם רצה לשמוע מוסיקה ערבית בקול רם, כמו שאנשי המזרח אוהבים לשמוע. מלכה הנמיכה, שהשכנים לא ישמעו. הוא התרגז עליה, למה להם מותר? למה השכן העיראקי מלמעלה מגביר את אום כולתום ולא מפחד, ולמה אוסמה צריך לפחד?

■■■

האם היו פוגעים זה בזה על רקע לאומי, בשעת מריבות?

הוא אומר שבכלל לא. אף פעם לא אמר לה: אתם היהודים כאלה וכאלה; אי אפשר להסתדר איתך בגלל שיש לך אופי של יהודים. נזכרתי בבלגי אחד שהיכרתי. התחתן עם יהודיה שהכיר בארץ בששת הימים והם חיים בבלגיה, אבל כל פעם שהוא שותה, היא צועקת לו, גוי שיכור.

העניין הזה מעולם לא עלה ביניהם. כן, היו מריבות כמו אצל כל זוג. הוא היה מוריד את האף בערב, והולכים לישון ברוגז, וקמים בבוקר 'בשלום'. הכול נשכח.

איש בעולם לא הבין אותו כמוה. כשנסע איתה לחו"ל, היה להם טוב ביותר. כשפגש את בני דורו המוסלמים בלונדון, חש אותם יותר רחוקים, יותר מנוכרים, ופחות קרובים אליו ממנה. אילו היה להם כסף, יכלו לקנות בית ולגור לבדם בלי פחד, אבל אין להם.

אז למה זה לא החזיק מעמד?

יהודים וערבים לא יכולים יחד, הוא אומר. כשיש פיגוע, המתח קשה מנשוא. כשהוא שומע בשעת העבודה, שפגעו ביהודי, הוא נכנס למתח. כששומע שטרוריסטים הרגו חיל טרמפיסט, זה גומר אותו. מה הבחור אשם שלא היה לו כסף לנסוע באוטובוס?

כשפרצה מלחמת לבנון, הסתגרו מלכה ואוסמה כל אחד בבועה הלאומית שלו. סאברה ושאתילה גמר אותו. היה לו ברור, שלא היהודים עשו את זה.

מלכה ואוסמה היו שני אוהבים שמצווים לשנוא. פעמים רבות היתרה בה, שיום אחד יעזוב. אבל דחו את זה, לא רצו לחשוב.

גם הגיל היה אולי בעוכריהם. לפתע גראתה לו מבוגרת. לפתע חמד גוף של צעירה, והתחיל לפחד שמא מחר, בעוד שנה, יתסכח, לאחר שיהיה כבר מסובך עד צוואר.

היא נשאה בשקט ובהשלמה את חוסר התוחלת. לא לחצה, לא קשרה, תלך כשתרצה. פעם, כשנסעה לחו"ל, אמר לה, שבשובה לא תמצא אותו. ובכל זאת כששבה, מצאה אותו. ניסה אבל לא יכול ללכת.

רצתה ילד ממנו. אבל הוא לא הסכים לילד. הרבנים היו לוקחים לו אותו, כמו בכל הסיפורים שהוא קרא על גירושים. הילד היה יהודי.

– מה איכפת לך, הרי היה ילד שלך, אז מה חשוב שהוא יהודי?

„אני רוצה שבני יהיה ערבי כמוני. ערבי גא כמוני".

– ולמה אחיך, שנשוי לגרמניה לא מצטער, שבנו יהיה נחשב לגרמני?

„אמרתי לך, שהערבים לא פוחדים מהתבוללות".

עאהד אבו־גוש. כמעט 200 דפי פוליו בכתב מסודר. הרבה צער. מה עושה המניא?

מלכה ואוסמה היו שני אוהבים שנועדו לשנוא. יום אחד יעזוב, ידעה ● רצתה ילד ממנו. הוא לא הסכים. „רוצה שבני יהיה ערבי, כמוני" ● עאהד, אשתו, יודעת על בוריין אנגלית, גרמנית וספרדית. לא ערבית ולא עברית

– אז למה גרמני כן, ויהודי לא?

„כי הערבים אינם תחת כיבוש גרמני. הם שווים, לא שולט ונשלט.

לא רצה שבנו היהודי יראה בעמו שלו – אויב. איזה פלונטר בזהות.

■■■

הוא יודע שהרג לה את כל החיים. רצתה משפחה וילדים. הוא לא הסכים. דפק לה 12 שנים. כבר לא יהיו לה ילדים לעולם.

ניסה להיגמל. נסע לבקר את אחותו בגרמניה, שעושה דוקטוראט במדעי החברה בהיידלברג, וזו הפגישה אותו עם שתיים מידידותיה. אחת מהן גרמניה שהתאסלמה, נעשתה אדוקה ותלתה את תמונת חומייני על הקיר בביתה. הוא הוהיר את אחותו מפניה, הדפוקה הזו עוד יכולה להרוג מרוב אדיקות.

השניה שפגש בהיידלברג היתה מי שתהיה אשתו.

מוזר, רק מאוחר יותר שמתי לב: אחרי השיחה הממושכת שניהלנו – את שם אשתו לא ידעתי, הוא לא הזכיר את שמה, אבל מלכה הוזכרה. מקרה?

אבל מחר אבקר בביתם; אתוודע אליה ואשאל לשמה. אוסמה חושש שנתקשה להבין זו את זו. היא יודעת מעט מאוד עברית, בינתיים, ניסתה ללמוד באולפן בבית ציוני אמריקה בקורסים שבועיים. יש לה כישרון נדיר לשפות, הוא אומר.

כשפגש בה היה בן 37. רצה כבר להתחתן, להקים משפחה. בגרמניה חשב שהגיע הזמן להינתק ממלכה. יצא כמעט חודש עם מי שתהיה אשתו. יחד הלכו לקולנוע, לבתי קפה. נשא אותה בנישואין אזרחיים. רק יותר מאוחר ערך נישואין שרעיים – הילכתיים – בארץ, אצל קאדי בנוכחות משפחתו.

אשתו ערביה סורית, יודעת על בוריין אנגלית גרמנית וספרדית. למדה בהיידלברג מתורגמנות. מאחוריה חמש שנות לימוד אקדמאיות. כשהגיעה עם אוסמה בעלה לארץ, ניסה להשיג לה עבודה בחברה תרגום. הם שמחו איתה כמוצאי שלל רב – יודעת שלוש שפות פרפקט, בדיוק מה שמחפשים. אך כשנודע להם שהיא ערביה, הוא מספר, ניתקו מגע.

■■■

לא טוב להם כאן. ניסו להסתדר בחו"ל, בברלין. שם יש לה דוד עשיר, בעלים של בתים והוסטל, שניסה למצוא להם עבודה. אבל החוק מונע. כל עבודה שגרמני יכול לעשות, אסור לזר לעשות.

ואז נכנסה לתמונה הקונסוליה הישראלית. הדוד פנה לקונסוליה וסיפר שאחייניתו התחתנה עם ישראלי. כששמעו כך, ניסו מיד לעזור ומצאו מקום עבודה עבורם. אז התברר, שהוא אמנם ישראלי, אבל ערבי. אין עבודה.

„גורל ערבי", אני חושבת לעצמי. כמו „גורל יהודי". המשפחה של אשתו הם ערבים סוריים, שעברו לגור בספרד, כשהיא היתה בת שלוש. עכשיו יש לה תעודת זהות שמעיקה בכל כיוון. מאחר שיש עליה חותמת ישראלית, היא אינה יכולה לבקר את משפחתה בסוריה, והוריה פוחדים אף לדבר איתה בטלפון. „מרוקאים יהודים יכולים לבקר במרוקו, אבל לי אסור לבקר בארץ ערבית. איזה מין חיים אלה, עד מתי אהיה פראייר שלכם וגם שלהם".

כשנודע לאמה שבספרד דבר נישואי הבת עם פלסטינאי, התאבלה עליה, בכתה בטלפון: היתה לי בת, עכשיו היא מתה". פלסטיני זה רק צרות.

לאשתו יש דוד, רב חובל בצי הסוחר הסורי. הוא שידל אותה לעזוב את אוסמה. מטומטמת, אמר לה, תיזהרי ממנו, מה פתאום ערבי שיגור על יד תל אביב. הוא בטח יהודי, שם חששו שהוא יהודי, כאן חוששים ממנו כערבי.

ניסו שוב להתגורר בספרד. ניסה לשווק דודי שמש, אבל זה לא הלך. יש שם אבטלה. חוץ מזה, פשוט התגעגע. הוא ואשתו רבו. כבר היו להם שתי בנות, הן נולדו בספרד. כמעט עמדו על סף גירושין. היו צעקות בבית. היא צעקה שכבר נמאס לה מהיהודים שלו ומהפלסטינאים בכלל. והוא צעק, „אתם עם אסאד שלכם, הוא יותר גרוע, יש להם ראש סתום".

■■■

הוא שיכנע אותה לבוא לגור בארץ. כשהגיעו נאמר לו, שיוכל להביא מכונית אופל בלי מסים כעולה חדשה. הביא, ואז התברר, שכערביה, אין לה זכות כזאת, והוא כמעט נחנק מהמכונית הזו, שלא היה לו כסף לשלם מסים עליה וגם לא יכול היה להחזירה לגרמניה. הלך האופל, הלך הכסף.

הוריה ואחיה המשיכו לגור בספרד. אבא שלה רצה לבקר במולדתו. נסע לסוריה, ומאז אין נותנים לו לצאת משם. כדי להתראות עם בעלה, נוסעת אמה עם תעודת זהות ספרדית לבקר את בעלה. היא שם, בתה פה, המשפחה פוחדת מהצל של עצמה. מהישראלים אולי הכי פחות.

אוסמה חי עם אשתו בסדר. אבל זה לא זה. חושב מה עושה ההיא. עכשיו הוא מספר לאשתו את הסיפור שלו בערבית, והיא שמיטיבה ממנו לכתוב – לא עברית ולא ערבית – [illegible] בכתב מסודר. הרבה כאב. אני אישית מכולם אני כואבת את כאב אשתו.

■■■

אני נוסעת לבקר אותה בביתם שבשכונת הרכבת בלוד. עוברת בתים גבוהי קומות, שכונה חדשה מפוארת של „בנה ביתך", ערבן־דיין. ערבי אחר בנה לו שם בית, ירדו לחייו עד שמכר את ביתו ליהודי.

השכונה של אוסמה, כולה בתים קטנים ישנים מוקפים גינות פרי ונוי. בשער אחד הבתים ניצב כושי גבה קומה ומדריך אותנו בעברית.

הבית של אוסמה עשוי קירות אבן לא מסותתת. הגינה מטופחת. את הבית הזה אי אפשר להרוס אפילו בטנק, הוא אומר לי. הבריטים בנו להם את השכונה הזו למגורים, ליד מחנה צריפין, בשביל הנשים והמשפחה.

מימי הבריטים נשאר להם בסלון קמין לפחמים וארובה, ובמרפסת נושבת רוח נעימה בריח תאנים וילדות. מטבח מודרני. שתי הילדות המתוקות, ג'מילה וסוהיילה, מקבילות את פנינו בעינים נבונות. אחריהן צועדת עאהד, זה שמה. ביישנית, בהירת עור מאוד, מדברת גרמנית מהוקצעת. אני מקשקשת באנגלית. אוסמה לא מבין אותנו.

על אחת המזוודות מונחים ספרים. „הגלים" של וירג'יניה וולף באנגלית; „אמנות ומציאות" מאת פרידריך שילר בגרמנית. בורחס בספרדית, גם ספר של סארטר, לא יודעת באיזו שפה.

– את קוראת הרבה?

„מאז שנולדו הבנות, הרבה פחות".

– את מספרת לאוסמה על הספרים שאת קוראת?

„לא".

– מי הסופר האהוב עלייך?

„אליאס קאנטי".

■■■

אוסמה חושש להצטלם, פן יזוהה, לו עצמו לא איכפת. פוחד שהשכנים של מלכה, אם ייוודע להם שהתגוררה עם ערבי, יירדו לחייה. אין לה כסף לעבור דירה, הוא דואג לה, אנא, רק אל תעשו למלכה כל רע. פגוע אהבה אפילו אלוהים לא מעניש. ■

הנחות כל כך גדולות

גלי®

20%-50%

קנה עכשיו ושלם ב־2/10/87 על כל קניה מעל 100 ש"ח בכרטיסי אשראי

במחלקת הנעליים

סנדלים בסגנון תנכי סוג ב׳ לגברים, נשים וילדים מידות 25-30 24.90 ש"ח

מידות 31-35 26.90 ש"ח

מידות 36-39 29.90 ש"ח

מידות 40-47 33.90 ש"ח

קבקבי נשים סוג ב׳ 19.90 ש"ח

סניקרס ילדים 11.90 ש"ח

סניקרס נשים 14.90 ש"ח

סנדל „רוקי" ילדות דגם 8091 19.90 ש"ח

סנדל תנכי מחורק לגברים סוג ב׳ 29.90 ש"ח

סנדל אלגנטי לנשים דגם 8020 49.00 ש"ח

במחלקת האופנה

לנשים חולצה „סקרלט" 19.90 ש"ח

חצאית „נורית" 34.90 ש"ח

חולצה „סילור" 24.90 ש"ח

סטרפלס 14.90 ש"ח

טוניקה „יסמין" 34.90 ש"ח

לגברים חולצת טי 19.90 ש"ח

חולצה „פיקולו" 29.90 ש"ח

מכנס אריג דגם 8426 39.90 ש"ח

„מציאון גלי"

חולצות ילדים דגם 8071 9.90 ש"ח

חצאיות טריקו דגם 7319 9.90 ש"ח

מכנסי אריג לנשים דגם 7689 9.90 ש"ח

מכנס אריג לגברים דגם 7444 24.90 ש"ח

בתי גלי בירושלים, חיפה וב"ש פתוחים:

בימים א׳־ה׳ מ־10:30־19:30 רצוף כולל יום ג׳

יום שישי: מ־9:00־13:30

מוצאי שבת: מצאת השבת עד 21:30

בית גלי ראשל"צ פתוח:

בימים א׳־ה׳ מ־8:30־19:30 רצוף כולל יום ג׳

יום שישי, מ־8:30־13:30

מוצאי שבת: מצאת השבת עד 21:30

רשת בתי גלי: אזור המרכז: בית גלי ראשון לציון רח׳ ההגנה 26 אזור התעשיה החדש.
אזור הדרום: בית גלי באר־שבע מרכז מסחרי „לב הנגב" דרך חברון 4
אזור ירושלים: בית גלי ירושלים רח׳ יד חרוצים 22 בבנין אולמי פאלאס אזור התעשיה תלפיות
אזור הצפון: בית גלי חיפה שד׳ ההסתדרות 163 בנין קרסו, צומת וולקן.

בית גלי ראשון

לועדי עובדים: שי לחגים ולכל השנה – תווי קניה של „גלי" להזמנות נא לפנות לנורית טל. 03־9610202

הולך לו

יותם ראובני

אהוד בנאי, 34, יוצא בשבוע הבא עם תקליט ראשון ● „לא רוצה להיות רוקר מתוסכל בגיל 40. רוצה מקום במרכז השוליים. לא כוכב, אבל קיים. עם קהל שלי. יוצר. עובד. מופיע. עושה מוסיקה"

תצלום: מיכל רותם

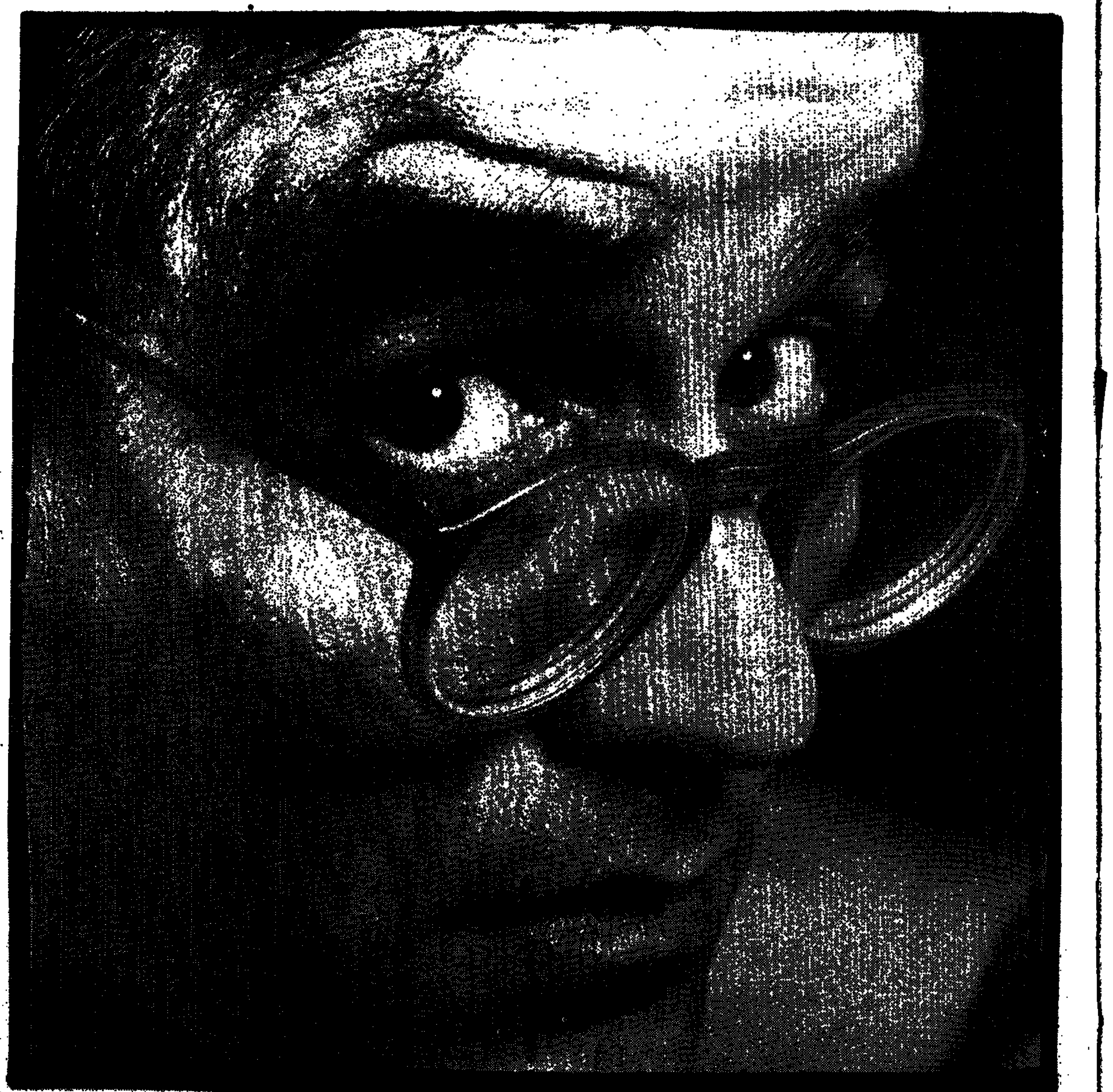

ביום שישי שעבר, חתם אהוד בנאי על חוזה עם חברת „סי.בי.אס", להוצאת התקליט הראשון שלו. זה היה צעד פורמאלי. התקליט בשלבי עבודה אחרונים, ויהיה בשוק בשבוע הבא. בנאי, 34, חיכה שבע שנים לתקליט הזה. השירים נכתבו מזמן. והתקליט בא במאבק.

גם השירים. „זה לא יוצא לי בקלות. עבודה שחורה. אבל אני לא סובל. לא סבלתי מהחיים בצורה נואשת כל הזמן הזה. היו נדודים, עבודות שונות, בדידות. קיבלתי הכל בשמחה. טוב שאני לא אחד כזה המכיר רק את עולם הנגנים ואיגוד הנגנים ובראש שלו שכר הופעה. עדיף היה לי להכיר את הכל מלמטה. אמסטרדם. פועל בימה. פועל בניין. הכל מהחיים".

באחד המקרים, כשעבד כפועל בניין, כתב את שירו של אחמד. שום מתאה, רק מה שראו עיניו. הכאב של בנאי, החיים של אחמד, המצב שלנו:

חמש בבוקר בעזה
עדיין קר, אני עייף
נכנס אל תוך הטנדר של נביל
ונרדם אצלו על הכתף
בדרך שוב המחסומים
אומרים: „עצור
תעודות"
עוד שעה זה תל־אביב וזה עוד יום אחר
רק לעבוד
ערבב את הטיח אחמד
ערבב את הטיח

■■■

באותה הופעה עכשיו, לקראת התקליט, הבחין בנאי שהשיר הזה כבר נקלט. מפזמים אותו. לא מתייחסים למילים. עוד קטע מוסיקלי, טרף של הצעירים הבאים לשמוע.

– אם זה היחס כלפי המילים, אתה לא חושב שהכל בריכה לבטלה?

„זאת לא תרופה. המוסיקה יכולה לטהר. להוציא אותי מהדיכאון. אם אני מרגיש ששיר שלי הוא כמו תרופה אפילו לאדם אחד, אני מרגיש שיש טעם בזה".

■■■

בנאי, יליד ירושלים, מגיל 4 בגבעתיים – רמת גן. העובדה שיש עוד מספר זמרים לבית בנאי? „פעם אפילו חשבתי להחליף את שם המשפחה שלי". לא שייך לשום שושלת בידור.

תיכון קלעי, צבא, נח"ל. אחרי הצבא, אילת בפעם הראשונה. עובד, חוסך כסף, טס לאתונה. „הגשמתי חלום נעורים והייתי ביטניק שנה וחצי". זה כלל נגינת רחוב בלונדון. ושם, בלונדון, 74', הוא מבין, שזה מה שהוא רוצה לעשות. מוסיקה. „לא ספרות, לא קולנוע".

עם שובו ארצה הוא עובד בדואר. אחר כך, ראש פינה.

– שנתיים בראש פינה. איך אפשר להיות שנתיים בראש פינה.

„זה היה באמת עולם אחר. בניתי לי צריף בתוך הוואדי שבין ראש פינה וצפת. הייתי יושב ומנגן. עבדתי בכל מיני מלאכות. היה צורך במעט מאוד כסף כדי לחיות שם. בלילה הייתי עושה לי מדורה, מדליק נרות. נחמן פרקש היה בא לבקר".

– ומה חשבת?

„שעוד חלום שלי מתגשם. לחיות לבד, בוואדי, ככה. אבל הבדידות היתה חזקה. הרגשתי שאני מתנתק מתוכם של החיים".

– פרחו שם בתות שונות. לא נמשכת אליהן?

„לא. ראש פינה היתה אז כמו מוסר פתוח, עיר מקלט: פליטים. בעלי חזונות. מצפון תפתח הרעה. לא נכנסתי לתוך כל זה. הייתי רואה ורושם בראש".

■■■

באופק עצים האורות הדולקים
לשם אני אגיע בכוחותי האחרונים
ואת תכי בפתח ותדליקי את האור
בן אדם תזור אליך מן הבור
קחי אותי אל המזבח לפני שאשבר
ועד שהאמת תצא אני כך אסתתר
כי את, כן את תהי לי עיר מקלט
עד שהמגפה תחלוף והקדחת יישבר
עד שמעין זורם יפתח וייסבה
עד שהשופט יבוא ואותנו יזכה

– זה עוד שיר אחד שהלך איתך כל הזמן. איזה שופט? ממה הוא צריך לזכות אותנו?

„מי הולך לעיר מקלט? מי שחטא בשוגג. בעיר המקלט אסור היה לגעת בהם עד ששופט היה קובע שהאיש חף וזכאי. בעצם התכוונתי לאלוהים. למשיח. הוא השופט. אנחנו מקוללים. אנחנו אשמים. אנחנו שפוטים".

– באמת? והשירים שלך רוצים לחלץ אותנו מתחושת האשמה?

„אני לא יכול לחלץ אפילו את עצמי. אני לא מתיימר שאוכל לשנות. כשהייתי מובטל, אני זוכר, שיר ברדיו היה מטעין לי פתאום בטריה שהתרוקנה. ואני מקווה, כי אם מישהו ישמע שיר שלי, נגיד באוטובוס, כשהוא נוסע לאיזה מקום, יהיה לו כיף. כמה דקות של קסם. סוג של צמרמורת. אבל לפעמים אני אומר לעצמי. מה לי ולכל זה".

■■■

ב־78', אחרי ראש פינה, אתמר, עוד כמה נסיונות, בנאי נוסע לאירופה. מתפרנס ממכירת פוסטרים. שוב, נגינה ברחוב. חולם על להקה. חוזר. ארצה ב־80' וקונה ציור, מכשירי הגברה. ושוב, כל הנסיונות להוציא את השירים החוצה.

– השירים היו בדיוק כפי שהם עכשיו?

„כן. הקלטתי על קסטה, אני והגיטרה. נתתי לחברות תקליטים. למפיקים פרטיים. אף אחד לא אמר לי שזה לא טוב. אמרו 'אין זמן'. לא נתאים".

– גם בסי.בי. אס?

„כולל סי.בי.אס. אבל האנשים שהיו אז התחלפו. בנוסף לכך, חיפשתי להקה. אנשים שיתנו צליל חי. לא נגנים בלי שום מעורבות. ההרגשה שלי היתה, שזה לא הזמן. אלוהים לא איתי. מפת הכוכבים שלי לא מסתדרת עם מה שאני רוצה. היה משבר. עבדתי בגננות. מכסח דשא, שר לעציצים".

ב־82' התחתן וב־84' נולדה לו בת. בנאי גר עכשיו ברחוב יונתן ברמת־גן. שם, כשהיה בן 17, בא לבקר אצל הסופר פנחס שדה, אחרי שקרא את „החיים כמשל". חמש שעות דיברו על החיים, על המצב. בנאי חשב על כתיבה. בפרקי הזמן שבין דחיה לדחיה, ישב וכתב. פרוזה. חמש מחברות.

ב־85' הוציא על חשבונו תקליט שדרים ראשון, „עיר מקלט". 1500 דולר. אביו, השחקן יעקב בנאי, עזר במימון.

– למה בעיתוי הזה?

„זו היתה קריאת אס.או.אס. הייתי במצב של כמעט ויתור על השירה. חשבתי, שאם הקריאה תישמע, אם זה ייקלט, הדברים ישתנו. ואם לא, אז באמת חשבתי לחזור לראש פינה, לכתיבה".

■■■

„עיר מקלט" מצא את דרכו לגלי צה"ל. תחילה בשעות הלילה המאוחרות, יחד עם שירים של מאיר אריאל. רוק עצוב, רגש על מילים. אווירה של דיכאון מקומי, שרבי, לא רעש. ואחריו בא עוד תקליט שדרים, „עגל הזהב", צלילים מן המזרח. אחד השירים היפים ביותר בתקליט.

אנחנו כאן כלב מידבר
צמאים למים חיים
ואתה על ראש ההר
מעל העננים
אין שום אות
אין סימן
כל כך הרבה ימים
במעגל סגור מסתובבים
סביב עגל הזהב

„בכל סיבוב שלא הלך לי, למדתי. איך להוציא את הדברים החוצה. להגיע דרך הרדיו. את חוקי המישחק"

אין די, כתב הסופר הארגנטינאי מיגואל דה אונמונו, לרפא את החולי. צריך גם לקונן עליו. בנאי שר קינה על אובדן. לא מדובר במשהו מוגדר. קינה על כך שהחיים הם כפי שהם. וקריאה לעזרה. מי שיכול שיבוא לעזור. מי יכול.

■■■

„זמנך עבר" – ביקור חוזר בבית הספר התיכון. לא מכירים אותך עוד מקץ השנים. צער על החמצה. כיסופים גימנזיסטיים לעומת, למשל, כל החיפושים והיאוש עד התקליט.

– מה זה שאתה מרגיש כי זמנך עבר? זהו? ויתור על הכל, כבר בהתחלה?

„זה שיר שנכתב בעקבות חלום. זה כאילו שאני כבר לא חי. שאני רוח שהגיעה למקום שבו הייתי פעם".

– חשפת חלם?

„כן. זה היה נורא. להיות רואה ואינו נראה".

– זה מתאר את ההרגשה שלך בתחום המוסיקלי?

„זה רמז לאופנה במוסיקה. הגלגל עכשיו לטובתי, אבל זה יכול להתהפך. זה הרי יעבור. זה חייב לעבור. הזמן הופך את החיים לחלום".

עכשיו, כשהולך לו, הוא לא שוכח את המשמעות השניה של הביטוי הזה. איך הדברים חומקים לנו מהיד, בלי להרגיש. וכמה זמרים זוכרים את זה ביום חתימת החוזה. באמת, כמה.

– אולי הטקסטים שלך הפריעו לך ללכת תלאה?

„אני לא יודע. עובדה, הם לא השתנו. אבל אני השתניתי. בכל סיבוב שלא הלך לי, למדתי. איך להוציא את הדברים החוצה. ולהגיע דרך הרדיו. למדתי את חוקי המשחק. ואני לא יודע, אבל יכול להיות שלאנשים נפתח פתאום הראש. ואולי זה הגורל. וזה יכול גם לעבור. אמרתי לך".

– במקרה שלך, ההתעקשות שלך, לחכות, לא לזוז מאצלך, הוכיחה את עצמה. עכשיו אתה „חם". עכשיו כולם רוצים את אהוד בנאי.

„אני לא קרייריסט. לא הייתי משנה את הדברים שלי רק כדי להצליח. חשוב לי לעשות את שלי, אבל לא בכל מחיר. ולא לוותר. אני רוצה להיות קומוניקאטיבי. אין לי עניין באוונגרד".

■■■

בשנות ה־70 היו בארץ כמה להקות רוק שהופיעו במועדונים, ואחר כך התפרקו, נעלמו. בנאי קיבץ ארבעה מוסיקאים: יוסי אלפנט, גיטרה, הפקה מוסיקלית; גיל סמטנה, בס; ג'אק גולדברג, תופים; נועם זייה, כלי הקשה. עכשיו הם להקת „הפליטים", עם אהוד בנאי.

„השם הזה, 'הפליטים', מתאים לטיפוסים שעליהם אני שר", אומר בנאי. „מתאים להרגשה שזה תקליט על הכביש, נדודים, אתיופיה, טבריה, הודו, עכו, עזה, אמסטרדם".

דם נשפך באמסטרדם
אף אחד לא יכול להבין מהאדם
איך נשארנו לבד, לבד בהאדם
לא טוב שיישאר באמסטרדם
הם קראו לו למעלה
כשלמטה לא נותר דבר
הוא היה תמיד שקט כל כך
מבטו רחוק ומסוגר
מה עשית לו אמסטרדם
תראי מה שעשית לו אמסטרדם הו
אמסטרדם

■■■

בנאי כתב שיר על יהודי אתיופיה ועל מה שקרה להם כאן. זו לא מעורבות, לא ממש פוליטיקה, אבל ההווה הוא הכתובת.

האחים כהי העור במרכז קליטה בטבריה
מנסים לקלוט ולהיקלט אבל זה לא קל
מאצל המדורה, מעבר להרי החושך
אל הרחוב המקומי, הדיגיטלי, המבולבל
הם שנים חלמו על בית ועכשיו זו המציאות
גם בבית זה קורה, נמשכת הגלות.
האחים כהי העור יושבים בצד הדרך
מוליכים את עלבונם ברגל אל העיר
הם היו נאמנים, הם חיכו לה לבשורה
ועכשיו מה שנשאר זו עבודה שחורה.

בנאי, קורא את „מיסתורין" של קנוט המסון פעם נוספת, מסתכל על כל זה ונותן בחזרה את מה שרק מעטים בתחום שלו יכולים לתת. את קסם ההשתאות. ומכשף השבט תמיד היה גם קצת זמר.

„פעם, בירושלים", מספר בנאי, „היתה זקנה עוברת ברחובות וצועקת, 'קשר לאחד, קשר לאחד'. עוצמת הצעקה שלה נשארה בי עד עכשיו. ואפילו חשבתי, אולי זה יהיה שם התקליט. כי אני תמיד מנסה להגיע לקשר עם אחד בתוך הקהל.

„הופעתי בפסטיבל ערד. היו שם 5000 איש. והייתי חייב לכוון את הדברים שלי אל אחד, רק אל אחד. שמבין. ואולי זה אני בעצם, מדמיין את עצמי בקהל, לדבר איתו. לעשות לו משהו. מכאן, לפעמים, יש לי הרגשה, שאני עושה דבר שאיננו לגמרי אפסי, שיש בו איזושהי משמעות".

„למה עכשיו? לא יודע, יכול להיות שלאנשים נפתח פתאום הראש"

ואחר כך אנחנו מדברים על החוזרים בתשובה, תמאורה ותלבושות, מקום בבריה העצמית, מוגנים בבגדים שחורים, בירושלים.

– אתה משחק עם הרעיון הזה?

„לא, לא, אני בא מבית מסורתי, אבל אני לא דתי".

וכבר ארבע בבוקר. החום משתהה על הרחובות הריקים, השוממים. החום ניצח את הרחובות. זו השעה שבגלי צה"ל שומעים שוב את הסיפור העגום על האיש שהרופאים רשמו לו ביקור בנמל התעופה. ואת הקריאה האבודה של אלה, הרוקדים סביב עגל הזהב ומחכים למישהו שירד אליהם מן ההר. ואף אחד לא בא. שירים המוחזקים כמו אליבי ברומיית הלילה, שבה נדמה כי כל הזמן עבר, אין עוד מסע, כלום.

בנאי חושב על כתיבה. פרוזה.

„זה אצלי כמו מקלט. אם לא ייצא, אם לא יסתדר, תמיד אוכל לחזור לשם. וזה יהיה יותר פשוט, הרבה יותר ישיר, בלי מפיקים, בלי נגנים, בלי פירסומת. אני והדף. הלא בינתיים הכל רק בגדר אפשרות. שום תקליט עוד לא נמכר. אף אחד עוד לא קנה כרטיס לבוא לשמוע אותי. יכול להיות שיתברר, כי אין שום בסיס עצמאי.

„הייתי רוצה מקום במרכז השוליים. לא כוכב, אבל קיים. עם קהל שלו. יוצר. עובד. מופיע. עושה מוסיקה. לא רוצה להיות רוקר מתוסכל בגיל 40. אם לא, אכתוב לאחרים, אתן שיעורי גיטרה. אבל לכל הפחות, אני ארע שניסיתי". ■

דיאטת
פיברקל®
להנות ולראות בחופשת קיץ
פיברקל - דיאטת סיבים
ללא קלוריות
כל מוצרי הסיבים אינם דומים, פיברקל הוא נוסחה
יחודית של 4 סוגי סיבים תזונתיים שפותחה במיוחד
להורדה במשקל, ואינה מכילה סוכר, נתרן, צבעי
מאכל, אננס ותפוחים. הערך הקלורי של טבלית
פיברקל אחת הוא פחות מ-1 קלוריה.
פיברקל - ירידה הדרגתית
במשקל שנשמרת לאורך זמן
פיברקל מציע לך דרך לתרזיה שאפשר לחיות איתה
עד שכל המשקל הלא רצוי יעלם. פיברקל מאפשר לך
לרזות בהדרגה ולחוש סיפוק מלא ללא הירידות
החדות במשקל ולאחריהן העליות המהירות
האופייניות לדיאטות "רצח". פרושו של דבר הוא
שהמשקל שירד ממך, קרוב לודאי לא יחזור, במיוחד
אם תקפיד להמשיך לקחת פיברקל ותשמור על
פעילות גופנית סדירה.
תוצאות מחקרים: תועלת רבה
לאדם מתוספת סיבים יומית
לאחר שהגעת למשקל הרצוי, אתה יכול לקחת מעט
טבליות פיברקל, במינון המתאים לך, לפני הארוחות
וכך תוכל לשלוט טוב יותר בתאבון שלך ולשמור על
משקל גוף רצוי. לכן אם רצונך לרדת במשקל ללא
דיאטות פלא או נוסחאות קסמים המבטיחות
מנת הסיבים החסרה.
פיברקל - הדרך הטבעית
והבטוחה לרדת במשקל
בכל רחבי ישראל, האנשים מגלים כעת את מה
שיודעים האמריקאים זה מכבר. הדרך הטובה ביותר
לרזות היא הדרך הבריאה, ההגיונית וההדרגתית.
בארה"ב, בקנדה ובאירופה - פיברקל הוכח כאמצעי
בטוח, הגיוני וטבעי לעזרה בהפחתת משקל. כעת
מוצר הדיאטה מספר 1 בארה"ב הוא מוצר הדיאטה
המבוקש ביותר בישראל.
איך יורדים במשקל עם פיברקל!
פיברקל אינה נוסחת קסמים, אך זהו אמצעי הגיוני
והדרגתי להורדת משקל. אם תקח פיברקל לפני
הארוחות, תאכל בצורה סדירה וסבירה ותגביר את
הפעילות הגופנית, תתחיל להרגיש בתוצאות. פיברקל
עוזר לך להלחם ברעב המציק בין הארוחות, כך שלא
פיברקל
120 טבליות
להשיג בכל בתי המרקחת,
בתי הטבע, סופר פארם
ורשת הקו-אופ.

הקרחה זה ענין רציני
להשיג בבתי מרקחת
לנו יש פתרון רציני
ניו ג'נריישן
New Generation
HAIR & SCALP CLEANSER/CONDITIONER
SHAKE WELL
New Generation
SHAMPOO
ברישיון משרד הבריאות
כעת בהישג יד פתרון רציני
לבעיית ההקרחה:
ניו ג'נריישן – התכשיר *
האמריקני המהפכני.
* הפסקת נשירה מיידית –
תוך שבועיים עד ששה
שבועות אצל 95%
מהמשתמשים, ואצל 60%
נמשך תהליך התאוששות
השיער לשלבים מתקדמים
יותר.
* איש לא ירגיש שאתה
משתמש. אין ריח, מראה,
צבע ושום תופעות לוואי.
* פשוט, יעיל ונוח. הטיפול
נמשך דקה ביום.
* יעיל לנשים ולגברים. בכל
גיל ובכל שלב של הקרחה
ונשירה.
* בהישג יד ולא יקר – מנה
לשלושה חדשי שימוש עולה
רק 98 ש"ח.
"כליל-סחר" יבואנים ומפיצים בישראל
של ניו ג'נריישן. 08-472846, 08-469135
למידע והזמנות 03-324496, 03-311032
ניו ג'נריישן – רואים תוצאות. נוגעים בתוצאות.
קח את ראשך בידיך - אל תניח לו להקריח

פרח הקקטוס

מאת ...ית בת־יער
צילום: ...„סיגמא"

מה שישנה במקום הנכון יכולה לעשות. [illegible] נמנה שנישאה לפני שנה לאנדרו, הנסיך הוותיק? מי היה מאמין שהיא תהווה תחרות לליידי די הנערצת?

מינוס הרבה קילוגרמים, אחרי עבודה קשה בחדר הכושר, ובעיקר – עם מלתחה פריזאית מפוארת – פרגי, דוכסית יורק, היא כיום הדבר העסיסי ביותר בבריטניה. כל כך עסיסי, מלקקים את השפתיים רכילאי החצר הבריטיים, עד שהביאה את הנסיכה דיאנה לידי דמעות.

לא קל לאבד את הבכורה. בחמש השנים האחרונות היתה דיאנה כוכב יחיד. הבריטים השתגעו על הביישנות הבתולית שלה, טעמה המהודר, גזרתה הנהדרת, ילדיה. העיתונות סלחה לה על חולשתה לכוכבי רוק, התעלמה באלגנטיות מאדישותה לסוסים ודיווחה בהתנצלות על גילויים לא מוכחים של שתלטנות באופיה.

לא עוד. הספקולציה הלוהטת ביותר כיום בבריטניה היא האם בוגדים יורשי העצר זה [illegible] שבועות, גברה עליה [illegible] כיום, נורא עוד יותר. אומרים שהיה זה קשיח, עד שכמעט התנועע בכוחות עצמו. דיאנה התכסה עצמה למכנסי עור צמודים, למרות מזג האוויר החם. מספר ימים לאחר מכן, ארזה פרגי את ירכיה הדשנות בעור.

הקש ששבר את גב האנגלים היתה החליפה הלבנה שלבשה דיאנה לפגישה עם פאהד מלך סעודיה. דיאנה נראתה בה כמו הגירסה המאורכת של המתופפת הקטנה. ומהכיוון של פרגי: מיני שלבשה לטקס נטיעת עצים, ואשר עורר את שריקות פועלי הסביבה כשהדוכסית הואילה להתכופף.

דיאנה, נסיכה אומללה. בעור היא נאלצת להסתפק באופנאים הבריטיים, טסה פרגי לפאריז ורכשה שני תריסרי דגמים של איב סאן לורן. דיאנה, על אף תיכתה הידועה [illegible] נראית [illegible] ואילו [illegible] הנוצות [illegible] קיבלה [illegible] לטבילה אחרת, [illegible] המיטלנת בר חלק ומשובץ, אמרו כל האופנאים הגדולים.

גם בנושא התסרוקות נראה כי פרגי איבדה את חוש המידה. לפי העתון האמריקני „דבליו", „אין דבר שטרם נעצה במחלפות סיער הטיציאן שלה. נוצות, פרחים, ענפים, סרטים, כוכבים. לפעמים היא נראית כעץ מהלך".

„כמלחמה הסמויה על כותרות העיתונים, פרגי מאבדת את ראשה", כתבה ג'ין רוק ב„דיילי אקספרס" הבריטי. „היכן מצאה את מגבעת הנוצות הדומה לקן ציפורים וכו ביצי פסחא אכולות למחצה?"

„אומרים שהיא נראית כמו זמרת", היתה תגובת ואלרי מו'.ל. דויד למראה פרגי כרעמת תלתלים ארוכה. לעומת זאת, הופעתה בצמה הקלועה ממרום הקודקוד

החדשות הטובות: שרה פרגוסון (פרגי), אשת הנסיך אנדרו, כובשת בסערה את הבריטים ● החדשות הרעות: היא עושה את זה על חשבון ליידי די ● מהדוקרב מרוויחים רק האופנאים

פרגוסון בשלל תיסרוקות. מה יש לה על הראש

בזה, ועם מי. הרכילות האחרונה: דיאנה רקדה לתוך הלילה בחולצה שקופה ובמכנסי עור, עם חבר במועדון לילה צרפתי. שמועות על הרגלי השתיה שלה הנסיכה גרמו לה להפר את אחד הכללים השמורים ביותר בחצר ולהגיב. אפילו מלתחתה, מעוזה הראשי והכמעט יחיד, עומדת בפני התמוטטות.

ומי אוסף את כל הנקודות? שרה פרגוסון, חברתה הטובה ביותר.

פרגי, הג'ינג'ית התוססת, כבשה את לב הבריטים במיזגה הסוער וכספונטניות שלה. לא רק שאור הזרקורים מופנה רק אליה, גם בארמון – ידה על העליונה. המלכה אליזבט מעדיפה אותה בבידור, דואגת שתמיד תשב לצידה. בכל מקום, בארוחה, בכנסיה, במכונית. ואפילו הנסיך פיליפ, כך אומרים, כרוך אחריה.

נשקן העיקרי של דיאנה ופרגי במאבק על אהדת התקשורת הוא בגדיהן. ודו קרב האופנה המתחולל ביניהן כה התעצם, עד כי יש החוששים מסיבוב נוסף של „מלחמת השושנים" ההיסטורית.

למען ההגינות יש להזכיר, כי בעת שנכנסה פרגי לתמונה – עשתה דיאנה כמיטב יכולתה כדי לשפר ולעדן את מראיה. דיאנה, בת סמכא ללא עוררין, לא זו בלבד שיעצה לפרגוסון כיצד להתלבש ועודדה אותה כשהתקשורת התרתה בהמצאת כינויי גנאי לבגדיה ולגזרתה – היא אף השאילה לה כמה פריטים, ולא הסגירה איפה היו צריכים להרחיב ובכמה. ואז, ללא כל אזהרה מוקדמת, השילה פרגי את הקילוגרמים, עשתה סיבוב אצל מיטב האופנאים, והיכתה את דיאנה במגרש הביתי שלה.

הנסיכה, שחשה כיצד השטיח נשמט מתחת לרגליה, החליטה להראות את כוחה. החצאיות הפכו קצרות יותר, השמלות הדוקות יותר, בגדי הנשף נוצצים יותר.

הדוכסית לא נשארה חייבת: מרוץ האופנה לדגמים צרפתיים ואיטלקיים – מנועה מלבישתם בארועיים ציבוריים. כמלכה העתידה, היא לובשת אותם רק מאחורי חומות הארמון, ובציבור מגבילה עצמה ליצירות בריטיות. על פרגי, כדוכסית, לא חלות כל הגבלות.

לכן, בעוד דיאנה נאלצת לתמרן בין הדגמים של ברוס אולדפילד, קתרין ווק מ„צ'לסי דיזיין קומפני", ויקטור אדלשטיין, ושל מבחר מעצבים ביתיים אחרים – טסה לה פרגי לפאריז וחוזרת עם „אסים" של אופנה עילית.

אלא שטעם טוב, מסתבר, אי אפשר לרכוש בכסף, ואפילו לא באמצעות תארי אצולה ובעל נסיך. וטעמה של פרגי, בלשון עדינה, פשוט לוקה בעודף. היא אינה יודעת מה הולם לה ומה אינו חי בשלום עם נתוניה, ועל פי רוב מעדיפה גודש על פני התיחכום שבפשטות.

אצל הצרפתים אין חוכמות. כשנשאל לדעתו על מלתחתה – השיב קארל לגרפלד ל„פארי־מאץ'": „אישיותה די מגובשת ולכן לבגדים שהיא לובשת אין כל חשיבות". יתר אופנאי פאריז היו המקמקים פחות. „יש מקום לשיפורים במלתחתה של הדוכסית מיורק" – קבעו. לואי פרו העניק לה שמונה מתוך עשר נקודות על שמלה רחבה עם סלסלות במחשוף, אך העיר שהוא עצמו היה מלביש אותה בחליפות שחורות.

מכריסטיאן לאקרואה קיבלה 7 על הופעתה בחצאית צרה ובלייזר ארוך. לאקרואה גם אוהב את הסגנון והמתון פשוט של מערכת מחוייטת אחרת שהדוכסית לבשה. 4 נתן לה לוריס אזארו עבור הופעתה בשמלה רחבה עם מחשוף סטרפלס. „הייתי משנה לה את המחשוף", ציין. גם עבור שמלה פרחונית עם צווארון לבן גדול קיבלה פרגי בלתי מספיק. האופנאית קארוון קבעה שהדוכסית נראית בה כאיכרה. הניקוד: 3.

ובזנב סוס מוגבה זיכו אותה במחמאות: „צמה קלועה זה באמת הסגנון שלה" (ואלרי); ו„צעיר ומודרני. הולם לה". (מניאטיס).

על אף קיתונות הביקורת שהאופנאים הצרפתים שפכו על הדוכסית מיורק – ה„פארי־מאץ'" מחזיק לה אצבעות. מכנה אותה „כובשת לבבות". יודע לספר כי חוללה מטמורפוזה בראנרי־אנדי, הזכור משערורית דוגמנית הפודינג קו סטארק. הנסיך התבגר.

במרץ האופייני לה, פשטה פרגי גם על מלתחתו של הנסיך. היא הוציאה אותו מהסריבל וקסדת הטיס לטובת מלתחה אופנתית של ורסאצ'ה. דיאנה, לעומתה, בחרה בגבר המבוגר ממנה ב־14 שנה, והלובש עדיין את אותן חליפות „סאביל רו" שלבש לפני עשור.

גם חיי הנישואין מאירים פניהם לפרגי יותר מאשר לדיאנה. אומנם, כמו דיאנה, גם פרגי מעבירה חלק נכבד מזמנה בארמון באקינגהם, הרחק ממחנה האימונים של אנדרו. אבל כשהם ביחד, הם נראים מאושרים יותר. יתרה מזו, פרגי אינה מהססת לנשק לנסיך אנדרו בפומבי. במקרה של דיאנה – צ'ארלס הוא זה שגוער בה על שהיא מצחקקת בציבור.

אם בזאת לא די, יורש העצר מכונה על־ידי התקשורת „סהרורי", על מנהגו להתבודד במדבריות אפריקה ובסקוטלנד. על־פי ביוגראפיה שלו שנכתבה בידי פני ג'ונור, הוא עייף מכך שאשתו מאפילה עליו, ורואה עצמו ככשלון.

עד לפני שנתיים, כל זה לא היה רואה אור. דיאנה היתה האשה הנערצת ביותר. האם פרגי גרמה לשינוי?

נכון לעכשיו – התחרות בין השתיים בעיצומה. השתיים מתגנדרות מאסון אופנתי אחד למישנהו. דיאנה אפילו העלתה מעט במשקל, כדי להידמות אתם יודעים למי.

אל נצור הנסיכה. ■

חטובה ומנוקדת. פרגוסון לאחר הדיאטה

אלגנטית, קרירה, מאופקת. הנסיכה די מטובה

מאת אריאלה רינגל־הופמן

מאבק בין אתרא קדישא לבין המשלחת הארכיאולוגית האמריקנית בחפירות בקיסריה, ניצחו הראשונים ● לפחות חמישה ארכיאולוגים טענו, שהעצמות שנמצאו במקום אינן מקברים יהודיים, אבל מה תעשה אם ישאלו אותך:

ומה יהיה אם יחללו את קבר אביך?

תצלומים: מיכל רותם

כל זמן שלא הגיעה הטלוויזיה, ולא נראו כתבי העיתונות בשטח החפירות שבקיסריה, עמדו עשרות החרדים, לבושים בשחור כבר, על אחת מערימות העפר שמעל לרחוב הביזנטי שהלך ונחשף. וכמו כבשים בשרב, השפילו את ראשיהם וניסו למצוא מחסה מהשמש הקשה, בצילו של זה. אלא שלא היה צל. השמש עמדה באמצע השמים, ולא ריחמה. החום הכבד היקשה גם על אנשי המשטרה, תחת פיקודו של סגן ניצב צביקה סלע, מפקד משטרת חדרה, שנראו כמשקיעים הרבה מאוד אנרגיה בהתאפקות, ועל החופרים עצמם.

בשביל פרופסור רוברט ג'י בוהול, ראש המשלחת האמריקנית החופרת במקום, זה ביקור ה־16 בישראל. ב־1971 החל לחפור בקיסריה, וב־87' מצא את עצמו עומד במקום הזה ומנסה לגשר מעל מחלוקת זרה לו.

עד שהופסקו החפירות, עודכן פרופסור בוהול, זו לא הפעם הראשונה, אמרו לו ארכיאולוגים מקומיים, וזו לא הפעם האחרונה, שאתרא קדישא מכריזה מלחמה עלינו. אבל בוהול חשב שיצליח.

הוא ניהל שיחות ארוכות עם הרבנים שהובילו את המאבק, הרב דוד שמידל והרב נתן ברלין, מראשי אתרא קדישא. הרבנים הקשיבו לו, ענו מה שענו, ולא שכחו למה באו למקום.

וכשהגיעו נציגי התקשורת, התיישר צאן מרעיתם שעל הגבעונת וצעק, „פוי פרופסור בול", „פרופסור בול קניבל", „גו הום פרופסור בול".

■■■

בוהול יסע הביתה ימים אחדים אחרי שכתבה זו תצא לאור. יחזור לניו ג'רסי, יחצה את המרשאה שלפני אוניברסיטת דרו, ויכנס לשיחה ארוכה עם נשיא האוניברסיטה, פול הארדן. הארדן שהורה לו, תוך משמעית, להפסיק מיד את החפירות, ולעבור למקום אחר. תפסיק או שתפוטר, נכתב במברק שחצה את האוקיאנוס בדרך לקיסריה.

בתחילת עוד התעקש, ניהל שיחות טלפוניות עם האוניברסיטה ששלחה אותו, ותמכה. כשהגיע המברק הראשון, ענה להם שיש לו אישור של אגף העתיקות, ותמיכה ציבורית בארץ. כשהגיע המברק השני וכו האיום בפיטורין, היה מוכן, כמעט מוכן, להתפטר. אלא שעמיתים למקצוע יעצו לו לוותר. אחרי הכל, זו לא בדיוק המלחמה שלך, אמרו לו.

החפירה התנהלה בשטח סי. כאן נחשפה רצפת רחוב ביזנטי, מדרכות פסיפס שמשני הצדדים, מבני ציבור שמאחוריהם. עיר ביזנטית, שנחרבה במאה השביעית, עם הכיבוש הערבי, כוסתה בפסולת עפר, שחלק ממנו הגיע עם העמקת הנמל בקיסריה וחידוש פעילותו במאה התשיעית. בחלק מהמקומות נחשפו שכבות עפר מלאות מדרים.

מה שבוהול ניסה במהלך חפירותיו האחרונות, היה לפענח את התיכנון האורבני של העיר, מתוך הנחה שתיכנון העיר הביזנטית עוקב אחר תיכנון העיר שהקים הורדוס. בעיני רוחו ראה את הרובע משוחזר. את מדרכות המוזאיקה הרחבות, את שורת עמודי השיש שהובאו הנה לפני כמעט אלפיים שנה, איך כל זה יוצא מהאמפיתאטרון שבקצה הדרומי, והולך עד לחומות העיר הצלבנית שבקצה הצפוני. ומי שבא לשמוע את מוצארט, שאותו הוא אוהב במיוחד, יוצא מהקונצרט, ומגיע במסלול שהיתווה המלך הורדוס, עד למסערת הדגים שבין החומות.

מה רע בזה, התקשה להבין, והעלה נימוק

ד"ר יוסף פורת. המאה התשיעית, לכל המוקדם

גם פה פועלת שיטת הסלמי, מתחילים בבקשות קטנות, וגומרים בדרישות כמו בניית ארובות ליציאת טומאה

נוסף, כיאה למי שבא מארה"ב, „זה גם יביא הרבה כסף למדינת ישראל, תיירים מכל העולם יבואו הנה".

■■■

אבל במהלך החפירות נחשפו מספר קברים ונמצאו עצמות אדם. ואת העצמות האלו גילו גם אנשי אתרא קדישא, שהחלו במאבק שהביא בסופו של דבר את בוהול לארוז את עצמו ואת אנשיו ולעבור לחלקה צפונית יותר. השאיר את האתר פתוח, וזו.

בשלב זה נכנס אגף העתיקות לחזית התמונה. אורגנה משלחת ישראלית, שבראשה עמד ד"ר יוסף פורת, ארכיאולוג מחוז מרכז, וביום עבודה אחד, שהחל בחמש בבוקר ונגמר עם חושך, סגרה את החפירה.

היום שקט שם. לא חופרים, לא מפגינים, רק איש אחד, מומחה לפסיפסים, מסתובב במקום ומטפל בריצפה שנחשפה ועליה הכתובת: „כריסטוס המושיע שמור על פילה עבדך שהוא שומר המפות והרישומים ועל אנשיו שהם שומרי המפות והרישומים".

■■■

באתרא קדישא מקבלים את הניצחון באיפוק. אל תשמח בנפול אויבך. מה גם, שלא מדובר באויבים. אדרבא, הם אומרים, אנחנו לא נגד החפירות. כל מה שרצינו – שיניחו למתים.

אגודת אתרא קדישא למען המקומות הקדושים, היא אגודה עותומנית הרשומה כחוק. למען המקומות הקדושים, מתורגם בפעילות היומיומית שלה, למלחמה בחילול הקברים היהודיים, הנחשפים במהלך החפירות הארכיאולוגיות המתקיימות בארץ, במהלך בניה או פיתוח.

אנשי אתרא קדישא, שהחלו את מאבקם לפני כ־30 שנה, עובדים היום, על פי עדותם, בצורה מסודרת ומאורגנת. הם מנהלים מעקב צמוד אחר הפרסומים המדעיים, לומדים על חפירות מתוכננות, על סקרים העתידים להתבצע, אוספים ומתייקים חומר רלוונטי למאבקם. יוצרים קשרים במקומות הנכונים. פעם, היו צריכים להפעיל הרבה עבודת רגליים, היום, האינפורמציה זורמת אליהם.

כשהחלה האגודה בפעילותה, עמד לרשותה קטנוע מיושן, שהיה חוצה את כבישי הארץ ובולש אחר החופרים. הארכיאולוגים הוותיקים היטיבו להכיר את הנוסע בו, שמעון אנשין ממאה שערים. היום הם מצויידים בוואגוניר חדיש, המגיע לכל מקום. שעה אחרי שנחשפת מערת קבורה, אומרים ארכיאולוגים, אתה כבר שומע יידיש מעל לראש שלך.

הם מקיימים קשרים הדוקים עם הקהילות החרדיות בחו"ל, ואם לשפוט על פי תוצאות מאבקם בחפירת האתר בקיסריה, יודעים להפעיל היטב את אנשי הקשר שלהם שם.

■■■

בסמוך לתחילת החפירות בקיסריה, הגיעו החרדים. הם ירדו מהרכב, מספר פרופסור בוהול, והחלו להסתובב בתוך האתר. לחטט בשכבת העפר שנחשפה ולחפש עקבות קברים ושרידי עצמות.

קרוב לשבועיים ניהל בוהול שיחות ארוכות עם שמידל וברלין. השיחות, שעל פי עדות שני הצדדים, נוהלו ברוח טובה, הסתיימו פחות או יותר, כשאנשי אתרא נעמדו באמצע החפירה ושילבו ידיים.

מה תעשה לנו, שאל שמידל, תילחם בנו? לא, אמר בוהול, אני אורח בארצכם ולא אנהג באלימות. ובניית שאכה אותך, שאל שמידל. אז, אמר בוהול, אגיש לך את הלחי השניה.

טוב, אמר שמידל, אז אני לא נותן לך להמשיך ולעבוד פה. אתה לא משאיר לי הרבה אפשרויות, אמר בוהול, אני אזמין את המשטרה. תעשה מה שאתה חייב לעשות, אמר שמידל, ואני אעשה מה שאני חייב לעשות.

המשטרה הגיעה. 150 שוטרים. החרדים פונו אל מעבר לגדר, בוהול המשיך לחפור. „זה עמד לי בגרון", אמר, „לחפור בחסות השוטרים". למחרת הגיע המברק.

■■■

בין היציאה של בוהול מהאתר, לכניסה של פורת, הגיע למקום שר החינוך יצחק נבון, שמתוקף תפקידו אחראי על אגף העתיקות במדינת ישראל. נבון בא ביום רביעי. שבוע ויום לאחר שהגיעה ההוראה להפסיק את העבודה. מוקף בשוטרים, בצלמים, בעיתונאים, באנשי משרדו ובראש אגף העתיקות ד"ר אבי איתן, סייר השר באתר.

„אי אפשר שתיכפה כעת הפסקה על פעולה מדעית לאומית, ואני אמליץ להמשיך בחפירות בקיסריה", הכריז נבון בסיומו של הסיור. הודיע על כוונתו לדבר עם פול הארדן, והוסיף ואמר, שאם אכן יוחלט על המשך החפירות במקום, „יצטרכו אנשי המשלחת האמריקנית להגיע להבנה כלשהי עם החוגים החרדיים, כדי לא לפגוע ברגשותיהם".

אלא שאנשי אתרא קדישא כבר לא היו שם. אותם, ההצעה להגיע להבנה כלשהי, לא עניינה. הם הגיעו להבנה עם נשיא האוניברסיטה בניו־ג'רסי, וזה הספיק להם. הם נטשו את הגבעה הקטנה ופינו אותה לטובת כמה אנשי ר"צ, שבמהלך הביקור של נבון, עמדו והפגינו נגד הכניעה ללחץ החרדי.

„כל מה שאמר השר", אומרים ארכיאולוגים שלא לייחוס, „הוא טוב ויפה, רק חסר משמעות. לפי מיטב ידיעתנו, השר עודכן לאורך כל המאבק, מראשיתו, והוא היה צריך להתערב בפרשה מיד עם תחילת ההפגנות ולא להשאיר לאמריקנים לקבל את ההחלטות בנושא. לבוא ולומר שצריך להמשיך לחפור, שבוע ויום לאחר המברק, זו התחמקות.

„נבון", הם אומרים, „נכנס לשטח לאחר שכל המוקשים פונו ממנו. החרדים באו על סיפוקם, הם אפילו לא טרחו לשלוח נציגות למקום בזמן הביקור. ומה שקשור אלינו, לארכיאולוגים, את המערכה הזו הפסדנו, גם אם מכישלון רוטר באמירות נאורות ומתקדמות".

■■■

אתרא קדישא הביאה עמה לקיסריה ניסיון שהצטבר עם השנים. ניסיון רב במיוחד צברה האגודה במהלך המאבקים בשטח ג', שבעיר דוד בירושלים, ובגני־חמת בטבריה.

כדי להמשיך ולחפור בעיר דוד, נאלצו הארכיאולוגים לפנות לבג"ץ. זבולון המר, שהיה אז שר החינוך, ביקש את חוות דעתו

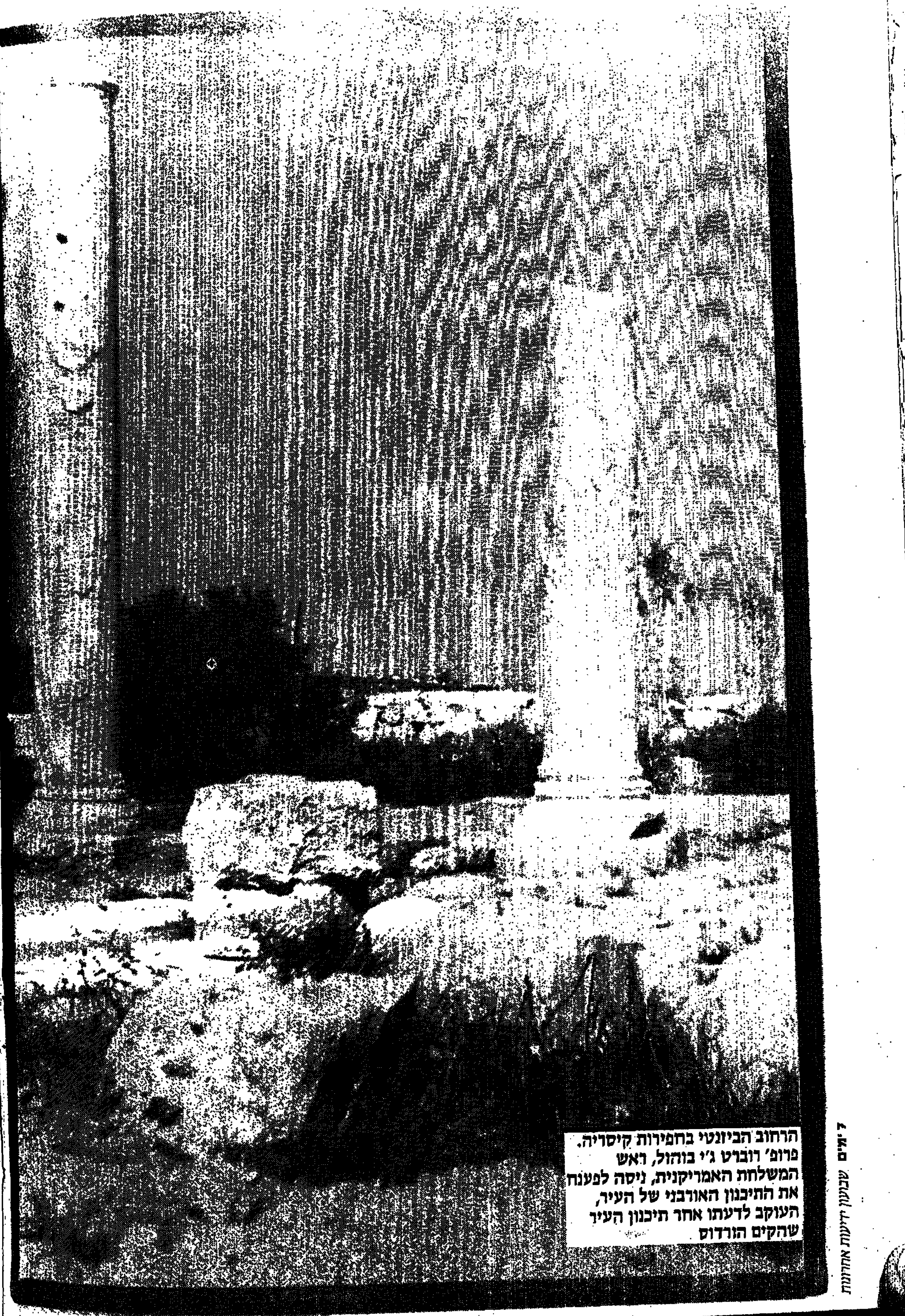

הרחוב הביזנטי בחפירות קיסריה. פרופ' רוברט ג'י בוהול, ראש המשלחת האמריקנית, ניסה לפענח את התיכנון האורבני של העיר, העוקב לדעתו אחר תיכנון העיר שהקים הורדוס

„אי אפשר שתיכפה הפסקה על פעולה מדעית לאומית. אמליץ להמשיך בחפירות בקיסריה", הבריז נבון ● ארכיאולוגים: „כל מה שאמר השר טוב ויפה, רק חסר משמעות. נבון היה צריך להתערב בפרשה מיד עם תחילת ההפגנות

יצחק נבון. קודם פונו המוקשים

תצלום: שלום בר־טל

ואלה תולדות קיסריה

בשנים 20 עד 10 לפני הספירה, מקים המלך הורדוס את העיר קיסריה. הורדוס, המקבל בראשית שלטונו את העיר מידיו של הקיסר הרומי אוגוסטוס, מקים בה עיר מתוכננת היטב, בנויה רחובות, רחובות, ההולכים מצפון לדרום ומקבילים זה לזה, הוא בונה בה את הנמל המלאכותי הגדול ביותר, בזמנו, בכל האימפריה הרומית, שנהרס 150 שנה מאוחר יותר ברעידת אדמה. את האמפיתאטרון ששרידיו שוחזרו, את מקדש אוגוסטוס, את אמת המים המתחילה במורדות הכרמל והולכת עד לעיר עצמה.

בראשית התקופה הרומית, יושבים בקיסריה הנציבים הרומיים של יהודה. משוכן בה גם מטה הלגיונות החונים בארץ. מרבית תושביה היו יוונים־סוריים, אם כי היתה בה גם קהילה יהודית גדולה. הנצרות חודרת לקיסריה בתקופה קדומה למדי וכבר, במאה השניה לספירה היה לעיר בישוף.

מאוחר יותר, הוקמה בעיר ספריה גדולה שהיתה ידועה בעולם כולו. בספריה זו חובר התרגום המפורסם לתנ"ך, הידוע בשם הכספלה.

במאה השביעית, נכבשת העיר על ידי המוסלמים, ששלטו בה כ־460 שנה, עד הכיבוש הצלבני. החומות המקיפות את העיר הן מאותה תקופה. ב־1265, נכבשה קיסריה ונהרסה על ידי השולטן ביברס.

בתחילת שנות ה־50, החל אגף העתיקות של מדינת ישראל לחפור במקום. את העיר עברו מספר משלחות, ביניהן משלחת איטלקית שחפרה את האמפיתאטרון. וב־71', כאמור, הגיע המשלחת האמריקנית בראשות פרופסור בוהול.

של הרב גורן, אז הרב הראשי לישראל. גורן טען, שמדובר בבית קברות יהודי, ושיש להפסיק את החפירה. המר דרש מאיתן, לבטל את רישיון החפירה שהוצא. איתן סרב. המר שלל את זכויותיו, והנושא הגיע לבג"ץ.

פסק הדין של בג"ץ קבע אז, שבמדינה כמו מדינתנו, שאינה תיאוקרטית, חוות דעת הלכתית אינה מחייבת נושאי תפקידים ממלכתיים הבאים להפעיל את סמכויותיהם על פי דין המדינה.

בגני חמת, החליטו בעלי המלון – חברה משותפת לאפריקה ישראל (חברת בת של בנק לאומי) ובנק האיגודים המקצועיים של מערב גרמניה – להיכנע ללחץ החרדים, להשקיע משהו כמו 1.5 מיליון דולר נוספים, ולבנות את האגף החדש על פי ההוראות שקיבלו מאתרא קדישא.

אתרא קדישא, כזכור, טענה שהאגף החדש הולך להיבנות מעל בית קברות יהודי, ועל כן יש לבנות ריצפה מפרידה וארובות ליציאת הטומאה.

היום, אגב, יאמר יגאל ביבי, ראש עיריית טבריה, שאם יזם רוצה לבנות במקום, חוקי או לא, הדרך הקצרה ביותר היא להזמין את הרב שמידל ולפתור איתו את חרבדים. לרב שמידל פנתה גם קופת חולים, כשבזמן חפירת מרתף במרפאה ברוממה התגלו שתי מערות קבורה. פונים אליו קבלנים פרטיים, הממהרים להקים תרופה למכה.

■■■

פרופסור בנימין מזר, זקן הארכיאולוגים בארץ, שחפר בבית שערים, בעין גדי, ליד הכותל אומר, שאתרא קדישא זה תוצר מתוחכם של מאה שערים. „אנשים מפוקחים, צירוף של חוכמה ושרלטנות. חילול קברים זו המצאה נהדרת, במיוחד אם שואלים אותך ומה יהיה אם יחללו את קבר אביך".

איתן אומר „אני מעריך שמדובר בגורם מאוד מצומצם, שמה שמדרבן אותם זו תפיסת עולם מסויימת אותה הם מנסים לכפות עלינו. ואחת הדרכים היא המאבק בחפירות הארכיאולוגיות".

„נמצאו עצמות אדם בחפירות", אומר פורת, „אין חולקים על כך. הבעיה היא שאנשי אתרא קדישא טוענים, שאלו קברים יהודיים מתקופת המשנה, מהמאה השלישית עד החמישית לספירה. במאות הללו קיסריה היתה עיר פעילה ותוססת. לא יתכן שבאותם ימים קברו במרכז העיר את המתים. שנית, הקברים וכל העצמות נתגלו בשכבת העפר העליונה, ותוארכו על סמך סגנון הקבורה, חפצי הלוואי שנמצאו, המיקום והכתובות – כשייכים למאה ותשיעית, לכל המוקדם".

ועוד הוא אומר: „הלוואי והיו מגיירים היום באותה מהירות שהם מייהדים את המתים שמוצאים פה, אני יכול לומר, שהטיעונים שלהם חסרי כל בסיס".

בוהול אומר: „אני ארכיאולוג כבר 30 שנה, מתמחה בהיסטוריה של המזרח התיכון, אבל מה אני יכול לעשות כשעומד הרב שמידל, מצביע על כל האתר, ומרחוק קובע כי זה בית קברות יהודי. הם טענו נגדי, שאני לא יכול לומר בביטחון שאלו לא קברים של יהודים, אבל ה'ארכיאולוג' שמידל יכול לומר בביטחון, שזה כך".

■■■

„זה לא נושא לוויכוח בין דתיים לחילוניים", אומר הרב ברלין. „כל אזרח שיוצגו לפניו העובדות, כפי שהן, יסכים איתנו. הארכיאולוגים מנסים ליצור רושם, כאילו מדובר במאבק שבין הדת למדע. זה לא נכון. יש עשרות חפירות בארץ, אנחנו יודעים עליהם ולא מתערבים. אנחנו מתערבים רק במקרה שבו יש חשש לחילול קברים.

„אנחנו היינו בשטח, בקיסריה, ראינו את המקום, יש לנו עשרות צילומים שמוכיחים שמדובר בבית קברות מסודר להפליא. לא בשניים שלושה קברים, כפי שניסו לטעון, ולא במספר עצמות. הבעיה שלנו, שהתקשורת לא מעבירה את המידע הנכון ויוצרת רושם מוטעה".

– לפחות חמישה ארכיאולוגים טענו, שלא מדובר בקברים יהודיים. לכם אין השכלה מקצועית בתחום, למה אתה חושב שהקביעה שלך נכונה משלהם?

„בתחילה נאמר לנו, שאין קברים בכלל. אחר כך, שיש קברים ואין עצמות; אחר כך טענו, שאלו לא יכולות להיות עצמות של יהודים. איך אני יכול להאמין להם? פרופסור בוהול בעצמו אמר לי, שאלו יכולות להיות גם עצמות של יהודים, ואחר־כך הכחיש זאת".

– פרופסור ברוהל טוען שאמר, שאינו יכול להיות בטוח במאה אחוזים שאלו לא עצמות יהודים.

„ונניח אפילו שלא מדובר בעצמות של יהודים. אנחנו לא יכולים לבוא לאומות העולם ולדרוש מהם שיכבדו בתי קברות יהודיים עתיקים, שלא יעבירו עליהם כביש, או יבנו בתים, אם אנחנו לא מכבדים מתים שלהם. מה יגידו לי מחר? אלו לא פולנים, לא רוסים, לא אמריקנים ולכן מותר לחלל.

„עובדה שנשיא האוניברסיטה בניו ג'רסי הבין זאת, וכאשר השר נבון התקשר אליו, הוא סרב להסיר את הנגדותו".

■■■

הרב צבי ווינמן, טוען רבני במקצועו, מאנשי אתרא קדישא, מציג סידרה של מחקרים שנעשו בארץ על גופות של יהודים: מחקר של ד"ר רחל חכלילי, שניתחה גופת אשה שנמצאה ביריחו, מהתקופה החשמונאית. על פי המחקר, אותה אשה, סלומה אשת יהועזר, שנקברה עם שני בניה, יהועזר וישמעל, סבלה ממחלת עצמות בעמוד השידרה.

מחקר אחר נעשה בפקולטה לרפואת שיניים, והסתמך על ממצאי שיניים שהוצאו מגולגלות שנחשפו במהלך חפירות ארכיאולוגיות.

„מה ביקשנו בסך הכל", הוא אומר, „שיזוזו חפירה בכמה עשרות מטרים. כאילו שיש לנו הנאה אישית להזיז חפירות. אבל לא מקובל עלינו שהתייחסות לגופות של יהודים מלפני אלפיים או מאות שנים, כשאז הרי כולם היו דתיים, תהיה כזו. ויותר מזה, גם אם מדובר בגויים, על קדושת המת יש לשמור".

■■■

סיפור החפירה בקיסריה, לא צמח יש מאין. בשנות ה־50 חפר פרופסור מזר בבית שערים. בית שערים כולה היא אתר קבורה יהודי מתקופת המשנה והתלמוד. במהלך החפירות נחשפו מערכות קברים וארונות קבורה. החפירות, להוציא מחאה שהיום לא היתה מעוררת כל תשומת לב, עברו בשקט.

עשרים שנה מאוחר יותר, כשבאו תלמידי בית הספר התיכון בטבעון לנקות אתר סמוך לבית שערים, הגיבו החרדים בהתפרעות, שהסתיימה בניתוץ ארונות קבורה ופגיעה חמורה באתר.

חוק העתיקות אינו מחייב את החופרים להתייחס לקיומם של קברים, יהודיים או לא. ארכיאולוגים אומרים, שמה שהחל כרצון טוב של החופרים, והתחשבות ברגישות הדתיים, נגמר היום בסיפור קיסריה. הוויכוח הוא לא על קבר זה או אחר, ומה לעשות עם העצמות. הוויכוח הוא, מי מכתיב איפה ואיך מותר לחפור.

אנשי אתרא קדישא אומרים, שהזילזול שהפגינו החופרים ברגישות הדתיים למקומות קבורה, הביא אותם להגיב.

שלא לייחוס יהיה מי שיאמר, גם פה פועלת שיטת הסלמי, מתחילים בבקשות קטנות, וגומרים בדרישות מטורפות כמו בניית ארובות ליציאת טומאה, משגעים את המדינה כפולחן אלילי, מחזירים אותנו לתקופה הפאגאנית.

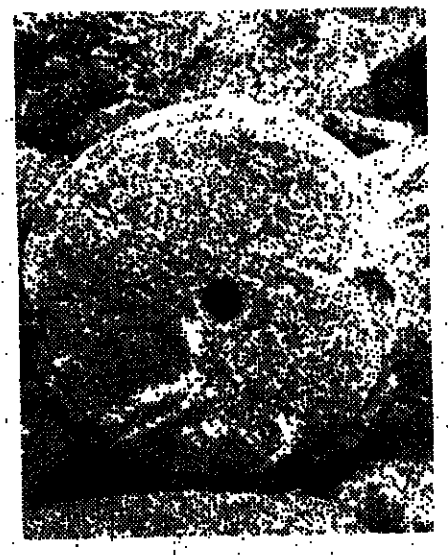

„יש עשרות חפירות בארץ, אנחנו יודעים עליהם ולא מתערבים. אנחנו מתערבים רק במקרה שבו יש חשש לחילול קברים"

ובסופו של דבר, חוזר המעגל ונסע בהיבט הפוליטי שלו.

■■■

נבון אומר, שהופעל עליו לחץ מצד המפלגות הדתיות, אגודת ישראל וש"ס, להתערב. הוא בדק את העניין, נסע לאתר, ואמר מה שאמר. נכון, הוא אומר, שהוויכוח נעשה היום יותר ויותר קשה. הקיטוב הוא לחם חוק על שולחננו.

– יכול להיות, שאתה כשר הממונה, היית צריך לפעול מהר יותר וביתר תקיפות?

„אני חושב שנהגנו נכון. זה נושא שיהודים רגישים לו, ויש לנהוג בו בזהירות ובכבוד; אבל לא צריך להפסיק את החפירות".

פרופסור מזר אומר: האקדמיה למדעים, המועצה הארכיאולוגית, כולם הביעו תמיכה במשלחת, בהמשך החפירה.

בינתיים, אומר איתן, לא כופפה שום יד. היו לחצים וניסיונות לשבש, אבל בעובדה, החפירה נמשכה.

ופרופסור אברהם בירן, רב רפורמי, מנהל ההיברו יוניון קולג', מי שהיה ראש אגף העתיקות, אומר: „כל ארץ ישראל היא בית קברות אחד גדול. טבריה כולה יושבת על בית קברות, סנהדריה, שכונה חרדית, יושבת על בית קברות, לא יתכן שבמקום שזה לא נוח לאתרא קדישא היא מעלימה עין, במקום שזה נוח – נלחמת. אם רוצים שמדינת ישראל תהיה מדינת הלכה, שיפסקו זאת. עד אז חשוב שיישמר החוק".

■■■

להמשיך לחפור, וגם להתחשב ברגשות החרדים, אומרים ארכיאולוגים, לא יילך. אי אפשר לאכול את העוגה ולשמור עליה שלמה. מי שמציע את האלטרנטיבה הזו, מציע לנו בעצם לוותר על המאבק. אנחנו מסתתרים מאחורי העובדה שההוראה בעצם באה מארה"ב, ותושבים שזה משנה במשהו את העובדה. העובדה שאתרא קדישא ניצחה.

אפשר היה להעמיד קבוצות קיצוניות כנגד אתרא קדישא, יאמר מי שיאמר, אבל אנחנו לא בנויים לזה. מזר אומר: „מה אפשר לעשות? להמשיך ולחפור". בירן אומר: „האם אנחנו עתידים להפסיד את המערכה? יכול מאוד להיות".

ופרופסור בוהול אומר: „החרדים האשימו אותי באנטישמיות. נשיא האוניברסיטה שלי אמר בשם אלוהים, תעזוב את העניין הזה. הארכיאולוגים בישראל אמרו לי, אל תוותר, מוכרחים להמשיך. ואני הייתי נאיבי. האמנתי שצריך לכבד את כולם.

„אני מבין, שאם אתרא קדישא יכולה לדווח אחורה שהם הפסיקו את החפירה של האמריקנים, זה יביא הרבה כסף מברוקלין. אבל זה לא החרדים הפסיקו. זה נשיא האוניברסיטה שלי הפסיק, אוניברסיטה שאני באתי אליה, כי יש לה מסורת של 120 שנות חפירה במזרח התיכון. אז האם אני מאוכזב? אני לא מאוכזב, אני מתוסכל. אני, בסך הכל, הייתי רוצה לראות פה את הרחוב הזה, עם אנשים שחוזרים מקונצרט, והצלילים של מוצארט עוד באוויר" ■

שרות אלפי נשים באירופה וב'ישראל' כבר קבעו:

פוני

מדיח כלים מבריק!

במזומן רק 990* ש"ח או 7 תשלומים של 148 ש"ח כל אחד

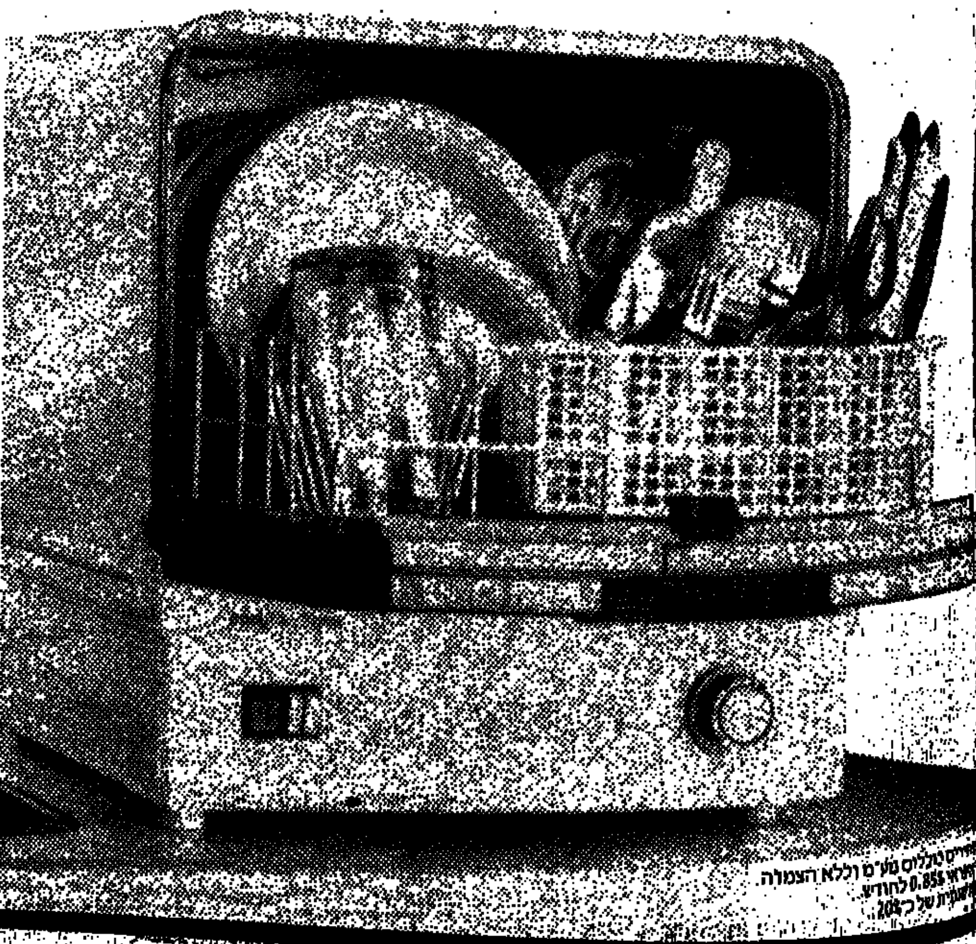

מבריק! מגוון תוכניות הדחה יחודיות!

ל„פוני" תוכניות מגוונות להדחת כלים: 1) לכלים מלוכלכים מאד 2) לכלים מלוכלכים קצת פחות 3) לכלים הדורשים שטיפה 4) לכלים הדורשים שטיפה קלה בלבד 5) לשטיפה קצרה של כלים מועטים.

מבריק! מדיח קטן לכמות ענקית של כלים!

ל„פוני" קיבולת מרשימה ביותר. בהדחה אחת ניתן להכניס 6 מערכות אוכל שלמות.

מבריק! כושר הדחה מעולה – בפחות מים וחשמל!

„פוני" בנוי למאמץ ממושך ומוריד כל לכלוך בעדינות וביסודיות, מבלי לפגוע בכלים העדינים ביותר. „פוני" עושה זאת בפחות מים, חשמל וחומרי ניקוי מינימלית.

להשיגו בכל חנויות אמפא, אצל סוחרים מורשים, רשת שקם והמשביר לצרכן.

שרות אמפא שרות ללא תחרות

אמקור

וקרח לכל

מאת רמי טל

תצלום: גדי דגן

סמי הירש, שנחשב בעבר „לא בצדק, אבל פשוט לא היה טעם להילחם בדימוי הזה", לנער שעשועים תל אביבי מפונק, האיש שייסד את מועדון „הקולוסאום", פורץ לקיץ הלח הזה ומציע לכולם – קרח.

הירש הקים מפעל קוביות קרח בראשון לציון, עם כושר ייצור של כ־50 טון ליום. המפעל פועל כהרצה. בקרוב יתקוף הירש את השוק, במטרה לשכנע את השותה הישראלי לעבור לנוסחה האמריקנית: משקה קר איננו מה שמוציאים מן המקרר, אלא מה שיש בו קוביות קרח.

– מה פתאום מפעל לקוביות קרח?

„השאלה האמיתית צריכה להיות, 'איך לא חשבו על זה קודם?' עובדה. גם אני חשבתי על זה רק בקיץ שעבר. אם אתה זוכר, בקיץ 86' נוצר מחסור אדיר במשקאות קלים. היתה קפיצה בלתי צפויה, בלתי מוסברת, של כ־40 אחוז, בביקוש למשקאות קלים. משום מה, אנשים שתו הרבה יותר משתו בקיצים קודמים. במקביל, נוצר מחסור במוצרי הלוואי של משקאות קלים – בקבוקים וקרח.

„הקולוסאום, בימי הקיץ, היה מייצר כ־300 קילו קוביות קרח ביום, ממכונה שקנינו בעת הקמתו. עוד 200־300 קילו היינו קונים בחנויות, שיש להן מכונות קרח קטנות. ופתאום לא היה קרח. היינו רצים לבתי המלון, לפאבים, לכל מי שיש לו מכונת קרח קטנה, כדי ללוות כאן 10 קילו, פה 20 קילו. היו ערבים שנאלצתי להורות לבארמנים שלנו לא לתת יותר מקובית קרח אחת למשקה, דבר שלא מתקבל על הדעת.

„הבנתי שכך זה לא יכול להימשך. שלחתי את הקניין שלנו לחפש ספק אמין, שיהיה מסוגל לספק לנו כמה מאות קילו קוביות קרח ביום. התברר, שפשוט אין דבר כזה בתל אביב כולה. יש בתי חרושת שמייצרים בלוקים של קרח לתעשייה, אבל הבלוקים האלה מיועדים לשימושים תעשייתיים, לא לשתייה".

הירש החליט לקנות מכונה רצינית לקוביות קרח. הואיל ומדובר במכונה שעולה 25 אלף דולר ומעלה, נסע לאמריקה, כדי להזמין אותה.

■ ■ ■

„באמריקה ערכו לי סיור באתרים שבהם עובדות מכונות קרח. ואז, בפעם הראשונה בחיי, נפלתי על דבר שכלל לא ידעתי שהוא קיים: מפעל ממש, בית חרושת שלם לקוביות קרח, עם כושר ייצור של 150 טון קוביות קרח ליממה".

הירש סיפר לבעל המפעל, שבישראל אין תעשייה של קוביות קרח.

„ממה שאני קורא בעיתונים ורואה בטלוויזיה, אתם מדינה חמה, אולי חמה מאוד", אמר היצרן. „יש לכם חופי ים, תיירות גדולה. אני מבין שיש לכם גם תעשייה מפותחת. נדמה לי שקראתי שמפתחים אצלכם מטוס קרב. בקיצור, מדינה מודרנית. ואתה בא לספר לי שאין אצלכם מפעל לקוביות קרח? או איך שותים אצלכם משקאות קלים?"

הירש הסביר: אצלנו שמים את בקבוקי המשקאות הקלים במקרר.

„אבל הרי זה שיגעון", אמר היצרן. „קודם כל, לוקח שעות עד שמשקה מתקרר במקרר. שנית, זה תופס המון שטח איחסון. במקרר צריך לשים רק בירה ויין, שבהם אי אפשר לשים קרח. כל המשקאות האחרים – למה לא לשים בהם קוביות קרח? איפה השכל שלכם?"

באותו רגע, הירש הפסיק להתעניין ברכישת מכונת קרח בשביל ה„קולוסאום", והתחיל לחשוב על בית חרושת שיוכל לספק קוביות קרח לכל הארץ.

– איך אתה מסביר את זה ש„לא חשבו על זה קודם"?

„זו חידה בעיני. הדבר תמוה עוד יותר לנוכח העובדה, שבארץ הזאת יש למעלה מ־100 אלף אנשים שנולדו באמריקה ועלו לכאן. אינני מבין איך איש מהם לא חשב על קוביות קרח. אין לי ספק, שאם היו חושבים על כך, בקלות היו מוצאים משקיעים. הרי מסתובבים כאן המון אנשים שיש להם כסף ומחפשים במה להשקיע".

■ ■ ■

– אם עד עכשיו הסתדרנו בלי קוביות קרח, מה גורם לך להאמין שמשהו ישתנה?

„אני לא נביא, ואני עלול להיכשל, אבל האמת היא שאני חש ביטחון עצום. ברור לי שהמפעל יצליח.

– מי יהיו הצרכנים שלך?

„את השוק הפוטנציאלי אני מחלק לשלושה מגזרים עיקריים: ביתי, מסעדות ואתרי לילה, תעשייה. „מבחינתי, המגזר המעניין ביותר הוא הביתי. נכון שכל אחד מסוגל לייצר לעצמו כמה קוביות קרח בפריזר שלו, אבל זה לא רציני.

„אני מתכונן להכניס לסופרמרקטים מקפיאים מיוחדים, המכונים בארה"ב Merchandisers Ice. מקפיאים אלה (אגב, אני עדיין מתלבט במציאת שם עברי מתאים עבורם), שאני אשאיל לסופרמרקטים, יכילו רק דבר אחד – קוביות קרח. הקונה ניגש למקפיא, מוציא שקית או שתיים של קוביות קרח, משלם, ונוסע הביתה. בכל שקית יש קצת יותר מ־2 קילו קוביות קרח, כ־150־160 קוביות, ומחירה לצרכן יהיה 2.90 ש"ח.

„אפתח חנות מיוחדת בתל אביב, שתהיה פתוחה 7 ימים בשבוע, 24 שעות ביממה, חוץ מיום כיפור, ותמכור רק קוביות קרח. כל בעל פאב, בעל מסעדה, מי שמארח הרבה אנשים, ונתקע בלי קרח, יוכל לבוא ולקנות".

■ ■ ■

„המסעדות, הפאבים, המועדונים – כל אלה לא יבינו, כעבור זמן קצר, איך הם הסתדרו עד היום בלי קרח, או עם כמויות ממש מגוחכות של קרח. אתן לך דוגמה שאני מכיר: בקולוסאום מזמינים ביום שישי 4,000 כוסות משקה קל. איפה אני יכול לאחסן כמות כזאת של בקבוקים, למשך שעות, כדי להבטיח שהמשקה יהיה קר, כמו שצריך? ואל תשכח שאני מוכר גם בירה ויין, שאותם אני חייב לקרר.

„יש הרבה חבר'ה, שרוצים רק מים. רוקדים, מזיעים – רוצים מים קרים. מגיע להם. היום, כשיש לי אספקה שוטפת של קרח, מהמפעל העובר כהרצה, נתתי הוראות, לתת לכל מי שמבקש, מים על הקרח. כך זה צריך להיות בכל מועדון, בכל מסעדה.

„אני יודע שיש בעלי מסעדות שיחששו, שאם יתנו מים קרים, לא יזמינו אצלם משקאות, שעליהם מרוויחים. שטויות. האמריקנים לא מטומטמים. גם הם יודעים שעל המשקאות מרוויחים, ועל המים לא, ובכל זאת, בכל מקום באמריקה מגישים לך מים קרים, עוד לפני שהזמנת משהו. ההזמנה של הקולה או המיץ תגיע, אל תדאגו".

הירש בטוח, כי שיטת קוביות הקרח שלו תתאים לכל מקום – בים, בקיוסקים, בכל מקום שבו מוכרים משקאות קלים.

„למה שהנער המוכר משקאות קלים בחוף הים לא יקח עמו כמה שקיות של קוביות קרח? כל מי שיקנה משקה, יקבל קוביות. כך, המשקה נשאר קר הרבה זמן, נהנים ממנו יותר, ואז גם יקנו יותר".

■ ■ ■

לקרח יש עשרות שימושים בתעשייה, בעיקר בתעשיית המזון, אבל לא רק בה. הירש ערך מחקר של ממש בתחום זה.

„האם ידעת, למשל, שבטון מעולה מייצרים עם קרח, במקום עם מים? במקומות שבהם דרושים סטנדרטים גבוהים בבנייה, כמו בתחנת הכוח בחדרה, או במסלולי המראה בשדות תעופה, משתמשים בבטון כזה.

„דוגמה אחרת: חומוס. אחד המאכלים הכי נצרכים במדינה. לי יש התעניינות אישית בזה, משום שאני טבעוני, ומכין את החומוס שלי בעצמי, בבית. בתהליך הכנת החומוס יש רגע קריטי, אחרי הרתחתו, כשצריך לצנן ולכתוש אותו. מדוע קריטי? משום שחומו אז, לאחר ההרתחה, הוא 40־50 מעלות, ובחום כזה, החיידקים מכפילים עצמם כל חצי שעה. הצינון לוקח המון זמן, ומאלץ את היצרן לשים את החומוס ליום שלם במקרר.

„הלכתי, יחד עם טכנולוג מזון ששכרתי לשם כך, ליצרני חומוס, והצעתי להם לכתוש את החומוס, לאחר הרתחתו, בקרח. במקום במים. כך הצינון נעשה במהירות רבה מאוד. היצרנים היו מודעים לבעייה, אבל הפתרון של שימוש בקרח לא עלה על דעתם. אמרתי להם: קחו לשבוע נסיון קרח חינם. אחרי כך נדבר. היום, כל יצרני החומוס שדיברתי איתם קונים קרח. על מים הם לא רוצים לשמוע".

כאשר קוביות קרח יהפכו לדבר נפוץ ומקובל, יימצאו להם שימושים נוספים. הירש צופה שאז ניתן יהיה לקנות פירות לאכילה ברחוב, כפי שמקובל במקומות אחרים בעולם. הדבר לא נעשה עדיין כאן – כמובן, בגלל שאין קוביות קרח. הפרי חם, ולא רוצים אותו. סאברס, שמוכרים עם קרח, כן קונים.

– אם עד היום היהודים הסתדרו בלי קוביות קרח, מה גורם לך להאמין שהמצב עתיד להשתנות?

„תראה, בוודאי שאין לי חסינות מפני כישלון. אבל הטיעון של 'הסתדרנו בלי זה עד היום' לא תופס. יש עשרות, אולי מאות מוצרים, שעד לפני כמה שנים לא היו מוכרים בארץ, והיום אי אפשר בלעדיהם. אתן לך דוגמה אחת: כשסנפרוסט התחילה לייצר מזון קפוא, היו כאלה שניבאו, ששום אם יהודיה לא תסכים שילדיה יאכלו מזון קפוא, ועוד לשלם הרבה יותר בעד זה. אתה יודע שזה לא קרה כך. קוביות קרח הן דבר הרבה יותר פשוט ובסיסי ממזון קפוא. כשהן יהפכו למוצר מקובל, נפוץ, שאפשר לקנות אותו בכל מקום במחיר סביר, אנשים ירגישו שיש להם קרח, וזה מגיע להם". ■

פוקה הירש, הדוד המפורסם

סמי הירש, בן 39, גרוש, אב לשרון, בת 13.5, השתלב באופן טבעי בחוג הנוצץ של תל־אביב, לא מעט בזכות דודו המפורסם, פוקה הירש ז"ל.

הירש למד במכללת ווייטינגהם באנגליה, שירת בצה"ל, נסע לאמריקה, שם למד כלכלה וסטטיסטיקה, באוניברסיטת קולומביה. לארץ שב ב־1977.

„עבדתי קצת בעסק של פוקה, שהיה סוכן של חברות אלקטרוניקה, אבל זה לא נראה לי. גם לא ראיתי עצמי משתלב בבנק או בחברה כלכלית. הייתי חבר ב'מועדון' של האחים רפי וטדי שאולי, ושמעתי שהם מחפשים מנכ"ל. הצעתי את עצמי, והתקבלתי.

„שנתיים עבדתי ב'מועדון'. מובן שרציתי להיות עצמאי. כך נולד רעיון ה'קולוסאום'. בתחילה חשבתי על מועדון חברים גדול, אבל די מהר השתכנעתי, שבישראל זה לא ילך. שיניתי את הקונצפציה, ירדתי מהנושא של מועדון חברים, ופניתי לקהל יותר צעיר.

„אני קם כל בוקר ב־6.30, הולך למשרד שלי ב־7.30 וחוזר הביתה ב־7 בערב. תחביבים? אני מכור למחשב, ואני 'פריק' על עיתונים וכתבי־עת מכל הסוגים. קצת תיאטרון, קצת קולנוע. ממעט מאוד בבילויים מחוץ לבית. בחורות? בגיל מבוגר...". [illegible]

קרח במימיות

צה"ל, כך מאמין סמי הירש, זקוק מאוד לקוביות קרח, רק שהוא עדיין לא יודע את זה.

כל מי שהשתתף בסידרת אימונים צבאית התנסה בחוויה הבאה: יום לוהט. צמא מציק. המים המעופשים במימיות נגמרו. סוף סוף מגיע עוקב המים. רק שטמפרטורת המים בעוקב, שנגרר בחום הלוהט למרחק של לא מעט קילומטרים, היא 40 מעלות ומעלה.

מצב זה מעשיר „גולנים" למיניהם. ויש פיתרון אחר.

„קח את העוקב, מלא אותו חצי במים, חצי בקוביות קרח – ותראה איך שתיית המים עולה במאות אחוזים. החיילים יעדיפו את המים הקרים על פני משקאות תוססים, וזה גם טוב לצבא, מפני ששתיית משקאות מוגזים בכמות גדולה גורמת להרגשת כובד בבטן, ולהפחתה ארעית בכושרו הגופני של החייל.

„זאת ועוד: מדוע שחיילים היוצאים בבוקר לאימון או למשימה, לא ישימו במימיות קוביות קרח במקום מים? אני מוכן להציע לצה"ל ניסוי: אספק לצבא, חינם, כמה טונות קרח ביום. אין לי ספק, שאחרי תקופת נסיון קצרה, אספקת קוביות קרח לחיילים בשדה, תתקבל כסטנדרט בצה"ל".

„נדמה לי שקראתי שמפתחים אצלכם מטוס קרב", אמר לי יצרן הקרח בארה"ב, „ואתה בא לספר לי שאין אצלכם מפעל לקוביות קרח? איך שותים אצלכם משקאות קלים?"

סמי הירש. 39, גרוש, נחשב לנער זוהר תל־אביבי, „לא בצדק", לא מעט בזכות דודו, פוקה הירש

מקרה אלגזי

גדי אלגזי, „סרבן השירות" המפורסם ביותר, מבקר בארץ ● חייל מצטיין, ישב בכלא הצבאי תשעה חודשים, סירב חמש פעמים לשרת בשטחים, גזרו עליו שנת מאסר ● גר בגרמניה – „אלף שנות אור מרמאללה"

שש שנים לאחר שנבעט מהצבא, גדי אלגזי, חייל מצטיין, עדיין פצע פתוח. הוא לא הסכים להשתחרר מצה"ל, אבל גם סירב לשרת, וזה ניסוח שלו, „באופן שנוגד את המצפון". הקו הירוק, אמר בבית הדין הצבאי, שגזר עליו את עונש המאסר הממושך ביותר שהוטל אי פעם בישראל על סירוב פקודה, הוא הקו האדום שלי.

באמנסטי אינטרנשיונל קראו לו 'אסיר מצפון'. פרופ' עקיבא ארנסט סימון, במכתב למערכת הארץ, כינה אותו 'סרבן שירות סלקטיבי'. אחרים קראו לו 'בוגד', 'מוקצה מחמת מיאוס'.

כמו שהוא, שנוי במחלוקת, שנוא על רכים, נערץ על אחרים, איש לא יוכל ליטול מגדי אלגזי את הנחישות שלו. אחרי שישב בכלא ארבעה חודשים וסירב חמש פעמים לשרת בשטחים, הצבא החליט להעמיד אותו בפני בית דין צבאי. גזרו עליו שנת מאסר. אלגזי עמד במריו.

היום, בגיל 26, נשוי, גדי אלגזי איננו עוד הילד שהסעיר את דעת הקהל בישראל ומחוצה לה. אם ישוטט בתל אביב, יתקשה למצוא את הכתובות שקראו לשחרורו מהכלא.

אבל אלגזי ממילא אינו גר בתל אביב, אלא בגטינגן, גרמניה. אלף שנות אור, יאמר, מרמאללה.

■ ■ ■

כשהשתחרר מהצבא, ב־1981, נרשם האסיר המשוחרר אלגזי ללימודי משפטים בתל־אביב. מספר סטודנטים, „מיעוט מבוטל" לדברי האסיר המשוחרר, שיגרו מכתב זועם לח"כ גאולה כהן: „יודח גדי אלגזי מן האוניברסיטה, ואם ירצה – יורשה לו ללמוד עם חבריו באוניברסיטת ביר זית".

לימודי המשפטים שיעממו אותו. אחרי סימסטר אחד, וציונים מעולים, ברח. „משפטים היה מבחינתי פשרה בין השאיפה ללמוד משהו לא מעשי, פשוט כי אני אוהב ללמוד, לבין הרצון בכל זאת למצוא דרך להתפרנס. גיליתי שזו אשליה. מתוך מערכת הכללים המשפטית, אתה יכול להשיג דברים מסויימים, אך אתה לא יכול לבחון את המערכת המשפטית עצמה. מעניין אותי להבין את החברה. זה בעיני התנאי לשינוי".

– ציפו שתהיה „פליציה לנגר מספר 2", מגן העשוקים והכבושים.

„לא כל העשוקים הם הכבושים. יש הרבה דרכים לעשות דברים בשביל לשנות. וחוץ מזה, אין לי שום כוונה להתאים לדימוי שלי. על זה אמר יענקל'ה רוטבליט בעטיפת התקליט שלו: 'התדמית היא התרמית'".

הוא עבר לפקולטה למדעי הרוח. התחיל ללמוד היסטוריה. בשבילו, זה היה תרגיל במשמעת עצמית. „בכלא הרגשתי שאני צריך לאזן את הנטייה הספקולטיבית החזקה שלי. ללמוד היסטוריה זה ניסיון לבחון את התיאוריה המרקסיסטית באמצעות בדיקת העובדות ההיסטוריות, לבדוק את עצמי כל יום בבוקר כדי לראות עד כמה נעשיתי דוגמטי מאתמול בערב".

סיים תואר ראשון בשנתיים, עבר לתואר שני. היה ברור לו, שהדוקטוראט שלו יעסוק בהיסטוריה החברתית של ימי הביניים. כתוג להיסטוריון הציעו שיעשה את זה באוניברסיטת גטינגן, גרמניה. אלגזי: „היו לי היסוסים בקשר לנסיעה. והיה לי ברור שבכל זאת אני צריך לנסוע. למרות שכילד, היו לי חלומות כריחה מגרמנים".

■ ■ ■

בימים אלה הוא מבקר בישראל. חופשת מולדת. עוד שנתיים, כשיסיים את הדוקטורט, הוא מתכוון לשוב ארצה.

– כמה זמן היית בגרמניה?

„שנה פחות שבוע. ספרתי את הימים".

– אתה רציני?

„לא ספרתי כל יום, אבל אני יודע בדיוק שעברו שנה פחות שבוע. וחיכיתי מאוד. היה לי קשה, במיוחד בחודשיים האחרונים".

– אמא שלך ניצולת שואה. מה פתאום גרמניה?

„לא חשבתי שזה יהיה מוסרי לפסול גרמנים רק משום שהם גרמנים. אם הייתי מאמין בקיום של אומה כמין ישות אחידה, שיש לה כולה רצון קולקטיבי ואחריות קולקטיבית, לא הייתי יכול להיות ישראלי כשנעשים דברים בשמי בשטחים הכבושים.

„ישנו מנגנון שבו מסלקים אשמה קונקרטית של פושעים ספציפיים והופכים אותה ל'אשמה' קולקטיבית מטושטשת ומדוללת, שחלה על הכל ועל אף אחד. כך קרה בגרמניה, אבל מי שמחה נגד המלחמה, אינו אשם.

„בארץ ראיתי תהליך דומה. אחרי רצח אמיל גרינצווייג, הופיע בטלוויזיה חנן פורת, גילגל עיניו השמימה, ואמר שכל ישראל אחים, ושהפיתרון הוא מין פיוס גדול וכללי. במקום להאשים את גוש אמונים שהצמיח מתוכו גידולי פרא – כולנו אשמים. והכל נמסך במתיקות הזאת של שמן זית זך ושבת אחים גם יחד. אבל חגי סגל והאחים היקרים שלו הם לא אחי. הם אפילו מדברים בדיאלקט שונה של עברית.

„אני מתנגד לתפיסה כאילו יש אומה, שבני אדם אוטונומיים הם רק חתיכות שלה ואחראיים באופן אוטומטי לכל מה שנעשה בשמה. במוזיאון העירוני בגטינגן, ראיתי את התמונות של אותם סוציאליסטים וקומוניסטים, שאירגנו בגרמניה תאי מחתרת ושהלכו למחנות ריכוז. עבורי, זה היה מרגש יותר מכל".

■ ■ ■

הוא לא גיבור לאומי. במיוחד לא לאומי. „אולי חסרים לי רגשות לאומיים במידה מספקת", הוא יחייך, זיק בעיניו, „כי לאומנות, כל לאומנות, היא בעיני דבר מתועב".

מן הסיבה הזאת, נרשם כחבר במפלגה הקומוניסטית. בשבילו, מייצגת רק"ח עמדה אינטרנציונליסטית. עמדה המכירה בזכויות שני העמים, הישראלים והפלשתינים. בתוך רק"ח הוא נאבק על „התרחקות מלאומנות יהודית או ערבית, על דמוקרטיזציה מקיפה, על כינון פורומים פומביים לביקורת ולהחלפת דיעות".

ואולי מה שמקסים אותו הוא המאבק הלא נגמר, הסבל, האבק. „קומוניסטים עיראקיים נתלו ב־48', כי קראו להכרה בישראל. קומוניסטים מצרים נכנסו למחנות ריכוז במדבר בזמן מלחמת העצמאות, כי הכירו בישראל. גם הקומוניסטים הפלשתינאים קראו לביטול האמנה הפלשתינאית ולהכרה בישראל. אלה אנשים שעברו בתי כלא בריטיים וירדניים, ואם יקבלו עצמאות – יש להם סיכוי לא רע לשבת בכלא פלשתיני. אני מעריך את אומץ הלב הזה".

■ ■ ■

איך גדל ילד והופך סרבן מצפון? שכונת קריית בורוכוב ברמת גן. ההורים, חברים במפלגה הקומוניסטית. בית מחוץ לקונצנזוס. „זה איפשר לי לראות את החברה מפרספקטיבות שונות", יאמר אלגזי, „לקרוא הרבה יותר מגירסה אחת או שתיים על האירועים. היו לפחות 4־5 עיתונים בבית. זאת אומרת, כשהורי יכלו להרשות לעצמם. הורי, שניהם, היו פעילי רק"ח בתשלום, מה שנקרא 'עסקן', ובשכונה שבה גרתי הם היו תמיד מבעלי המשכורות הנמוכות ביותר.

„עד גיל מאוד מאוחר, לא קלטתי שאנשים יכולים לחיות אחרת. בית הספר שבו למדתי היה משותף לשכונת בורוכוב ולשכונת תל גנים, שהיא שכונת וילות. כשראיתי בפעם הראשונה וילה, הייתי ממש המום. לא ידעתי שיש בכלל בתים שהם לא משותפים".

מלחמת ששת הימים, היא אולי שורש העניין, אם־כל־חטאת. גדי אלגזי בן 6. „אני זוכר את אמא שלי לוקחת אותי מהגן בזמן אזעקה הביתה, ומישהי ברחוב צועקת עליה שאסור להיות עכשיו ברחוב. ואמא שלי מחבקת אותי ועונה לה: 'אני יודעת מה זה המצבות'".

הוא אינו זוכר מתי שמע לראשונה את המלה כיבוש. זכור לו היטב ויכוח עם הגננת. „אני ידעתי שאנחנו התחלנו במלחמה, ככה שמעתי בבית. והגננת תמכה בגירסה הרשמית שהופצה תחילה, כאילו מותקפנו על־ידי

„ראוי לגינוי"

אל"מ אלי גבע, מפקד חטיבה בשריון, סירב להשתתף בפריצה לביירות במהלך מלחמת לבנון, מנימוקים של מצפון. גבע, היום אוהד, חושש מן הרע שעלול לנבוע מתוצאת הסרבנות.

גבע: „בחור שמסרב לשרת בשטחים עושה שגיאה. שימוש במצפון וכמוסר הוא לא רק לגיטימי, אלא גם מחייב. אבל להשתמש בנימוקים כאלה בצורה לא נכונה – זה מסוכן.

„אינני מתייחס אישית לפרשה של אלגזי, אך כעיקרון אני חושב שסירוב פקודה הוא דבר חמור וראוי לגינוי. בכלל, אנחנו לא צבא שעושה עבירות מוסריות בשטחים. יכול להיות שיש עבירות של בודדים, אבל הצבא בכלל נתון לביקורת ציבורית ומוסרית. השאלה אם זה צבא כיבוש או צבא [illegible]

למה הגיע הזמן ל...

פרדייז חדש

מבצע:
הגיע הזמן לפרדייז חדש
ב-6 תשלומים
עכשיו אתה יכול לקנות את פרדייז החדש ב-6 תשלומים חודשיים נוחים, לדוגמא:
87 ש"ח בלבד לחודש × 6 תשלומים למזרון 190×140 ס"מ. בחישוב ריבית שנתית של 35%. הנחת מזומן - 6%.
12 שנות אחריות מלאה

כי אחרי 10 שנים המזרון הישן שלכם אולי עדיין נוח אך כבר אין לו כח

הזמן עובר ומשאיר את חותמו גם על המזרון הטוב ביותר, ואין זה פלא: 3,600 לילות, שהם כ-30,000 שעות שינה, יכולים לעייף כל מזרון. הוא נכנע למשקל גופכם ואינו תומך בכם כמקודם. שנתכם, לכן אינה טובה כפי שהייתה ובריאותכם אינה נשמרת עוד.

הגיע הזמן לפרדייז חדש - הדור החדש של מזרונים אורטופדיים, לתמיכה מושלמת ונוחות מירבית

פרדייז חדש הוא הדור החדש של מזרונים אורטופדיים. משלב טכנולוגיה חדישה יחד עם הנסיון העצום של פרדייז: בתוכו מערכת קפיצי פלדה מעולים שיוצרים יציבות אורטופדית מושלמת, מעליהם שכבת ... המפרידה בין הקפיצים לשכבות הריפוד, ומבטיחה ... הקושי הנכון לכל אורך המזרון, ולבסוף - 4 שכבות ... לנוחות מירבית בשינה.

פרדייץ חדש
המזרון מספר 1* בישראל.
* פרדייז חדש הוא המזרון הנמכר ביותר במדינה וזוכה מזה 27 שנים ברציפות בתואר המוצר הנבחר.

...אוצות עונ. התווכחנו. הגננת לא יכלה לוותר. למרות שהייתי ילד בן 6, והיא אשה מבוגרת, היא לא יכלה לשאת את מה שאמרתי. אני זוכר שאמא שלי באה לקחת אותי משם והוויכוח עדיין נמשך".

■■■

בבית הספר היו לו נתונים להיות ילד טוב ירושלים: ציונים טובים, א' בהתנהגות. אבל הדיעות הרדיקליות שלו גרמו שיהיה קשה לאנשים לשבץ אותו.

בכיתה ט', תיכון בליך רמת גן, עשו לו אמבוש. אמרו שמישהו מחכה לו בקצה החצר. שלושה שמיניסטים חיכו לו. והתחילו להרביץ. מקרה חד פעמי. „זאת היתה בריונות שנוספו לה ממדים פוליטיים", יאמר היום, „בשום אופן לא חייתי במצב של עויינות".

ביוני 79', היה אלגזי ממארגני „מכתב ה־27", שהופנה אל שר הביטחון. „זאת היתה הודעה שאנחנו החתומים מטה, 27 שמיניסטים, בנים ובנות, לא נשרת בשטחים הכבושים במסגרת שירותנו הצבאי, מתוך התנגדות לדיכוי העם הפלשתינאי ושאיפתנו לתרום לשלום בין ישראל לשכנותיה. בשם כולם התמנו אורון אדר ואני. הצבא פירש שאלה שני החתרנים הראשיים, אם כי יתכן שידעו בדרך אחרת מי הם מנסחי המכתב. אבל אולי זאת פאראנויה שמאלית".

– הפאראנויה הזאת היא תחושה קיומית? אתה חושש שמאזינים לקו הטלפון שלך?

„לאנשים שחיים במיעוט שהוא לעתים נרדף, קל מאוד להתבלבל בין חשש ממשי לבין חשש טהור. לא מטרידים אותי הדברים האלה. זה מצחיק אותי".

■■■

ב־3 בפברואר 80', התגייס. כשקצין המיון בבקו"ם שואל אותו מה הוא רוצה להיות בצבא הוא עונה: חובש או מורה חייל. „לא ידעתי אז, שעוד לפני גיוסי הילך מכתב מעל ראשי, שהועבר בין לשכת הרמטכ"ל ללשכת ראש אכ"א. צורף אליו טופס עצומת ה־27, שהשמות של אורון אדר ושלי מוקפים בעיגול. נאמר שם, כי יש לשבץ אותנו ללא קשר לבקשתנו, ובמקרה של בעיות יש להעמיד אותנו לדין".

– מתי נודע לך דבר קיומו של המכתב החוז?

„בזמן שעמדתי בפני בית דין צבאי, נחשף התיק האישי שלי".

■■■

את הטירונות עשה בחיל השריון. נבחר חניך מצטיין. לאחר מכן עבר קורס מקצועי, שאותו סיים בציון 95. בסוף הקורס, הוצב ליחידת שריון צפונית לשכם. משסירב להישלח לשם, ביקש ממנו רס"ר במפקדת הגיס לעלות על ג'יפ שנוסע לבית שאן. מעשה ניסים, הג'יפ הזה הגיע ליחידת השריון צפונית לשכם. בבית הדין קבעו אחר כך: 'הוכל בעורמה'.

„מילאתי בעצמי את טופס התלונה נגדי, במקום 'סירוב פקודה' דאגתי לכתוב 'סירוב לשרת בשטחים'. נשפטתי לחודש מעצר בבסיס. הרגשתי כמו אסיר בבית כלא קטן שנמצא בבית כלא גדול – השטחים הכבושים".

– זאת היתה הפעם הראשונה שביקרת בשטחים?

„לפני כן נכנסתי לשטחים כמפגין, כדי למחות. מעולם לא נסעתי כדי לטייל בשטחים או כדי לצרוך את הנוף או כדי לעשות קניות".

אחרי זה הועבר לכלא 6. לפעמים קיבל 14 ימי מאסר, לפעמים 21, לפעמים 35. הדבר חזר ונישנה חמש פעמים. כל סירוב מחודש לשרת בשטחים, החזיר אותו לכלא. „כלא 6 הוא כלא למתחילים, כמו תחנת רכבת גדולה. אנשים נכנסים ויוצאים. זוהי אוכלוסיה הטרוגנית. אנשים שנרדמו בשמירה, עריקים שרק מתחילים את סדרת העריקיות שלהם, גנבים".

– עם ישראל?

„זה כבר לא החתך הסטטיסטי. כבר מדברים שם שפה אחרת. חלק גדול לא ידעו לכתוב גלויה לחברה שלהם. אותי זה זיעזע".

– איך הסתדרת איתם?

„על בסיס של דו קיום בשלום. הבעיה הבסיסית עבורם היתה להבין שמישהו נמצא בכלא מתוך עיקרון, ושעבורי חרלת באמת פתוחה. אני רק כותב מכתב חנינה או מודיע בלחישה קלה על נכונות לוותר – ולמחרת אני מוצא עצמי בחוץ. היה קשה לאנשים לתפוס את התופעה".

■■■

מתוך כלא 6 הגיש עתירה לבג"צ, שבה ביקש להורות לשר הביטחון לאפשר לו לשרת בתחומי הקו הירוק. בעתירה טען, כי הוא מופלה לרעה לעומת חיילים אחרים שקיבלו משר הביטחון או מהרמטכ"ל אישורים בכתב, שהתירו להם לא לשרת בשטחים.

עתירתו נדחתה. צה"ל טען, כי לא מדובר באפליה. פשוט נקבעה מדיניות חדשה, שלפיה אין ניתנים עוד אישורים כאלה.

השופט העליון חיים כהן הביע תמיהה על כך, שהמדיניות החדשה הזאת הוכרזה לראשונה בפני בג"צ. עם זאת, שיבח את אלגזי כחייל, והמליץ לו ללכת לשטחים כחייל מצפוני ומוסרי, ולדאוג שלא יתרחשו שם מעשי עוולה.

אבל אלגזי לא הסכים להיות 'כובש נחמד'. „אני לא יודע איך אפשר להטיל עוצר או להרוס בית בעיר כבושה באופן נחמד. הרי הניתוח שלי אומר לי, שהריסת הבית היא חלק מהצעדים ההכרחיים של החזקת עם תחת כיבוש.

„הכיבוש מוביל אנשים לעשות מעשים שלא חלמו בחלומותיהם השחורים. יש לי תסריט: אני חייל, נמצא בשטחים, ויחד עם עוד חיילים נקלע להפגנה של אנשים בגילי. הם זורקים אבנים. במצב הזה אדם הופך כובש בעל כורחו. כדי להגן על חייו וחיי חבריו, הוא אמור להתגונן. אבל באותו זמן ההכרה שלי אומרת, שגם אני הייתי יורד לרחובות כדי להפגין נגד הכובש – בריטי או אחר. משום כך, הרגל השחור מתחיל להתנופף מבחינתי כבר כשאתה חוצה את הקו הירוק".

■■■

אוקטובר 80'. מן הקבוצה שחתמה על מכתב ה־27, אלגזי היחיד שנשאר בכלא. היו כמה שחזרו בתשובה. אורון אדר, דני אמיר וגיא פילבסקי נכנסו לכלא, ואחר זמן קצר יחסית השתחררו מצה"ל.

הוחלט להעמיד את אלגזי בפני בית דין צבאי. „אולי מפני שהיה להם רושם שהכניסות והיציאות שלי לכלא 6 לא משפיעות עלי. שהתרגלתי. ובאמת התרגלתי. לא היה כל כך קשה".

ד"ר לאון שלף, מרצה באוניברסיטת תל אביב, התנדב לשמש סניגור. הטיעון המשפטי היה מרתק: יש שורת מקרים שהחוק מתיר לבצע עבירות, למשל, כשמדובר בהגנה עצמית או בהגנה על רכוש. בחוק הישראלי יש גם סעיף מיוחד – הגנת הכבוד. מותר, אם כן, לסרב למלא פקודה אם יש בה משום פגיעה בכבודך.

וכאן טען הסניגור, כי המלים 'כבוד' ו'מצפון' מצטלבות וקשורות זו בזו. על פי המילונים של בן יהודה וגור, פירוש המילה 'כבוד' הוא 'עיקר מהותו של האדם, נפשו וגופו'. ואילו פירוש המילה 'מצפון' הוא 'יושר לב ומוסר'. כלומר, אם הנאשם סירב לשרת בשטחים מטעמי מצפון, פירושו של דבר כי סירב לשרת מטעמי כבוד.

אב בית הדין, סא"ל גורפינקל, קבע שלטענות ההגנה אין בסיס. החוק הוא ערך עליון שעומד מעל המוסר, לכן מדובר בסירוב פקודה. העונש שנקבע: שנת מאסר.

– מה עבר לך בראש כששמעת את גזר הדין?

„הרגשתי כמי שממלא חובתו למולדת. בלי שום צחוק".

■■■

יום לאחר גזר הדין, הועבר לכלא מגידו, שמיועד למי שנדון למאסר של חצי שנה ומעלה. הרופא שבדק אותו שם הסכים שהוא „צריך להיות 40 מטרים באדמה". חוץ מזה, לא נתקל בעויינות מיוחדת.

„מה שהיה לי הכי קשה זה, שבכלא אני לא אדון לזמן שלי, מאבד את האוטונומיה הבסיסית שלי להחליט על רבע השעה הקרובה. כלא צבאי בנוי על מילוי טוטאלי של הזמן, החל מן הקימה בארבע בבוקר והלאה. יש בזה יתרון – האפשרות הטכנית לאלימות ולהתעללות בין הכלואים לבין עצמם מתמעטת, אם כי אנשים עדיין חוטפים שם מכות או נאנסים".

– קיבלת מכות?

„פעם אחת. אם זה כאב? כן, בטח. היו לי סימנים כחולים, נסתמה לי עין. אבל זה היה רק פעם אחת. פשוט, מישהו גנב לי שמיכה, וכששאלתי איפה הן, חטפתי מכות. זה הכל".

בוקר בהיר אחד, בעקבות ההתראה הציבורית, ההפגנות בארץ ובחו"ל, הקל הרמטכ"ל בעונשו. המאסר הועמד על שישה חודשי מאסר בפועל, והיתרה על תנאי. לאחר ניכוי שליש על התנהגות טובה, השתחרר מן הכלא. קיבל חופשה.

„ואז נקראתי לראיון, ונודע לי שאני אמור עכשיו ללכת לאותו בסיס צפונה לשכם ולהמשיך את המסלול הצבאי. אמרתי לא. היה חודש של איומים. נקראתי לראיון עם השליש הראשי. ראיון נחמד מאוד. הוא אמר לי, שלצבא אין שום אפשרות טכנית לשבץ אותי בתחומי הקו הירוק, פשוט אי אפשר, כאילו שאין חיילים שמשרתים בתחומי הקו הירוק.

„הברירה שהעמיד היתה שיחרור מצה"ל או שירות בשטחים. אמרתי לו שמבחינתי שתי האפשרויות אינן מקובלות. אני רוצה לשרת בצה"ל ולעשות את השירות בקו הירוק, מבלי להיות כובש. ואז הוא הודיע לי שבהתאם לסמכותו הוא משחרר אותי משירות בצה"ל, שיחרור מינהלי, ומעביר אותי לשירות מילואים. הפרופיל הצבאי שלי נשאר כשהיה, 89.

„ומאז אני עושה מילואים בתחומי הקו הירוק, וכל מילואים אני צריך לקחת מספיק ספרים, מפני שזה יכול להסתיים בכלא".

בסך הכל שירת בצבא הסדיר שנה וארבעה חודשים. מתוך זה, תשעה חודשים בכלא.

■■■

מלחמת לבנון הביאה עימה, לראשונה, גל של סרבנים. אנשים שצעקו „יש גבול", ונכנסו לכלא. ב־6 ביוני 82, יום שבת, התקיימה הפגנה לציון 15 שנה לכיבוש. יום קודם לכן היה אלגזי עסוק בחלוקת כרוזים, יחד עם חבר, נוואף, סטודנט ערבי מהאוניברסיטה. ריח המלחמה כבר היה באוויר. גדי לימד את נוואף לשיר את 'גבעת התחמושת'. נוואף לא אהב את זה.

„'יש גבול' זאת ההפתעה הגדולה שרפול ודומיו הטפו", כך אלגזי, „שנה שלמה אחרי שנכנסתי לכלא לא היה מקרה נוסף של סירוב. היה נדמה שמקרה אלגזי נפתר, והמשמעת חזרה לצבאנו. אף אחד לא ניחש שממדי 'יש גבול' יהיו כאלה. אני מחכה עדיין לטייס שיסרב להפציץ ריכוזים אורחיים".

– הרגשת כמו אב רוחני?

„לא, לא. 'יש גבול' הוקמה על ידי אנשים אחרים. הצטרפתי והייתי פעיל, אך אין לי שום מונופול או זכויות מיוחדות".

■■■

גבוה, מכנסי ג'ינס, חולצת טריקו, נעלי התעמלות. כמו שכתבו עליו פעם, שים עליו כיפה סרוגה והוא גוש אמונים, שים עליו חולצה כחולה והוא קומונאר בנוער העובד.

„מאוד היה מפריע לי אם בגלל סוג הלבוש שלי, או דרך הדיבור שלי, לא הייתי יכול לקיים דיאלוג עם אנשים", יתוודה. „זה גובל אצלי בתסמונת זליג. זה מאמץ מודע לעשות את עצמי מובן. כשהייתי בכלא 6, הייתי צריך להכריח את עצמי לשמור על השפה שלי. הרגשתי שאני מאמץ לעצמי את דרך הביטוי של האנשים שאיתם אני נמצא".

– אף פעם אתה לא נראה כועס באמת. מה זה, אי אפשר להרגיז אותך? לא קרה לך שאתה נכנס לפעמים להיסטריה, מאבד שליטה?

„אני לא מתרגז בקלות. מעולם לא איבדתי את העשתונות. מאוד קשה לי לשנוא את הדברים שהייתי צריך לשנוא".

– ולהרים קול?

„מאוד לא נוטה לעשות את זה".

– הכשאתה מפגין?

„אז אני צועק חזק, כי אני שונא הפגנות שנראות כמו הלוויות. הפגנה היא הזדמנות לצעוק כנגד עוול, לכן חשוב לי מאוד לצעוק, לגרום לאנשים להביע את חופש שלהם. בהפגנות אני יוצא מגדרי".

– היום, שש שנים אחרי הסירוב, אחרי הכלא, אתה לא מתחרט על כל העניין?

„אני גאה במעשה שעשיתי. במקרה הצורך, אעשה זאת שוב". ■

„הורי היו פעילי רק"ח בתשלום. תמיד היו בעלי המשכורות הנמוכות ביותר בשכונה" ● מתוך כלא 6 הגיש עתירה לבג"צ, לאפשר לו לשרת בתחומי הקו הירוק. העתירה נדחתה ● „היציאות והכניסות לכלא 6 לא היו דבר קשה כל כך. התרגלתי"

גדי אלגזי בכלא, 80'. רפול הקל בעונשו

„בוגד במולדת"

בתקופה שפיצצת־אלגזי הוטלה לחלל, שימש רפאל איתן רמטכ"ל. בתוקף סמכותו, ולא מאהבה, קיצר את תקופת מאסרו של אלגזי בחצי.

שיחת טלפון עם רפול, השבוע.

– כשחננת את גדי אלגזי, אמרת שהוא אינו ראוי לשרת בצבא יהודי.

„נכון. כי את המעשים שלו הוא עשה מטעמים של תעמולה פוליטית. אני לא מבין למה עכשיו תעשו ממנו גיבור. לא רוצה להתראיין על זה ולעזור לכם לעשות כתבה כאילו שהוא המצפונאי הגדול. הוא פשוט בוגד במולדת שלו".

(טריקת טלפון).

סופר־פארם

תני קפיצה יש מבצע!

רשת חנויות ארצית לתרופות, מוצרי יופי, בריאות ונקיון

מי התינוק ב„טפנוקים" שיזכה בפיג'ו 309?

10.99 ש"ח

כל חבילת טפנוקים שתקנו תזכה אתכם בתלוש להגרלה שהפרס בה: מכונית פיג'ו 309 פרופיל,(1294 סמ"ק).

במבצע מיוחד הנערך ברשת חנויות סופר־פארם אתם עשויים לזכות במכונית פיג'ו חדשה. כל חבילת טפנוקים שאתם קונים מזכה אתכם בתלוש השתתפות בהגרלה. דרשו את התלוש אצל הקופאית.

המבצע מתקיים בחנויות סופר־פארם בלבד עד ה־31 באוגוסט.

• הגרלת מכונית הפיג'ו תערך ב־9 בספטמבר.

ככל שתמלאו תלושים רבים יותר כך תגדילו את סיכוייכם לזכות.

* ההגרלה תיערך במשרדי החברה בנוכחות רו"ח.
* תקנון ההגרלה - במשרדי החברה.
* הזכיה תפורסם בפרסומי סופרפארם.
* ההשתתפות בהגרלה אסורה על עובדי סופר פארם ופרסום טמיר כהן (יעקבסון).

פיג'ו 309 – האריה החדש.
הפיג'ו 309 מתאפיינת בעיצוב חדשני, בצללית אוירודינמית מושלמת, במידות פנימיות גדולות במיוחד; ובצריכת דלק נמוכה וחסכונית במיוחד. יופיה המיוחד משקף את התכנון הטכנולוגי המתקדם שהושקע בה.

חנויות הסופר־פארם פתוחות עד 9 בלילה. ברב־מכר, בקניון וברמת אביב -- עד 10 בלילה.
כל החנויות פתוחות במוצאי שבת! בתוקף עד 31.8.87
רב־מכר, הרצליה, רמת אביב, קניון איילון, פתח־תקוה, כפר־סבא, ירושלים – נוה גרנות, גילה, באר־שבע. משרד מרכזי טל: 03-900031
מכבדים מרשמים של כל קופות החולים. מכבדים את כל כרטיסי האשראי. הרשת שומרת לעצמה את הזכות להגביל את כמות הקניה.
טמיר כהן (יעקבסון)

הקיסרית פארה דיבה, אלמנתו של השאה האיראני, בקהיר: „קיצו של השלטון החומייניסטי בלתי נמנע. אחריו, העם האיראני ירצה שוב במלוכה"

פארה תחזור

פארה דיבה במיסגד ריפא בקהיר, בו קבור השאה. האלטרנטיבה האחרונה

ב שבוע שעבר, כאשר הגיעו לקהיר הידיעות על מהומות הדמים במכה – הסתגרה פארה דיבה, אלמנת השאה, במיסגד הזיכרון שהקימה על חלקת הקבר של בעלה. פארה, קיסרית גולה, לא ביכתה רק את גורלם של נתינים לשעבר. היא בכתה גם על גורלם המר של בני ארצה, אותם, ואלה דבריה, „אני ממשיכה לאהוב בכל ליבי".

8 שנים בגלות, פארה לא איבדה את התקווה לחזור. את התקווה יממש, לדבריה, יורש העצר, בנה ריזה. לריזה, כך הקיסרית, תמיכה עצומה באוכלוסיה האיראנית. זה רק עניין של זמן, עד שיחזור ויישב על כיסא אביו.

העובדות, בינתיים, לא תומכות בגירסתה. בפקודתו של האייטולה חומייני, התפרסו 50 אלף אנשי קומנדו לאורך מיפרץ הורמוז. ההתגרות בספינות ארצות הברית, עלולה להוסיף למרחץ הדמים השוטף את איראן מאז סיבכה האייטולה במלחמה עם עיראק. חומייני נחוש בדעתו להחזיר את ארצו למאה הי"ז, על כל המשתמע מכך: פיגור, קיצוניות דתית, עריצות חשוכה.

הקיסרית פארה בטוחה, שכל הדברים האלה לא היו קורים, אם לא היו מאלצים את השאה לפרוש מכיסאו בשנת 1979. לביקורת הקטלנית שהושמעה בשעתה נגד שיטות השלטון של השאה, על המשטרה החשאית שלו, ועל כך שרוב בני העם הוסיפו לחיות בתנאי עוני מחפירים – פארה מעדיפה שלא להתייחס.

„מעבר לכאב האישי, בתקופה דראמטית זו, שבה כבר אין שום ערך מקודש, אינני יכולה שלא לחשוב על העבר. ואני לא מדברת רק על התפקיד שלי ועל האחריות שלקחתי על עצמי, אלא על מה שאיראן ייצגה. אז כולם כיבדו את איראן, את התרבות העתיקה שלה. ב־1976, וחתם השאה על הסכם אלג'יר ולא היתה עוד מילחמה עם עיראק. באיזור המיפרץ הפרסי, החיוני לעולם כולו, שרר שלום".

■■■

קיסרית או לא, פארה דיבה כמעט שלא עושה כותרות בעולם. מדי פעם מרווחים על מסעותיה בבירות העולם, בין ארבעת ילדיה. אל דעותיה הפוליטיות מתייחסים כאל קוריוז.

ב־1978 פירסמה פארה דיבה ספר, „אלף ואחד הימים שלי". הצעירה חסרת היוחסין, שנולדה ב־1938 באחד מפרברי טהרן, לא חלמה על הגורל המופלא שיפול בחלקה, ועל קיצו המהיר. פארה חוזרת בספר לזכרונות מבית הספר של המיסיון האיטלקי ומבית הספר הצרפתי על שם ז'אן דארק. מן התקופה הסטודנטיאלית של חייה, בפאריז, בלימוד ארכיטקטורה, נשארו לה בעיקר זכרונות של בדידות וגעגועים. אווירת התחרות של האוניברסיטה היתה זרה לה. כנותה ופשטות הליכותיה הן שהקסימו את השאה. בחודשים הראשונים של נשואיה, היתה אומרת לבעלה, „בחרת בי מפני שידעת כי אשתפר במרוצת השנים, כמו שטיח יקר".

כאשר יגסוס השאה מסרטן, תתואר כצוק איתן, משענת המשפחה.

בטכס הכתרתה, לעיני כל מנהיגי העולם, נערך מיפגן של עושר אשר, אולי, זירז את קץ שלטונו של השאה. היא הקדישה עצמה לפעילות בתחום הבריאות, הסעד, החינוך והתרבות. בספרה הודתה כי אכן „יש הרבה מה לתקן באיראן". „בצרפת", כתבה, „חופש הביטוי הוא העיקר. באיראן, העיקר הוא לזכות לאכול לשובע, לשלוח את הילדים לבית הספר וליהנות משירות רפואי תקין".

■■■

עתה, בקהיר, בין טיפוח אישי לטיפוח גינת ירק – היא עוקבת אחרי המתרחש בארצה, ורואה כיצד המצב מידרדר מדחי אל דחי. „בשנותיו האחרונות של השאה, דיברו באיראן רק על שלום, על פיתוח כלכלי. הצלחנו לנחול נצחונות במילחמה בבערות. ניהלנו קרבות קשים בתחומי ההיגיינה, הלימודים. ומה נשאר מכל זה עכשיו? מילחמה, הרס, מוות".

פארה מדברת במילים בוטות על הנעשה באיראן. „דור שלם הועלה קורבן, עבר שטיפת מוח כדי לשרת את המטרות של עריצות עיוורת; שלטון המתכנה 'איסלמי', אבל איננו מכבד את עקרונות היסוד של האיסלם: אחווה, שלום, חיים".

איראן, אומרת פארה, מוצאת את עצמה יותר ויותר מבודדת. חומייני בז להסכמים בינלאומיים. „אלה הטוענים שהם מנהיגי הארץ, שותפים לפשעים מחרידים: סחיטה, לקיחת בני ערובה, הרג, כיום אינני בוכה רק על בעלי, אני בוכה על ארצי.

„אבל עלינו לחשוב בתיקווה לעתיד, כי קיצו של השלטון החומייניסטי הוא בלתי נמנע. אינני יכולה לדבר בשם בני, אבל יורש העצר ריזה הצהיר כי נפילת השלטון 'הדתי' הזה תביא לחידוש המלוכה. רוב בני איראן מבינים כי מלוכה חוקתית היא, כיום יותר מתמיד, האלטרנטיבה היחידה שבאה בחשבון". ■

תצלום: „סיגמא"

על־פי הסכם עם „פארי מאץ'"

אומרים ישנה ארץ

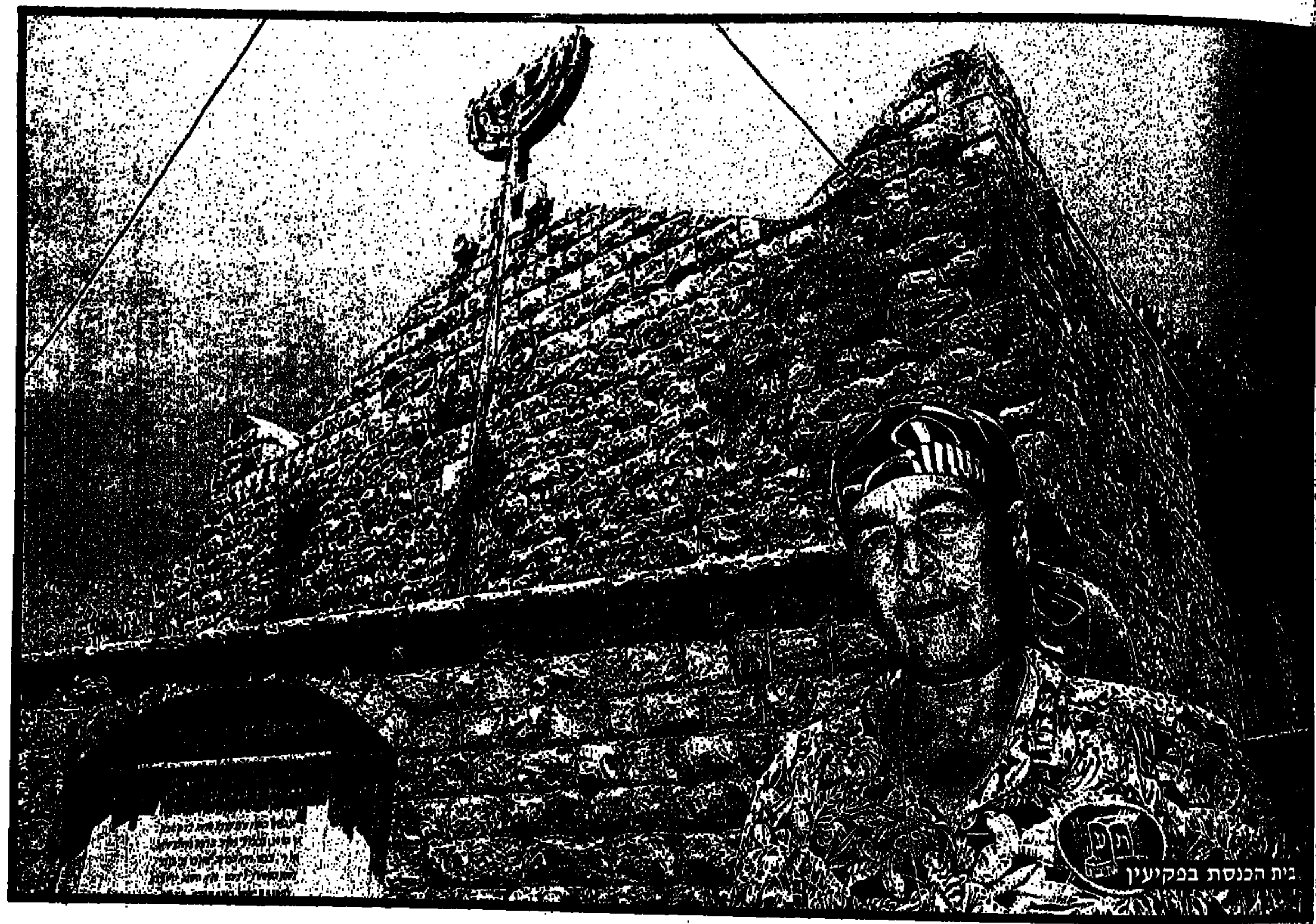

בית הכנסת בפקיעין

מסלול טיול

מראותיה של פקיעין

אפיית פיתות

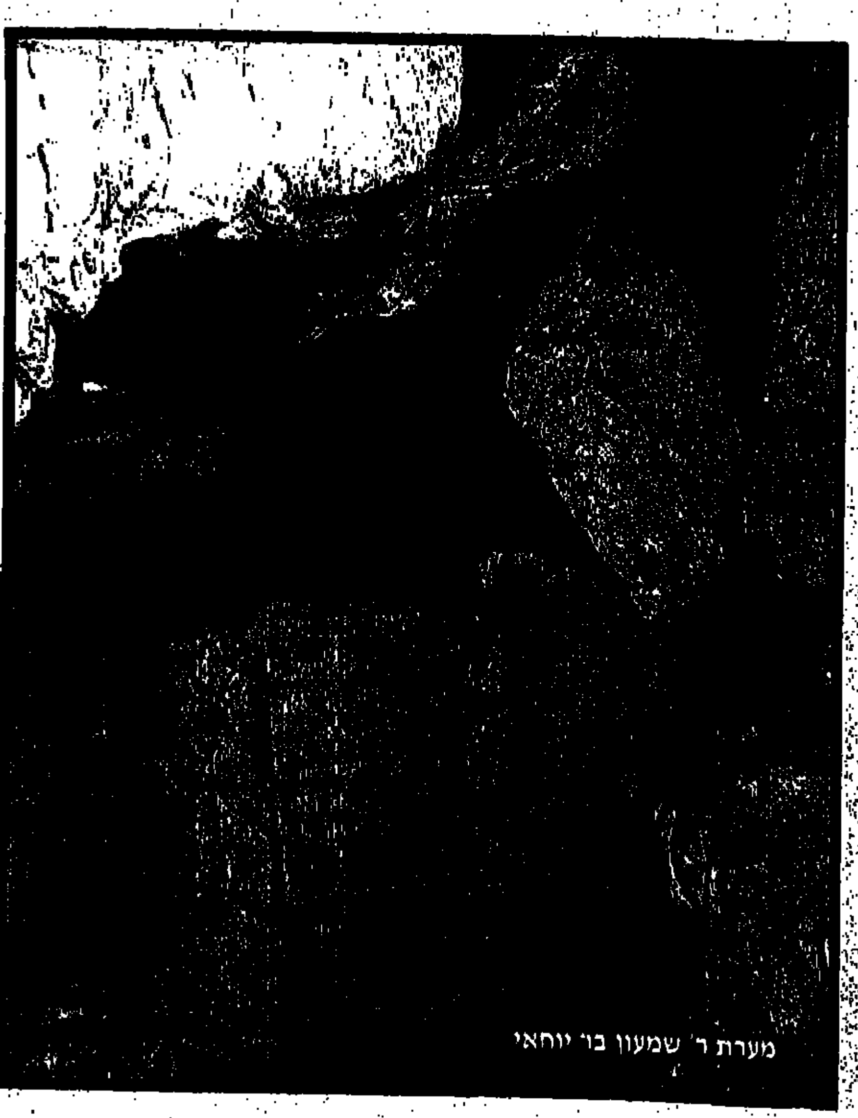

מערת ר' שמעון בר יוחאי

נוף של פקיעין (סוכות גפנים)

התצלומים: רון סולומון

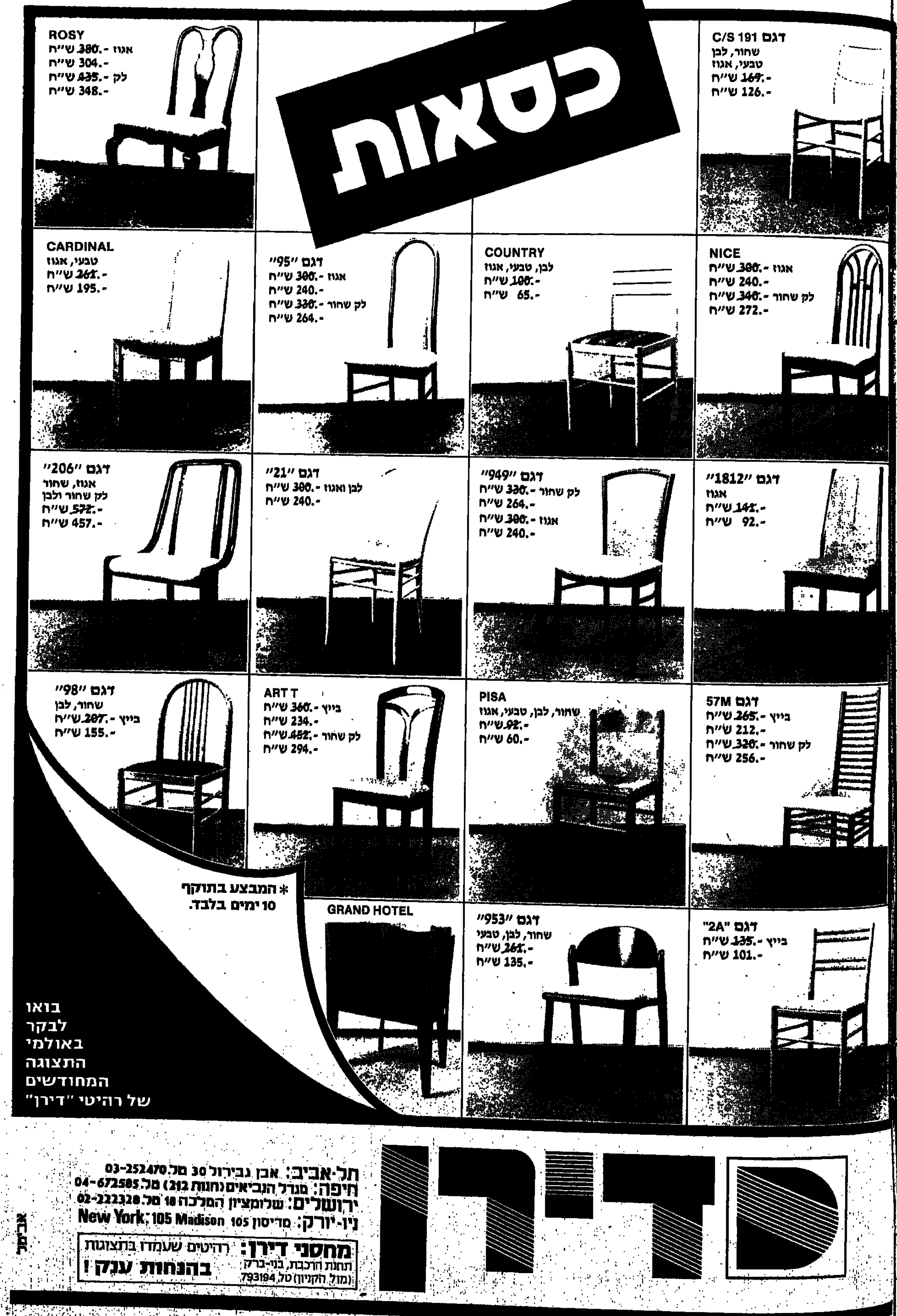

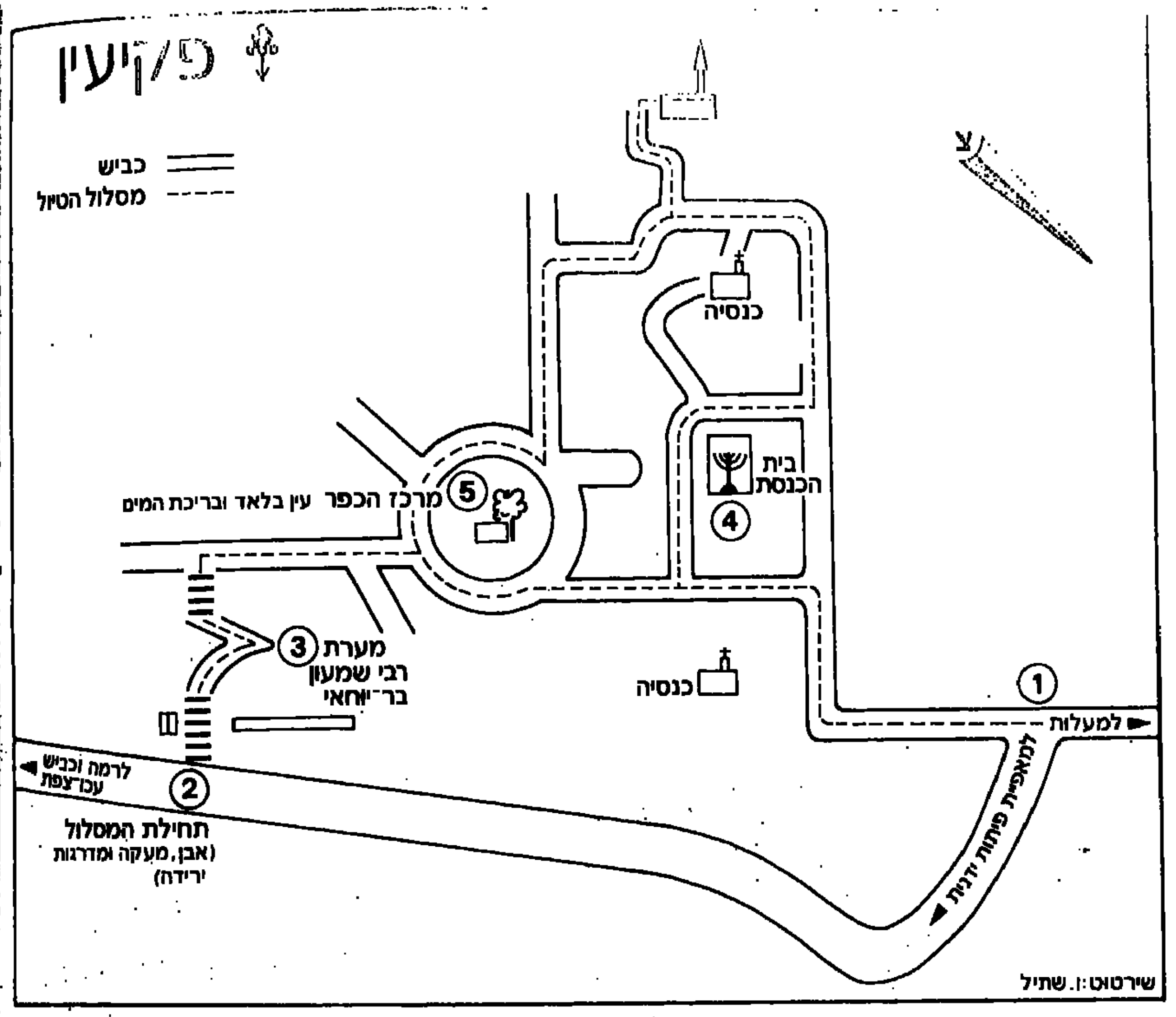

[illegible] בפקיעין, [illegible]
בכפר ציורי זה [illegible] ובמשך דורות, בני [illegible] בצד אלה – דרוזים [illegible] ויהודים.

סביר שהאחרונים הם [illegible] ראשונים, במה שנוגע לרציפות החיים במקום. מישפחת זינאתי עתיקת היוחסין, ששתיים מבנותיה עדיין גרות בפקיעין, הינה טבעת בשלשלת, נצר עתיק יומין ליישוב היהודי, שיש גורסים כי החל כאן כבר מסוף תקופת הבית הראשון. יישוב יוצא דופן, שלא נחרב ולא יצא לגלות, ונותר בארץ כמקדש מעט.

המסלול

ניסע מנהריה כ־20 ק"מ מזרחה, בכביש למעלות. כ־2 ק"מ אחרי הכניסה למעלות נגיע לצומת חוסן ונפנה ימינה. עם הכביש נמשיך עד לכניסה לכפר פקיעין (מס' 1 במפה).

בתוך הכפר ניסע עוד כקילומטר ומחצה עד שנראה מצבת אבן תכולה, בצידנו הימני של הכביש (2). מן המצבה יורדות מדרגות אל מערת רבי שמעון בר־יוחאי.

נעצור סמוך למצבה, אך לפני שנרד אל המערה, נצפה על הכפר פקיעין, המשתרע למרגלותינו, ועל הביקעה תחתיו. לכפר היפה הזה מיבנה אופייני לכפרי ההר העתיקים בארצנו: בתיו בנויים בצפיפות במידרון, סימטאותיו צרות ומפותלות, חצרותיו משולבות זו בזו ובוסתניו מקיפים אותו ואף „חודרים" פה ושם אל תוך סבך הסימאות.

בעמק, למרגלות הבתים, שם מצטברות אדמות הסחף הפוריות, נטועים כרמי הזית והתאנים. גגות הבתים השטוחים אינם רק כיסוי לדייריהם, אלא גם מחסני עצים לבישול והסקה, מישטח לייבוש תבלינים, הכנה לבניית קומה נוספת, עם צמיחת המשפחה, אך בעיקר – מקום ישיבה נינוחה בערבי הקיץ החמים, תחת סוכות הגפן המשתרגת עליהם. המראה ציורי ושליו, כאילו על כפר זה ממש נאמר: „איש תחת גפנו ותחת תאנתו"...

נרד, אם כן, במדרגות, אל פתח המערה (3), שהמסורת מייחסת זה דורות לרבי שמעון בר־יוחאי. בתלמוד מסופר, כי בעת שלטון הרומאים בארץ, היה רבי שמעון בר־יוחאי, תלמידו של רבי עקיבא, מראשי המתנגדים העיקשים ביותר לרומאים, כובשי הארץ, ולכל אשר עשו בה. בין השאר אמר, כי „טוב שבגויים הרוג, טוב שבנחשים רצוץ את מוחו". את דעתו זו היה מביע בגילוי לב לפני חבריו, והדבר הביא עליו אסון. פעם ישבו ר' יהודה, ר' יוסי ור' שמעון, וישב יהודה בן גרים אצלם. פתח ר' יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהן של אומה זו (הרומאים). תיקנו שווקים, תיקנו גשרים, תיקנו מרחצאות. ר' יוסי שתק. נענה ר' שמעון בן יוחאי ואמר: כל מה שתיקנו, לא תיקנו אלא לצורך עצמן. תיקנו שווקים – להושיב בהם זונות; מרחצאות – לעדן בהן עצמן; גשרים – ליטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות. אמרו: יהודה שעילה – יתעלה, יוסי ששתק – יגלה לצפורי, שמעון שגינה ייהרג...

הלכו רבי שמעון ובנו ונתחבאו במערה. נעשה נס ונברא להם חרוב ומעיין. שלוש עשרה שנים ישבו במערה ונתפרנסו מחרובין, עד שנעשה גופם חלודות חלודות. והיו פושטים בגדיהם ויושבים עד צווארם בחול.

ישיבתם במערה הסתיימה, כאשר בא אליהו, עמד על פתח המערה ואמר:

מיתקן לייבוש תבלינים

„מי יודיע לבר־יוחאי שמת הקיסר ובטלה גזרתו" יצאו השניים מהמערה.

מסורת קדושת המקום, הנסמכת על הכתובים, חזקה אפילו מהעובדה שהמערה צרה מהכיל ולו רק אדם אחד, שלא נובע בה מעיין, והחרוב שבה לא רק שאינו בן התקופה המסופרת, אלא שהוא אף ממין זכר ואינו עושה פירות...

מן המערה נרד אל המעיין הנובע במרכז הכפר (5). שמו הערבי הוא עין אלבלד („מעיין הכפר") – שם מקובל במאות כפרים בארץ.

הכיכר הקטנה מסביב למעיין היא מרכז הכפר. כאן מתכנסים זקני הכפר וחבורות הנוער כאחד. באחדים מימות השבוע נמצא בסמוך לכיכר הזו גם השוק המקומי.

כיום נשאבים מרבית מי המעיין לשתיה ולהשקיה. אומנם כשעלה הרעיון לשאוב את מי המעיין ולנצלם, התנגדו לכך היהודים. הם טענו, כי המים הללו קדושים, מכיוון שמהם שתה הרשב"י. הפשרה שהושגה היא שזרזיף קטן יזרום בכל זאת דרך קבע בצינור, לרוויית העוברים והשבים.

מן המעיין נמשיך בסימטאות הכפר, (ראה מפה), לפי השילוט אל בית־הכנסת העתיק. תוך כדי הליכה, באחד הרחובות המרכזיים של הכפר, נראה סממנים שונים מחיי היומיום בכפר: ייבוש פלפלים חריפים במחרוזות, גבינת לבנה, העשויה חלב עיזים, מחמיצה בשקיות התלויות מן התקרה, וכדומה.

דרכנו עוברת ליד כנסיה יוונית־אורתודוכסית, ממנה נמשיך אל מה שהיה פעם השכונה היהודית של הכפר, בה נמצאים עדיין בית־הכנסת העתיק, ובית המגורים של המשפחה היהודית האחרונה בכפר – משפחת זינאתי (4).

בית־הכנסת ניכר בסמלים יהודיים וסמלי המדינה, המתנוססים על קירותיו. אבל כדי לבקר בו יש לעלות אל בית משפחת זינאתי, הנמצא מולו, ולבקש ממרגלית, בעלת הבית, שתפתח לנו את השער.

בית־הכנסת של פקיעין ניבנה לפני כמאה שנה, אך באתר זה היה קיים בית־כנסת מן התקופה הרומית. בקירותיו של בית־הכנסת הנוכחי משובצים שרידים של תבליטי אבן מבית־הכנסת הקדום. אלה כוללים סמלים יהודיים, כגון שופר, לולב, אתרוג ומחתה.

לקהילה היהודית של פקיעין היסטוריה ארוכת שנים, והדעה היא, שיהודי פקיעין לא גלו מעולם מהארץ. לפני פרוץ ה„מאורעות", ב־1936, עדיין היו כאן כ־20 משפחות. כשנודע דבר הפרעות שנערכו במקומות שונים בארץ, נמלטו המשפחות הללו מהמקום, אך עם שוך המהומות חזרו רק שמונה משפחות. בפרוץ מלחמת העצמאות עזבו המשפחות הללו שוב את המקום ובתום המלחמה חזרה לכפר רק משפחת זינאתי.

מכל המשפחה נותרו כיום בכפר רק שתי נשים: סעדה, אלמנת יוסף, אבי המשפחה, ובתה, מרגלית. הן מתפרנסות מתמיכת משרד הדתות, תמורת אחזקת בית־הכנסת.

אחרי הביקור בבית־הכנסת נמשיך במורד הסימטה, ונפנה אל הכניסה לכפר (6). זה הזמן להשביע רעבוננו בפיתה מרודדת, טעימה להפליא, מעשה ידיה של אחת הכפריות, האופה את הפיתות הללו „על המקום". לאחר מכן נעלה ימינה, בכביש היוצא מצומת הכניסה (1) ועולה חזרה אל מצבת האבן הקטנה, שם מחכה לנו המכונית.

□ מיכל זקסמן

פנים ביהכ"נ בפקיעין

הטיול בשבוע הבא:
לגמלא, מעוז הגולן

תחנת מידע וסיורים בפקיעין

בשבת, ה־15 באוגוסט, תוצב בפקיעין תחנת מידע, שתפעל בין השעות 10–1 בצהריים.

חניכי חוגי הסיור בגליל המערבי יוצאו בשעות אלה לסיורים מודרכים בפקיעין.

הסיורים מיועדים לחברי החברה להגנת הטבע. מי שעדיין אינו חבר, יוכל להרשם במקום.

עורכת: דפנה מרוז

ידיעות אחרונות
החברה להגנת הטבע

מידע כללי

- משך ההליכה: שעה וחצי עד שעתיים בתחומי הכפר.
- גיל המטיילים: כל המשפחה.
- עונה מועדפת: כל השנה.
- מפה: סימון שבילים גליל עליון.
- מידע נוסף: בי"ס שדה הר מירון, טלפון 06-989072; בי"ס שדה גליל מערבי, אכזיב, טלפון 04-823762

לצרכן המבין... לצרכן המבין... לצרכן המבין... לצרכן המבין

הכנס לאמבין ותבין!

דלתות מתקפלות

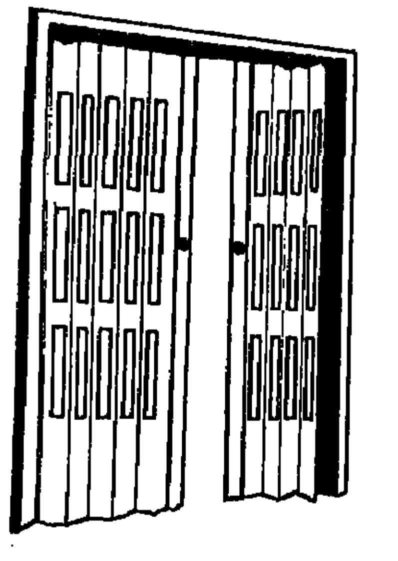

הדלתות המתקפלות של אמבין - מפלסטיק - הן התשובה המוחצת לדלתות המתקפלות צוברות האבק.
החריצים אנכיים - כך שלא נאגר אבק. הן רחיצות וסובלות דטרגנטים - כך שהן תמיד נראות כמו חדשות. והן מצויינות גם להפרדה בין חדרים ובתוך חדר שדורש הפרדת.
לחדרי ארונות, ל"נישות" בלתי מנוצלות וכמחיצות.

פתוח במוצ"ש

חנויות המפעל:

ירושלים: שמאי 6, סגור במוצ"ש
ירושלים: בן שטח 1, פתוח במוצ"ש
תל־אביב: יהודה הלוי 59, פתוח במוצ"ש
חיפה: הצ'ק פוסט, שלמה בן־יוסף 13, פתוח במוצ"ש
באר־שבע: רמב"ם 1, סגור במוצ"ש
אשדוד: איזור התעשיה הקלה, סגור במוצ"ש
אשקלון: במפעל באיזור התעשיה, פתוח במוצ"ש
נתניה: הנוטע 10, פתוח במוצ"ש
רחובות: אחד העם 22, פתוח במוצ"ש
רמת־גן: הרצל 72, פתוח במוצ"ש

סוכנויות המפעל:

אילת: סלון ששון מרכז מור 1, סגור במוצ"ש
בני ברק: "חכל פח פלסטיק" רבי עקיבא 65, סגור במוצ"ש
הרצליה: "שטראוס" סוקולוב 18, פתוח במוצ"ש
חולון: "עיצוב פלסטיק", ככר ויצמן 12, פתוח במוצ"ש
ירושלים: "חרות" יפו 58, סגור במוצ"ש
כפר סבא: "אחים כהן" ויצמן 84, סגור במוצ"ש.
עפולה: "בית משיח" איזור התעשיה, סגור במוצ"ש
פתח תקוה: "כל־בו־כל" אורלוב 58, סגור במוצ"ש
ראשון לציון: "עמרם יצחק" רוטשילד 46, סגור במוצ"ש.
תל אביב: "טפר" דיזנגוף 290, סגור במוצ"ש.

אמבין
מפעלי הפלסטיק אשקלון
המפעל הגדול במדינה למוצרי P.V.C.

מדפים וכונניות בשלל צבעים

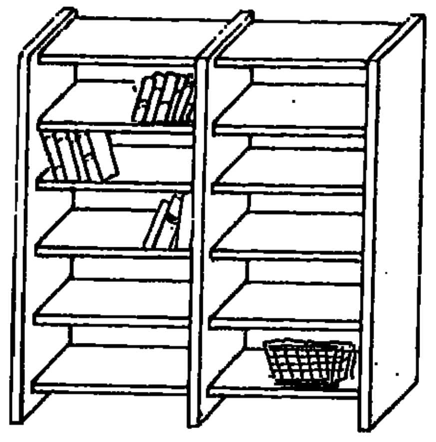

הפתרון הנוח לאיכסון ולארגון הבית

ארונות שרות

ארון שירות חכם

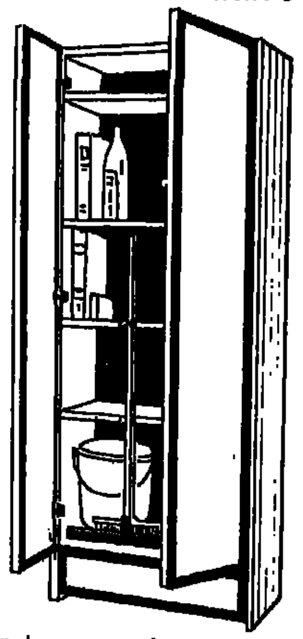

הסידור שלו מתוכנן לפי דרישות של עקרות הבית. חור למטאטא מבטיח שהוא לא יפול החוצה בכל פעם שהדלת נפתחת, מקום מיוחד לדלי. לחומרי הניקוי (שיש לאחסן למעלה, הרחק מידיהם ופיהם של ילדים) והוא מכיל הרבה יותר ממה שנראה שהוא יכול להכיל.

ספסל דקורטיבי

אתה מניח ספסל דקורטיבי בצבעים מרהיבים איפה שמתחשק לך לשבת ולגמוע קצת אויר ונוף. ספסל הישיבה של אמבין הוא רחיץ כמובן, מפלסטיק, כמובן, ויפה, כמובן.
אתה יכול כבר להזמין את החברה למסיבת גן או ברביקיו.

כונניות ושולחנות כתיבה

שולחנות כתיבה משולבים מפלסטיק עמיד, לחדרי ילדים שובבים ובמגוון אפשרויות צבעוניות - להתאים לעיצוב החדר.

ארונות עליונים

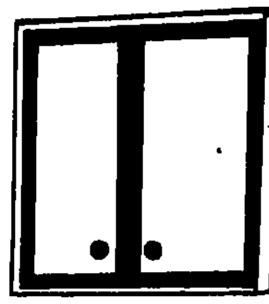

לדברים שתמיד מתרוצצים בלי מקום: ארון עליון מעל למכונת הכביסה. לאחסן את אבקת הכביסה, כוס המדידה, המרכך ועוד פריטים שצריכים בית. ארון עליון של "אמבין" מתאים גם לחדרי שירותים ולאמבטיה.

ארון כביסה

פתרון מצויין לכביסה מלוכלכת

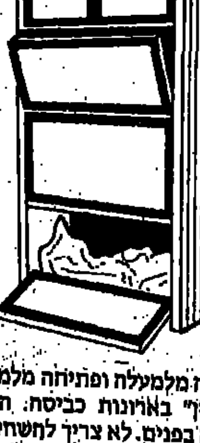

פתיחה מלמעלה ופתיחה מלמטה. זהו הרעיון של "אמבין" בארונות כביסה. הכביסה המלוכלכת סגורה בפנים. לא צריך לתחוב ראש כדי להוציא אותה. פשוט מושכים את הדלתות התחתונה ובוררים את הרצוי.
תאמינו - זה שווה וזה עושה סדר אחת ולתמיד.

רהוט מודולרי לחדר ארונות

חדר ארונות של אמבין - לאיכסון אידיאלי לאורך שנים

ארונות נעליים

שקונים מהר!

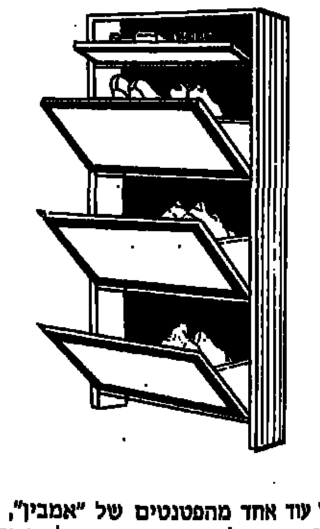

זהו עוד אחד מהפטנטים של "אמבין", שנועד לדברים שאין להם מקום: ארון נעליים רחיץ, קל לניוד, ומתאים לכל פינה בלתי מנוצלת בבית.
והנעליים - במקום!

ארון מתחת לכיור

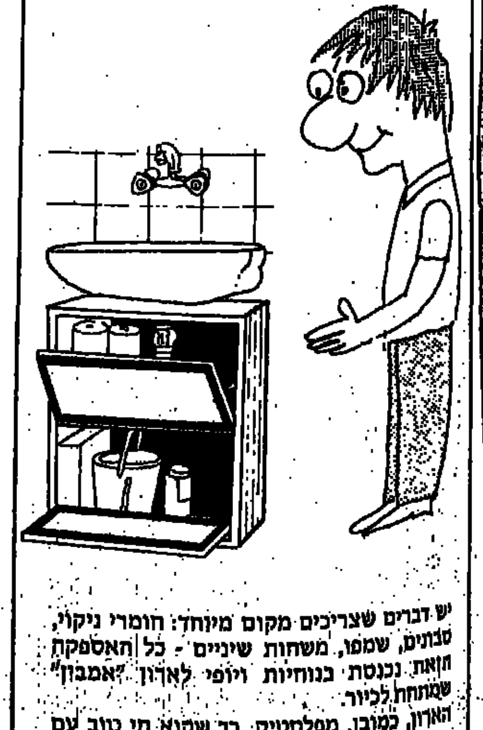

יש דברים שצריכים מקום מיוחד: חומרי ניקוי, סבונים, שמפו, משחות שיניים - כל האספקה הזאת נכנסת בנוחיות ויופי לארון "אמבין" שמתחת לכיור.
הארון, כמובן, מפלסטיק: כך שהוא חי טוב עם רטיבות של חדר אמבטיה או מטבח. הוא מתאים גם לכיור מרפסת שירות אם יש כזה.

הורוסקופ

מאת
האסטרולוג אילן פקר

לשבוע המתחיל ב־14.8.87 והמסתיים ב־20.8.87

הארועים הצפויים השבוע ובשבוע הבא

- המתח בגבולות המדינה ובאיזור כולו מגיע לשיא.
- ישראל נקלעת לבעיה בינלאומית קשה ומסובכת.
- גל חום ואסונות הטבע ממשיכים לפקוד איזורים נרחבים בעולם עוד כעשרה ימים.
- צפוי גל של שריפות גדולות במקומות שונים בעולם.
- גל האלימות ממשיך (גם על רקע רומנטי).

בן מזל החודש

נפוליאון בונפרטה – "הקיסר הגדול" של צרפת בתקופת סוף המאה ה־18 ותחילת המאה ה־19. בן מזל אריה. ניצל את המהפכה הצרפתית כמנוף לעלייה לגדולה, כבש חלקים גדולים מאירופה תוך שאיפה להפוך את צרפת לאימפריה עולמית, עד שנאלץ לרדת מהבימה בעקבות תבוסותיה במלחמות עם הרוסים והבריטים.

במפת לידתו השמימית השמש נמצאת במזל אריה בצמידות לרום השמיים (מנהיגות טבעית, אומץ לב, תעוזה, אך גם רגשי עליונות); הירח נמצא במזל גדי בקיטוב לכוכב שבתאי (בסרטן) (כושר ארגון מעולה, ערמומיות, שאפתנות ותושייה אך גם תבוסות, הפסדים ואבדן פופולריות); כוכב צדק נמצא במזל עקרב בצמידות לאופק המזרחי ובהיבטים חיוביים לכוכבים המאדים ונפטון (בבתולה) ופלוטו (בגדי), אך בהיבטים שליליים לשמש (באריה) ולאורנוס (בשור) (כושר השפעה ושכנוע חזק במיוחד, יכולת לחמוק ממצבים אבודים ולהתחיל הכל מחדש). בולט במפה זו משולש קבוצת מזלות האדמה (המאדים ונפטון – בבתולה; הירח ופלוטו – בגדי; אורנוס – בשור) המאפשר שליטה ויכולת ארגונית מעולה.

מצב כוכבים זה מצביע על שילוב מעניין בין מנהיגות ותעוזה בצירוף כושר ארגוני, לבין שאפתנות ללא גבול. ואמנם, נפוליאון התגלה מצד אחד כמצביא גדול, מנהיג נערץ ומדינאי מבריק המסוגל לעשות סדר בשלטון, ומצד שני כרודן הרפתקן ללא מעצורים בעל שגעון גדלות בלתי רגיל.

לאחר מותו, ואולי אף עוד בימיו, הפך השם "נפוליאון" למושג בפני עצמו, היינו, לכינוי כלפי בני אדם רודפי כבוד, בעלי תסביך של רגשי עליונות ובעלי יצר שלטון ללא מעצורים. אין ספק כי הדוגמא של נפוליאון נותנת לנו היבט מעניין כלפי מזל אריה המסמל מנהיגות. יש בדוגמה זו מסר חשוב, עד היכן מוטב להשתמש בעוצמה השלטונית ובאלו תכנים יש למלא אותה.

מאפיין שמימי יוצא דופן הקשור בגורלו של נפוליאון הם שני כוכבי השביט שהופיעו בתקופת חייו. האחד – בסמוך ללידתו ואשר אמור להצביע על העליה המטאורית של נפוליאון ועל נפילתו באותה דרך, והשני – כוכב "השביט הגדול" אשר הופיע לראשונה בשמי פריז במרץ 1811 (כשנה לפני התבוסה הגדולה של נפוליאון ברוסיה) ונראה במשך 17 חודשים רצופים כשגודל אפקט הכדור הזוהר שלו כגודל השמש כפי שנראית מכדור הארץ (מחזורו המשוער כ־3000 שנה).

כאן המקום להזכיר את הופעתו של כוכב השביט "קוהוטק" בשנת 1973 בסמוך למלחמת יום הכיפורים, ואת הופעתו של כוכב השביט "האליי" כשלוש שנים לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה (הופיע שוב לאחרונה ב־1986).

מפת השמיים השבוע

השבוע מתרחשת צמידות יוצאת דופן במזל אריה בין השמש, כוכב חמה, כוכב נוגה וכוכב המאדים, בהיבט חיובי מאד לכוכב צדק (בטלה), ולכוכבים שבתאי ואורנוס (בקשת). כל מזלות האש (אריה, קשת וטלה) נמצאים במוקד המהלכים השמימיים, בהיותם מאכלסים בימים אלה את רוב כוכבי הלכת.

מצב זה מצביע על נטייה קיצונית לדרמטיות, לתוקפנות, לפעולה נועזת, להתלהבות גדולה או להתרגשות עצומה, הן במובן האישי והן במובן החברתי־פוליטי. ייתכן כי רבים מאתנו אמורים לעבור דרמה אישית כלשהי אם במישור הרומנטי או המקצועי או היצירתי או בתחומים אחרים. העולם אמור לעבור גל של התרגשות, בין אם בתחום הפוליטי ובין אם בתחום אחר, כתוצאה מארוע דרמטי.

ילידי השבוע – משתייכים לשליש האחרון של מזל אריה ונשלטים על ידי השמש וכוכב המאדים, הם ניחנים בנחישות, חריצות והתמדה. בעלי אינטואיציה יוצאת דופן וכישורים לאמנויות, לספרות ולמוסיקה. הם נוטים לביקורתיות אך גם להתנסויות בלתי שגרתיות ולחיי חברה סוערים. נטייתם לגאוותנות עלולה להותיר אותם בודדים. לחוש ההומור במקרה זה תפקיד חשוב בתקשורת הבין אישית.

אריה (23.7–23.8)
אתם נסחפים ליוזמה חדשה ופתיחת שדה פעילות חדש לאחר תקופה ארוכה של דריכה במקום. זה הזמן להרחבת אופקים, למפגשים מרעננים, לנסיעות וביקורים. אתם חוזרים למרכז הבמה והופכים למבוקשים בכל ארוע. הרגשות סוערים מאד אך גם מחריפה הנטייה לתוקפנות. הזהרו ממכשירים חדים ומתאונות.

בתולה (23.8–22.9)
פעילות מאחורי הקלעים עדיפה בימים אלה. זה הזמן להכין את הרקע והתשתית לשינויים שיבואו בקרוב. מפגשים סודיים יקדמו לכם את האינטרסים האישיים והמקצועיים. אין זה הזמן לחשוף מידע חשוב. חשיפתו של קשר סודי עלולה לעורר סביבכם סערה לא קטנה ואף לפגוע בבריאותכם הנמצאת בלאו הכי בסכנה. הזהרו מאוייבים נסתרים המנסים לפגוע בהישגים שבניתם בעמל רב.

מאזניים (23.9–23.10)
קשרים חברתיים חדשים מוכיחים עצמם כמועילים לקידום האינטרסים שלכם. ידיד חשוב ובעל עמדה יבוא לעזרתכם. זה הזמן לפנות לידידים ולבקש את תמיכתם. קשר של ידידות עם בן המין השני הופך לרומן סוער. תוכניות לנישואין או להקמת שותפויות מקבלות עדיפות גבוהה. הפסד כספי צפוי כתוצאה מהחלטות פזיזות מדי. איפוק בתחום הכספי יעניק לכם יתרונות בעתיד הקרוב.

עקרב (24.10–22.11)
קשרים עם בעלי סמכות ועמדות כח מוכיחים את עצמם כמועילים. עם זאת, עליכם להזהר מלהגרר לסכסוך סביב ענין של יוקרה אישית ומוטב לבחור זמן אחר לטיפול בנושא. הצלחתכם המקצועית מרשימה מאד ותעלה לכם את המוראל. נושא חדש או תפקיד חדש קורצים לכם מאד. החלטות חשובות בתחום זה דורשות זהירות אך גם לקיחת סיכונים.

קשת (23.11–22.12)
אתם עוברים תמורה עמוקה בתפיסת עולמכם ותוזרים בהדרגה להאמין מחדש בעצמכם. רעיונות חדשים מלהיבים אתכם ומחזירים לכם את התנופה: עם זאת התנאים עדיין אינם בשלים לביצוע מידי של שינויים ומוטב לתכנן זאת בזהירות. הרגשות הרומנטיים חזקים במיוחד. ביקורים, נסיעות והתכתבויות מקבלות עדיפות. יציאה להשתלמות מקצועית מומלצת מאוד.

גדי (22.12–20.1)
ענייני רכוש וכספים עומדים במרכז ההתעניינות והפעילות. טיפול בזכויות דורש זהירות מירבית. הזהרו גם מהשקעות הפוזות ללא יעוץ מקצועי מתאים. עם זאת, רווחים בכספים משפרים לכם את מצב הרוח: זה הזמן לרכישה או למכירה מוצלחת של נכסים. שינויים ארגוניים במקום העבודה מאפשרים לכם חופש פעולה אך גם גוררים לאחריות נוספת. אויבים נסתרים נחשפים במפתיע.

דלי (21.1–19.2)
הרגשות סוערים מאד. שותפויות חדשות מוכיחות את עצמן כמעניינות וכדאיות. עם זאת, שותפויות ישנות דורשות בירור מחדש בדבר הצדקת קיומן. יחסים מתוחים במיוחד עם שותפים או בני זוג עלולים לגרור אתכם לסכסוך חריף ולפיצוץ גדול. דווקא בימים אלה עליכם לנהוג באיפוק ובטקט ולאגור יתרונות חשובים לעתיד הקרוב. לאלה המעוניינים זה הזמן להכרזת נישואין.

דגים (19.2–20.3)
בתחום המקצועי ארגון יעיל של העבודה מאפשר לכם שליטה טובה יותר במצב ויכולת להגדיל רווחים. שינויים שערכתם לאחרונה בתחום הקריירה מאפשרים לכם חופש פעולה גדול מבעבר. זה הזמן לגבש מיומנות מקצועית טובה יותר. בעיות בריאות עדיין מטרידות ודורשות טיפול רפואי. הקפדה על מנוחה תועיל לכם מאד. קשר רומנטי במקום העבודה טומן בחובו מלכודת.

טלה (20.3–20.4)
כושר היצירה או הביצוע שלכם נמצא בעלייה מתמדת והפופולריות שלכם מרקיעה שחקים. הרגשות הרומנטיים סוחפים אתכם ואתם נוטים להתלהב מדי ולאבד את הראש. הזהרו מלהמר ולהסתכן בכל הקשור להשקעות בעלות סיכון גבוה. נטייתכם לתוקפנות גוררת אתכם למצבים מביכים. צעירים במשפחה מבקשים את קרבתכם. זה הזמן לתכנן את הגדלת המשפחה או את הרחבת מקום המגורים.

שור (20.4–20.5)
אתם מתלבטים בין הקריירה לבין האינטרס של הבית והמשפחה. העדיפות בשלב זה היא לטובת הבית. זה הזמן לרכוש או למכור נכסים, להחליף ריהוט או רכב ולשנות את סגנון המגורים. דאגות לבריאותם של בני משפחה גוזלים מזמנכם. הזהרו מתאונות ובעיקר מנפילות או פציעות או משריפות. אין זה הזמן המתאים למסעות וטיולים.

תאומים (21.5–22.6)
מידע חשוב מגיע לידכם ומאפשר לכם להשיג יתרונות משמעותיים בתחום האישי, החברתי או העסקי. השתלמות מקצועית תאפשר לכם להתגבר על קשיים מסויימים הקשורים בארגון העבודה או העסקים. נסיעות הכרוכות בעבודה מתישות אתכם מאד אך מקדמות לכם עניינים. הזהרו מסכסוכי שכנים או מהסתבכות לויכוחים סוערים העלולים לגרור אתכם לתוקפנות. רעיונות חדשים מתגבשים בכל הקשור למרוחקים.

סרטן (22.6–23.7)
ההוצאות הכספיות הולכות וגדלות ועוברות את גבול האפשרויות ומסכנות במידה רבה את מצבכם הפיננסי. עם זאת, אתם נמצאים בתקופה המביאה לכם מזל בענייני כספים ורכוש באם תנקטו זהירות ומשמעת עצמית. הצעות מעניינות בתחום המקצועי מלהיבות אתכם מאד ואתם מצליחים להשיג תנאים עסקיים או מקצועיים יוצאים מן הכלל. בענייני בריאות על אף עיזמותכם, חל שיפור משמעותי.

מדי פעם מגיע לו ליטוף

קיטקט

חדש

למעמים גם לחתולים מגיע משהו טוב

רוני, "האבא" שלי, ואני, מכירים אחד את השני כבר מזמן. אנחנו חברים נורא טובים. אם למשל גלי, החברה שלו, מרגיזה אותו - אני מיד מתכרבל לו בין הידיים ובזנב שלי אני מדגדג את קצה אפו עד שהוא מחייך. והוא - כל כך נחמד אלי. כל כך מבין ומתחשב. הוא יודע למשל שאני ממש כמוהו, אוהב הפתעות. הוא יודע שאני אוהב לאכול כמו שצריך. ולכן, החלטנו, רוני ואני, שפעמיים בשבוע, בימי שלישי ושישי, אני נקבל מנה הגונה של קיט-קט - מעדני בשר משגעים בטעמי צלי, מעושן וגריל, והוא בתמורה מקבל 10 דקות ללטף אותי. משתלם לא?!

אגב, (אני חושב שרוני די נהנה מההסכם (הוא חושב שקיט-קט זה בריא בשבילי), אז אולי כדאי לי בעצם להוסיף איזה יום או יומיים בשבוע!

קיטקט

מעדני בשר בטעם צלי, מעושן וגריל

שימורי מזון מלא לחתולים

אסיא מעברות בע"מ תוצרים וטרינריים

ליופים

אודטה א דנין

צרכנות

קומפקט־פוד

לפעמים, ביחוד בעיתות מלחמה במוצר על טהרת הפלסטיקה והתמציות, אני בודקת ספרי תזונה. יש שם טבלאות אין סופיות, עם תכולת המינרלים והוויטמינים במוצרי המזון – כולל הכמות היומית המינימאלית המומלצת לצריכה.

צריך להביט בהן כדי לדעת איך אבוד לו, לבטלן המצוי. פשוט אין צ'אנס. גם אם יתקדם מהחומוס־טחינה־שישקבב לסלט ירקות עם לחם חי, חובה עליו, אם הוא רוצה להצטיין, לטרוף כל יום חבית כדי לארגן לעצמו אספקה שוטפת של כמויות המינימום מכל ויטמין ומינרל.

רגע, וזה עוד לא הכל. בכדי שגם תהיה ספיגה של העניין בגוף, צריך לתאם ולשדך את הכניסות בקפדנות. איזה ויטמינים לצרוך ביחד עם איזה מינרלים, ואיך הכל צריך להיכנס מחזיק ביד את ה„אבות מזון" אחרת לא שווה. היסטריה!

אבל כנגד זה, יש אלוהים רחמן גדול. יום יום הוא מציל את טפו העריריי מויטמין, ונותן לו לסחוב עוד קצת על ריק. אחרת איך.

גורית פיינשטיין, תזונאית, לא שותפה לצחוק שלי. זה נכון, היא אומרת, שהגוף יכול להישרד גם בעזרת כמויות אפסיות של מינראלים וויטמינים, למרות שאין לו הספקה יומית סדירה של כל הכמות המומלצת, אבל התשלום מגיע לבסוף, ועוד איך. עם הזמן, מערכות הגוף פשוט קורסות בגלל החסר המצטבר.

בכל פעם שהייתי קוראת את הטבלאות – חצי משוכנעת חצי לא – הייתי חושבת איזה כיף היה לו היו ממציאים, ליתר ביטחון, איזו גלולה יומית שמכילה קומפקטי את כל כל כל הכלגן, וחאלס.

או טוב, המציאו. לא גלולה, אבל כמעט.

אבקות בכל הטעמים להמסה בכוס, דלות קלוריות, ועתירות בכל המינרלים ויטמינים חלבונים פחממות ושומנים שצריך, פר יום.

כל „שקית ארוחה" כזו מכילה (חוץ מטעמים מלאכותיים שזה הקטע הפחות מרנין), רק 110 קלוריות, שזה שישו ושימחו אמיתי.

אבל:

בכדי להפוך את זה לדיאטה מושלמת מבחינה תזונתית, לא לחלום לצרוך את זה לאורך זמן ללא תוספת של ירקות ופירות טריים! הכל יש באבקות האלה, חוץ מסיבים, וחוץ מפטנט סודי אחד או שניים, שאלוהים תקע בתבונה הטבעית, בלי להשאיר לצערנו את סוד היצור.

330 קלוריות ליום בתור דיאטה, אומרים המשווקים, תוך שהם מצטטים רופאים ותזונאים שגוייסו למבצע הסברה, זה פחות אפילו מדיאטת רעב, מבלי בעצם להרעיב את הגוף מיסודות המזון להם הוא זקוק.

באופן כזה, איבוד השומן הוא מקסימאלי, ואין כמעט איבוד של רקמת שריר. ככל שהבן אדם הוריד והעלה בחזרה יותר פעמים את הקילוגרמים העודפים, מתיישבת עליו יותר חזק „תסמונת היו־יו": הגוף מאבד משקל הרבה יותר קשה והרבה יותר לאט. הוא צריך בכל פעם פחות קלוריות בכדי באמת להוריד במשקל, כי גופו כאילו „מתורגל" ומאומן מרוב דיאטות, להמשיך להישרד מקצת קלוריות. הוא לומר, לצערנו, לא לאבד גרם ו„להסתדר עם מה שיש", עד שירתב. הוא הופך למכונה סופר יעילה כזו, שלא באינטרס של המרזה, המנצלת את המקסימום מכל פרור אוכל בכדי לשמור על הקיים. 330 קלוריות ליום, אינן הפצרה עדינה. זה נבוט אגרסיבי אמיתי, מבלי בעצם לחסר מהגוף את הדברים החשובים.

וכשהגוף מקבל את הצרכים שלו, הוא לא מפתח רעב, הם אומרים, וזה מה שגורם לאבקות האלה להיות כל כך יעילות במלחמה בשומן. המזון המושלם. לאכול בלי, להיות עם.

משכנע? 800 תזונאים ו־500 מאות רופאים אומרים זה בסדר, אז למה לא.

ככה לא: כי אחרי 20 דקות של הספקת מינראלים וויטמינים וכל מה שצריך לגוף כדי שלא ירעב – חכטן מטפסת בכוחות אחרונים עד לפנים, מסתררת מולם, מביאה להם סטירה אדירה ואומרת שאם היא לא מקבלת תוך חמש דקות אוכל אמיתי, היא תיכף מרביצה את ההופעה של החיים שלה. קירקורים שישמעו אותם עד פתח תיקווה!

כדאי להתייחס אל זה כאל תוספת מזון, שיחד עם כמויות מבוקרות של אוכל אמיתי, זה יכול להיות צירוף ממש מנצח.

כנגד כל ההטבות שהזכרתי, ישנן שכנתי, החברה של גנרל „שמועתי", שצועקת לכל מי שרוצה לשמוע, ש„לא לגעת כי מתים מזה".

לא מתים מזה. בראש שתי החברות המשווקות את המוצר בישראל עומדים רופאים וביום

מחקרים ואסמכתאות המעידים כי טוב. לאבקות האלה יש שם רע בגלל ההיסטוריה שלהן:

בשנות השבעים המוקדמות, מספר רופא ששמו שמור במערכת, נמצאה דרך להמיס קולגן במים. מקור בלתי נדלה לקולגן הזה היו עורות של פרות שנשחטו לתעשיית הבשר. ואז נפוצה ה„ליקוויד פרוטאין דאייט", שהיתה מבוססות על הקולגן הזה, שהוא חלבון מאיכות נמוכה.

אנשים שנזונו מהאבקות האלה, אכלו למעשה חלבון מאיכות ירודה וגרמו לגופם חסר תזונתי חמור. בנוסף לרקמת שומן, איבדו רקמת שריר, והיתה פגיעה בשריר הלב. עד 77', היו בארה"ב 50 מקרי מוות בין צרכני האבקות, וה־F.D.A (ארגון המזון האמריקני) הפסיק את שיווקה של הדיאטה הזו.

בינתיים, באנגליה, באוניברסיטת קיימברידג', המחקר היה בעיצומו. המסקנות שהסיקו היו, שאסור לדיאטה של אבקה שתכיל יותר מ־50 אחוז ערך קלורי חלבונים. (ז.א., מותר שהחלבונים יהיו רק 50 אחוז מהערך הקלורי). 50 האחוז האחרים צריכים להיות פחממות ושומנים.

ב־1980 קנו בארה"ב את הפטנט מאנגליה, והתחילו לשווק את המוצר המשופר מחדש. זה תפס שם מיליוני אנשים. כעבור שנתיים, הגיעו תלונות על תופעות לוואי. ה־F.D.A עצר את השיווק, ובדק את הנושא. בעקבות הבדיקה התחדש השיווק ללא סייג. הבדיקה לא העלתה קשר בין תופעות הלוואי שהתלוננו ובין צריכת האבקות.

מלה על אופן צריכת האבקות:

אם יש תופעות לוואי כמו כאבי ראש, סחרחורות, בחילות – הן נובעות מחוסר שתיה מספקת. חוץ מהנוזלים שיש לערבב בהן את האבקה, מומלץ לשתות 10־12 כוסות מים נוספות.

תופעת לוואי אחרת, שעלולה להיות היא שלשולים, בגלל רגישות לחלב, שהאבקות האלה מכילות.

הבן ארם הוא החיה היחידה בטבע, להוציא חיות בית שהן לפי הבן אדם, ששותה עד זיקנה ושיבה חלב לא של המין שלו – כאשר כבר מזמן מנוון לו אנזים ה„לקטז", שמפרק את סוכר החלב, הלקטוזה.

כדי להתגבר על הבעיה המיותרת הזו יש להיכנס אל בית המרקחת הקרוב ולבקש חומר בשם Lact-Aid, שנמכר ללא מירשם רפואי.

פר כל רבע ליטר חלב, יוגורט או מוצר המכיל חלב, מטפטפים 4 טיפות מהחומר הזה. משהים במקרר 24 שעות לפני הצריכה, בכדי לאפשר לחומר לפעול ולפרק את סוכר החלב, שהגוף אינו מסוגל לפרק.

כאשר משתמשים ב„לקט אייד" הזה להכנת אבקות הדיאטה האלו, (אבקה, רבע ליטר מים, 4 טיפות חומר) כדאי להוסיף גם 100 מיליגרם ויטמין סי, כי זה המרכיב היחיד שנהרס תוך 24 שעות השהיה במקרר.

אין להתקין את האבקות האלה עם מים רותחים. מים בחום שמעל 60 מעלות, הורסים ויטמינים מסויימים.

משתמשים באבקות האלה כתוספת מזון. לנשים הרות, ומיניקות, ילדים מתחת לגיל 12 וחולים בסכרת נעורים אסור להשתמש במוצר זה כתזונה בלעדית.

בשוק ניתן להשיג את האבקות האלה משני יצרנים. תוצרת „נוטילי", שמיוצרת כאן ע"י בי"ח מטע, בהסכם ידע עם החברה האנגלית (שהתפצלה מסתרית ממציאי קיימברידג'), ו„קימבריד'ג" – מיובא.

או ככה:

„נוטילי" – יותר זול ממתחרהו ב־10 שקלים לסידרה (55 שקל 21 שקיות). כשר בהשגחת הרבנות, יותר „עבה" ולכן יותר משביע, מאפשר החזרת שקיות סגורות והחלפת טעמים, מצריך הוספת ממתיק מלאכותי שעושה את העסק פחות נוח, והמוצר פחות טעים.

קיימברידג' יקר יותר (65 שקל 21 שקיות), ענין הכשרות „בעבודה", הוא דק, נוזלי ולא משביע, לא מאפשר החזרות והחלפות, אבל כל הממתיקים כבר בפנים והטעם ממש עולמי.

משביע מאוד ופחות טעים, או טעים מאוד ולא משביע בכלל. נכון. קשה. מי אמר שדיאטה זה קל.

פעם, לפני מיליון שנה, המורה מנקס היתה מלמדת אותנו בכיתה גימל, חשבון עם סיפורים. איך אהבתי את הסיפורים המסובכים שלה. בסוף, שוד ושבר, הם תמיד היו מסתיימים, ואף פעם לא היה קורה שלא נצטרך לחשב כמה תפוזים שמעון העביר לראובן או משהו כזה. נזכרתי בזה, כי בטח אתם רוצים עוד קצת תיאוריה. טוב, אין. זהו. נגמר. עכשיו מגיע החלק של כמה תפוזים נתן שימעון לראובן.

(בדבר פרטים לפנות אך ורק בכתב אל: אודטה דנין, ידיעות אחרונות, דרך פתח תקוה 138, ת"א).

רישום של דוד משולם, מתוך ספרו „פרופיל שמאל", בהוצאת צמורה ראובן. דוד משולם נפטר בשבוע שעבר, והותיר אחריו, בין השאר, ספרי איורים, העוסקים גם במנעמי־החיים הקטנים היומיומיים

„איכפת לך אם אעשה משהו אמיץ בשביל המצלמה הנסתרת?"

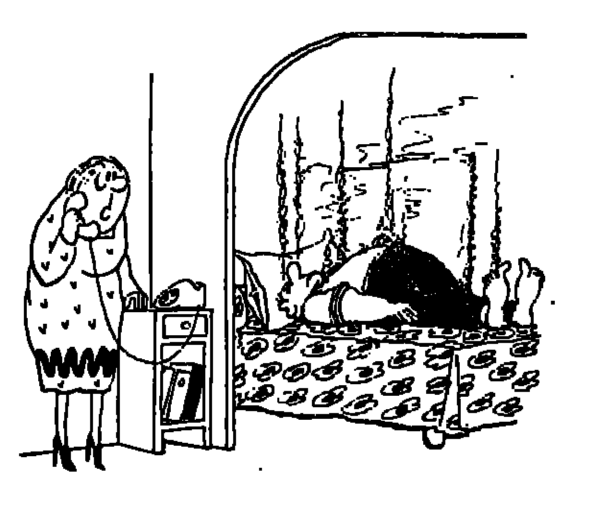
„לא, הוא לא מעשן. הוא מעלה עשן!"

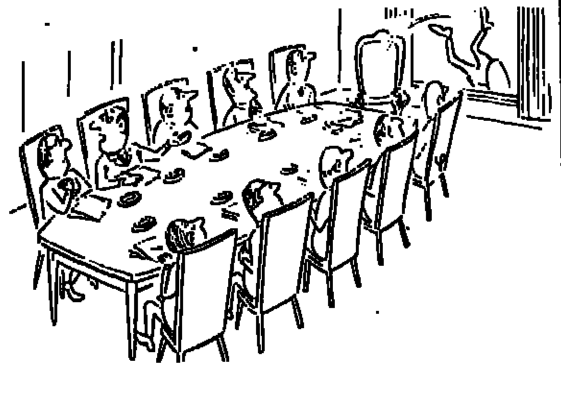
„אתם חושבים שהוא מנסה להגיד לנו משהו?"

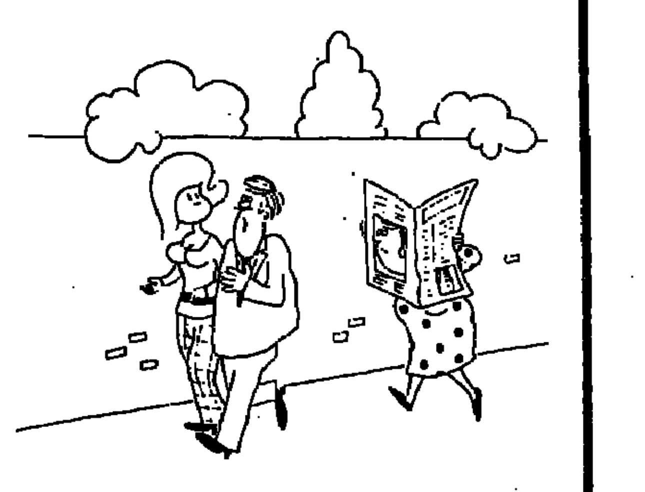
„אנחנו צריכים להפסיק להיפגש. יש לי הרגשה שאשתי חושדת במשהו..."

„ריח טוב. מותק. ממש כמו אצל אמא שלי..."

„כמובן, נדע הרבה יותר אם נערוך ניתוח שארחי המוות..."

מבצע פתיחת העונה

שולחן סלוני חינם* ללא הגרלה.

מערכות ישיבה במגוון סגנונות.
מערכות ישיבה מעור ביבוא בלעדי.
מערכות עץ צבועים בעיצובים מלהיבים.
מזנוני אוכל איטלקיים בצבע.
פינות אוכל מהודרים.
חדרי שינה וקריטים איטלקיים
חדרי ילדים בעיצוב מרהיב
משלימים במבחר סגנונות.
והכל במבחר צבעים ומחירים.

עד 50% הנחה על פריטים מהתצוגה

פתוח בשבת מ-10 בבוקר עד 9 בלילה
וכל יום מ-8 בבוקר עד 8 בלילה.

אפשרות ל-12 תשלומים

*על כל קניה מעל 1500 ש

רהיטי מאיר בע"מ

מפעל ואולם תצוגה ראשי: אליהו איתן 3, (קומה ב') אזור התעשיה החדש ראשל"צ (בית גירון) טל. 9612778, 03-9610799. ירושלים: רהיטי מאיר, יפו 29, בית המיצפה.
אשדוד: רהיטי ב.נ.ר, אזור התעשיה הקלה. אשקלון: רהיטי סנטר, קק"ל 5. נתניה: בית אלי רח' המסגר 3, א. התעשיה הישן. חדרה: רהיטי פאר, רח' הנשיא 1.

הנהלת חשבונות

2 + 1 ו־3 בוקר וערב הלימודים בפיקוח משרד העבודה והרווחה.
• מרצים ותיקים רואי חשבון בעלי מוניטין ונסיון רב.
• יעוץ מקצועי ואישי לכל תלמיד.
• הלימודים בחדרים ממוזגים ומרווחים.

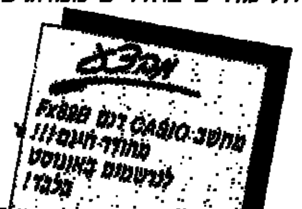

קורסים ליועצי מס והנה"ח ממוחשבת יפתחו בספטמבר

ידע בית ספר לחשבונאות
רחוב יהודה הלוי 18, תל־אביב.
טל. 661004, 662005, 03-662003.

ידע - בית ספר שבא בחשבון

אל תגמגם בחו"ל ובארץ
המורה לשפות בביתך

עד נסיעתך תלמד שפה בביתך במהירות, יעילות ושטף
ב־4 קסטות + ספר לימוד
אנגלית ★ צרפתית ★ גרמנית
ספרדית ★ איטלקית ★ ערבית
יידיש ★ אנגלית מסחרית וכו'
TUTORTAPE, OXFORD, HUGO, B.B.C
חדש: אנגלית בוידאו ברמות שונות
תערוכות ספרים ומו"לים
סוכנות מסדה, אלנבי 76 תל־אביב
פתוח מ־9.00 עד 13.00 ומ־16.00 עד 18.30
טלפון: 659395 ובבית 236662, גם בשבת

הלוח הכללי בשבילך ובשבילי

המכון לשפות פני
• ומשכת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח.
• 20 שנות נסיון • מורים בעלי נסיון רב.
• קורסים: לכל הרמות, אינטנסיביים, לשיפור הלשון.
• כתות מצומצמות. ספריה בשפה קלה. קסטות ללימוד

ספרדית
המוביל בלימוד ספרדית בארץ
הקורס למתחילים מאפשר לדבר תוך 4 חודשים

אנגלית
קורסים למבוגרים ומיוחדים לבגרות ורש בדיבור
התאים והשיטה מאפשרים ניצול מלא של הקורס

ערבית
שניות מדוברת וטיפרותית קלה.
-הקורס מאפשר שליטה מהירה בשפה

פרטים והרשמה כל יום מ־16.00 עד 19.30
דיזנגוף 184 — 220223, 03-481539

עשה החלטה בריאה: למד טכנולוגיה רפואית!
מן המכון לטכנולוגיה רפואית.
אתה יוצא עם מקצוע עתידי ומבוקש ביד:

טכנולוג רפואי

כטכנולוג רפואי תוכל להשתלב במהפכה הטכנולוגית העוברת על הרפואה ועל המיכשור הרפואי.
תוכל להתמחות ב:
אנטומיה, פיזיולוגיה, ישום מחשבים ברפואה, עקרונות האלקטרוניקה ומבנה המיכשור הרפואי, טכנולוגיה של קרינה ברפואה, רפואה גרעינית, מחלות כלליות, פרמקולוגיה, מיקרוביולוגיה, זיהומים קליניים, בקטריולוגיה, אימונולוגיה ועוד..

יש לך תעודת בגרות ? –
הרשם עוד היום והבטח לעצמך עתיד מקצועי רב־עניין!

יד ביד עם הרפואה

נרשמים עכשיו

הלימודים מתקיימים במכונים הביוטכנולוגיים ת"א, חיפה, ירושלים

פרטים והרשמה:

ירושלים	חיפה	תל אביב
מכונים ביוטכנולוגיים ביהח' הדסה - מכללת הדסה ת"ד 16194 י־ם טל: 02-446291	מכללת חיפה רח' יל"ג 7 טל': 04-665860	מכללת תל אביב רח' יגאל אלון 30 טל': 300743, 03-390081

להצליח בבגרות
בפיקוח משרד החינוך והתרבות

לנרשמים השבוע 25% הנחה

האם כדאי ללמוד באולפן לבגרות?
לפני שאתה בוחר בי"ס, שאל את חבריך. למד מנסיונם של אחרים.
נמשכת ההרשמה לכיתות בוקר וערב למועד דצמבר 1987 לכל מקצועות הבגרות, כולל: מתמטיקה מורחבת, פיזיקה מורחבת בחינות פסיכומטריות.
מספר עובדות על האולפן לבגרות בהנהלת המהנדס א. לחמן: 1. 80% מתלמידינו עברו בהצלחה את בחינות הבגרות במועד ינואר 1986. 33% קבלו ציונים 9 ו־10 במתמטיקה; 2. לימוד עד להצלחה בבחינה ללא תשלום נוסף, או החזר שכר לימוד במקרה של כשלון שני; 3. שעורי עזר לתלמידים מתקשים ללא תשלום נוסף; 4. בסקרי דעת קהל של חברת "קלע" בשנת 1986 ובשנת 1987 ברציפות, נבחר האולפן לבגרות בבי"ס האקסטרני הטוב ביותר בישראל; 5. לכן, זהו ביה"ס האקסטרני למבוגרים הגדול ביותר בישראל; אך בעל הכיתות הקטנות ביותר! הנך מוזמן להתייעצות בלתי מחייבת.

ג.ד. (בתמונה): "מ־3 בתיכון ל־10 באולפן לבגרות במתמטיקה 3 יחידות".

ההרשמה:
תל־אביב: רח' דרך חיפה 81 (ביה"ס תיכון חדש חדר 7), טל' 5461106, 03-5460618.
ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 16 טל' 222375, 02-222340.
חיפה: רח' יל"ג 3 (בית ליגת נשים), טל' 667411, 04-641040.
באר־שבע: רח' העצמאות 40, טל' 73146, 057-71690. מיזוג אויר.
ראש־העין: פרוייקט שיקום השכונות, טל' 03-9369459.

גדי ר. מפעמיים ציון 3 בתיכון לציון 8 באולפן לבגרות במתמטיקה 3 יח'.

האולפן לבגרות
בהנהלת המהנדס א. לחמן מחבר הספרים

בשנת הלמודים הקרובה, גם אתה יכול להשיג

ציונים גבוהים יותר!

עם "מארקר" חינם לכל תלמיד!

קורסים מיוחדים לתלמידים ולסטודנטים:

למידה יעילה וקריאה מהירה

איך להתכונן למבחנים במהירות וביעילות! □ כיצד למנוע התרגשות ובילבול לפני מבחן! □ גישה נכונה אל החומר הכתוב. □ תרגילים לשיפור הריכוז והזכרון. □ סוגים שונים של קריאה. □ קריאה במהירות כפולה. □ תימצות, ניתוח והבנת הנקרא.

מ י ל ה
המכללה לקריאה מהירה

קורסי קיץ אחרונים ייפתחו בסניפים הבאים:

תל־אביב: בבית ציוני אמריקה, אבן־גבירול 26	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 5
ירושלים: במכללת מילה, אגריפס 30.	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 5
חיפה: בבית ארדשטיין, י.ל. פרץ 20, חדר	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 5
קרית־חיים: בבית ההסתדרות, שרת 75	ביום א' 16.8 וביום ד' 19.8 בשעה 5
הרצליה: בביה"ס התיכון, הרב קוק 30	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 5
כפר־סבא: בתוה"ב ע"ש אלון, גלר 6	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 5
רחובות: בבית החמישה, גולדברג 6	ביום א' 16.8 וביום ד' 19.8 בשעה 5
פתח־תקוה: בסמינר שיין, קפלן 42	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 5
ראשל"צ: גימנסיה ריאלית, סמילנסקי 3	ביום א' 16.8 וביום ד' 19.8 בשעה 5
נתניה: בבית לינת נשים, מקדונלד 5	ביום א' 16.8 וביום ד' 19.8 בשעה 5
בת־ים: בבית התרבות, קריניצי 6	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 5
באר־שבע: במכללת מילה, רמב"ם 30	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 5
חולון: מתנ"ס נאות שושנים, נאולים 54	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 5
רמת־השרון: תיכון אלון, אוסישקין 99	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 7
גבעתיים: המרכז לתרבות ואמנות, יד שטרית, רח' ביאליק	ביום ב' 17.8 וביום ה' 20.8 בשעה 7
עפולה: מרכז קהילתי וינציו (ע"ש גרוס)	ביום ב' 17.8 וביום ד' 19.8 בשעה 5
חדרה: בית־ספר תיכון חדרה, שכונת רמב"ם	ביום א' 16.8 וביום ד' 19.8 בשעה 5

להרשמה ולקבלת ציוד לימודי, הקדם ובוא 30 דקות לפני פתיחת הקורס.
שכר הלימוד למשתתף 165 שקלים חדשים. פרטים בטל. 03-900595/6

בריג' מאת רחל שמיר

שותקת כמו דג

מה לעשות כשהמלה כפל (DOUBLE כלע"ז) סגורה בפי כל שותפיי
מר אבנרי אוהב להכפיל חוזה בסלב נמוך ולתת ליריבי TOP מוחלט לפחות פעם בשבוע.
מר ברוך מכפיל בגובה של שלוש עם תוצאה דומה.
הגברת גלעדי אוהבת להכפיל סלם באחת הסדרות כשבידה אלוף ומלך בסידרה שונה. לפרוח, כמובן, קלף בודד בסידרה המיועדת להכסיל והוא מצליח לבצע סלם שבעצם מבוצע על ידי רבים, אולם שלו מוכפל ושיב TOP מוחלט ליריבים.
מר דניאלי נוהג להכפיל כשהיריבים מגיעים לחוזה של מישחק מלא, ואינו לוקח בחשבון את העובדה שיש לנו התאמה בסידרה אחרת, דבר המחליש את כוח ההגנה שלנו.
אבל מגדיל לעשות מר הלל. הוא מכפיל על ימין ועל שמאל. מתעלם מקיומי כשותפתו, כאילו אין לי כל קשר לפרשה. מה הפלא בעצם, הרי אני שותקת כמו דג.
אתן לכם דוגמא:

צפון
♠ 4 2
♡ K 8 7 6 5 4
♢ 9
♣ K 10 8 7

מערב
♠ A 3
♡ Q J 10 3 2
♢ Q J 7 6
♣ 6 4

מזרח
♠ J 10 9 7 6
♡ –
♢ K 10 5 4
♣ Q J 9 3

דרום
♠ K Q 8 5
♡ A 9
♢ A 8 3 2
♣ A 5 2

חילק דרום – איש אינו פגיע.
ההכרזות:

דרום	מערב	צפון	מזרח
1 כלי שליט	פאס	4 דיאמונד *	פאס
4 הארט	X(כפל)	פאס	פאס
פאס			

* העברה להארט - לפי שיטת טקסס.
מושבי היה במזרח והכפל בא מפיו של שותפי היקר מר הלל (מערב)
העניינים התרחשו בדרך זו:
מערב הוביל במלכה דיאמונד וכרוז זכה באלוף דיאמונד ותחך דיאמונד בדומם. במהלך השלישי שיחק הכרוז ספייד אל המלכה ביד. בלקיחה זו זכה מערב באלוף. מערב המשיך בדיאמונד. הכרוז חתך בדומם ומשך את שני הקלאבים הגבוהים, את המלך ואת האלוף, וחתך את הדיאמונד האחרון בדומם.
עכשיו שיחק הכרוז ספייד אל המלך ביד ונוצר המצב הבא:

צפון
♠ –
♡ K 8 7
♢ –
♣ 10 7

מערב
♠ –
♡ Q J 10 3 2
♢ –
♣ –

מזרח
♠ J 7 6
♡ –
♢ –
♣ Q 9

דרום
♠ 8 5
♡ A 9
♢ –
♣ 5

בהיותו ביד שיחק הכרוז ספייד ומערב חתך בעשירית הארט והרשה לזכות בלקיחות. מערב המשיך בהארט גבוה בו זכה הכרוז ביד באלוף. הכרוז המשיך בהארט אל השמינית והמלך הארט השלים את ביצוע החוזה המוכפל.
„עם קלפים כאלה לא להכפיל?" פנה מר הלל בשאלה אל כל היושבים ליד השולחן.
תשובות 'המומחים' לא סיפקו את שותפי ואני המשכתי לשתוק כמו דג.

שחמט מאת אורי צחור

הישגים לצעירים

שחמטאים צעירים מישראל זכו האחרונה להישגים בתחרויות שחמט שנערכו בחו"ל. ערן ליס, בן 11, מראשון לציון, סיים שני באליפות עולם לצעירים עד גיל 12, שנערכה בפורטו ריקו. שם, בפורטו ריקו, סיים אילן מנור, מחיפה, במקום 2/3 משותף באליפות העולם לנוער עד גיל 18. בבאגיו שבפיליפינים, סיים גדי רכליס, במקום 6־11 משותף (8 נקודות מ 13 משחקים), באליפות העולם לנוער עד גיל 20. בסבוב האחרון החמיץ רכליס אפשרות לנצחון על אלוף העולם החדש לצעירים, ויר סואנטאן אנאנד, מהודו, וסיים עמו בתיקו. אנאנד צבר 10 נקודות, ללא הפסד, בהקדימו בחצי נקודה את ואסילי איוואנצ'וק מברה"מ.

בביל שבשוויץ השתתף ארתור קונן, בן 13 וחצי, בתחרות שרוב רובם, של 136 משתתפיה, מגיל 20 ומעלה. הרמה הממוצעת של מתחריו היתה כזו של מועמד לאמן ואף למעלה מזה. קונן הפתיע בסיימו במקום 6־2 משותף. בסבוב האחרון סיים בתיקו עם מנצח התחרות, היוגוסלבי מילאן וקוביץ'.

1110 מתחרים בביל

כ־800 שחמטאים ושחמטאיות, בהם 16 ישראלים, השתתפו בשורה של תחרויות השחמט המסורתיות בביל (ביינה) שבשוויץ, שנערכו השנה בפעם ה־20. כיוון שהיו שהשתתפו גם באחת משתי תחרויות הבזק, או בשתיהן, הגיע מספר המתחרים בביל ל־1110. ארבעה ישראלים זכו להישגים מעולים.

במוקד עמדה תחרות רבי האמנים, שמונת משתתפיה התמודדו בשני מחזורים. ניצח בוריס גולקו (מי שהיה ישראלי במשך חודש אחד) מארצות הברית, בצוברו 9 נקודות. אחריו: אולג רומאנישין מברה"מ 8.5, דניאל קאמפורה מארגנטינה 8, מוריי צ'נדלר מאנגליה וולאסטימיל הורט ממערב גרמניה (לשעבר צ'כוסלובקיה) 7.5 כ"א, רוברט היבנר ממערב גרמניה 5.5, אריק לוברון ממערב גרמניה וז'וז'ה פולגאר, בת ה־18, מהונגריה 5 כל אחד.

בתחרות האמנים השתתפו 208 שחמטאים, בהם 12 רבי אמנים ו־24 אמנים בינלאומיים. ניצח רב האמן לב גוטמן מישראל, שצבר 9 נקודות ב 11 משחקים, ללא הפסד, וזכה בפרס של 8000 פרנקים שוויצריים. אחריו: האמן הבינלאומי אלק שנאפיק מפולין ורבי האמנים מיתאי שובה מרומניה (מד כושר 2545) ודרזאן ראייקוביץ' מיוגוסלביה 8.5 כ"א. חמשה רבי אמנים צברו 8 נקודות כל אחד.

עם המסיימים במקומות 24־10, עם 7.5 נקודות כל אחד, נימנו ישראל שרנצל ורן שכתאי. שרנצל, שהתמודד עם רבי אמנים ואמנים בינלאומיים, דורג במקום ה 11 וזכה באלף פרנקים. הישגו היקנה לו ציון ראשון לדרגת אמן בינלאומי. הציון הושג עוד טרם הסיבוב האחרון, כאשר היו לזכותו 7 נקודות. 12 דורג רב האמן סרגיי קודרין מארה"ב, שניצח, בסבוב ה 11, את אלון גרינפלד. רן שכתאי, הצעיר מישראל שרנצל, בשלוש שנים, דורג במקום ה 23. לכן זכה רק בפרס של 200 פרנקים. מספר המדורגים הבינלאומיים עמם התמודד לא היה די כדי לזכות אותו בציון לאמן בינלאומי.

במקום ה 29 עם 7 נקודות דורג יוחנן אפק. אלון גרינפלד שכה הצטיין אשתקד, בתחרות הראשית בביל, כשל הפעם בצוברו 6.5 נקודות בלבד. הוא דורג 42. גרינפלד נסע לפולין כדי להשתתף בתחרות, ע"ש עקיבא רובינשטיין. נקווה ששם הצליח שחמטאי מוכשר זה. ולאדימיר אלטרמן דורג 44 עם 6.5 נקודות. עם צוברי 6 נקודות כל אחד נימנו רמי סופר, אליהו שוורידלר וגרגורי ליינוב.

סופיה פולגאר (אחותה בת ה 13 של ז'וז'ה) שהשתתפה בתחרות זו, צברה, אף היא, 6 נקודות. הישג מרשים סופיה הופיעה למשחקים כשהיא עונדת מגן דוד לצווארה.

על תחרויות הבזק במדורנו הקרוב

נצחון על אלוף שוויץ

ישראל שרנצל זכה להישגים נאים בביל. בין היתר ניצח את האמן הבינלאומי יאן אמברוז מצ'כוסלובקיה, סיים בתיקו עם סרגיי קודרין ועם ארוארד מרדנה מצ'כוסלובקיה. לפניינו סיום משחקו נגד, ריכארד גרבר, הצעיר שזכה לאחרונה באליפות שוויץ. ההערות לסיום הן של המנצח.

לבן: י.שרנצל
שחור: גרבר
ביל, יולי 1987

תור הלבן
כאן בא: 17.צ־ז1, מ־ח8;

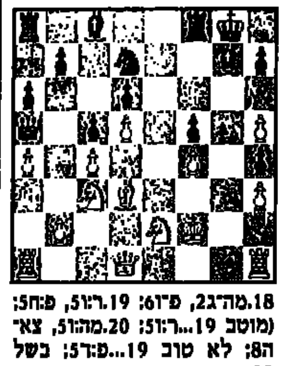

18.מה־ג2, פ־ו6; 19.ר־ו5, פ:ח5; (מוטב 19...ר:ו5; 20.מה:ו5, צא־ה8; לא טוב 19...פ:ד5; בשל 20.ר:ח7! פ:ג3; 21.צ:ז7!! וזוכה) 20.ר:ח7, ר:ח7? (גרבר לא העריך כראוי את תוצאות פתיחת טור ח'. לא טוב גם 20...פ:ו4; בשל 21.פ:ו4, צ:ו4+ 22.מ־ה3, וטורי אגף המלך נפתחים למיתקפת הלבן) 21.צ:ז7!! פ:ז7; 22.צ־ח1, ר־ו5; 23.ר:ו5, צ:ו5; (ה„עוקץ": לא יועיל 23...פ:א5; בשל 24.פ־ו3! פ:ו3; 25.צ:ח4+ מ־ז7; 26.מה־ח7+ ומט במסע הבא) 24.צ:ח4+ מ־ז8; (24...צ־ח5; מפסיד ל 25.צ:ח5+ פ:ח5; 26.מה־ו6; מ־ז7; 27.פ־ה4! וזוכה בשל האיומים פ־ו6, ו פ־ו5.) 25.פ־ז3, צא־ו8; (כפוי) 26.פ:ו5, צ:ו5; 27.פ־ה4, מה־ד8; 28.צ־ו4, מ־ו8; 29.מ־ו3, צ־ח5; 30.מה־ו2, מ־ח8; 31.פ:ד6, מה־ו6; 32.צ:ז7! מה:ז7; 33.מה:ז7+ מ:ז7; 34.פ:ב7, והשחור נכנע.

מאוצר התחבולות

לבן: שיץ (שבדיה)

שחור: בכמן (מערב גרמניה)
ביל 1987

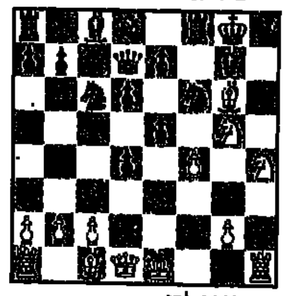

תור הלבן

השחמטאי השבדי, אינגמאר שיץ, שצבר 6.5 נקודות בתחרות האמנים בביל, הכריע את יריבו בתחבולה מרשימה במסע ה 16 של המשחק. כיצד? התשובה לכך להלן במהופך.

פיתרון

[illegible]

על בולים ובולאים מאת חיים לנגלבן

הנסיך אלויס מליכטנשטיין

ליכטנשטיין, הנסיכות הפופולרית אצל הבולאים בשל היופי והערך היציב של הנפקותיה, חגגה השנה את יובל ה־75 לבוליה הראשונים, בין היתר בתערוכה בינלאומית גדולה בוואדוז הבירה.

לציון האירוע הונפק בול בן שני פרנקים (בנסיכות משמש המטבע השווייצרי כהלך חוקי) הנושא את דיוקנו של הנסיך אלויס, שהוא בנו בכורו של יורש־העצר הנס־אדם, כלומר נכדו של השליט הנוכחי.

הבער יפה־התואר מוקף במסגרת המזכירה את הבול הראשון שהוציאה ליכטנשטיין בארגון עצמאי בשנת 1912. זאת אותה מסגרת שעיצב האמן האוסטרי קולומן מוזר בשביל בול בן 5 הלר אוסטריים של ליכטנשטיין.

את הביצוע הגראפי קיבל על עצמו המדפיס הממלכתי האוסטרי בווינה, בדיוק כמו לפני 75 שנים. לרגל היובל, הנפיקה ליכטנשטיין גם גלוית־מזכרת.

עוד הופיעו בליכטנשטיין שלושה בולי־דגים.

גננות בסוריה

בסוריה הופיעו באחרונה חמישה בולים צמודים בעריכים שונים לכבוד תערוכת הגננות הבינלאומית ובול אחד לכבוד היריד הבינלאומי של דמשק, הנושא פינג'נים.

וולט דיסני בקאפקס

לכבוד תערוכת הבולים הבינלאומית „קאפקס" בקנדה, הנפיקה סיירה־ליאונה סידרה המזוגת דמויות של וולט דיסני עם נופים של קנדה.

בתאילנד חוגגים במשך שלוש שנים (!) את „שנת־תאילנד". לפרסום המיבצע הונפק בול המציג גינה ועצים בצורה מסורתית. הבול נמכר גם בקונטרסים בני חמישה בולים.

מיסדר מלטה

מלטה הנפיקה ארבעה בולים המראים מדים צבאיים מתקופות שונות. הבולים מזכירים את שלטון מיסדר יוחנן הקדוש מירושלים באי. המיסדר, המכונה גם מיסדר מלטה, קיבל את האי למושבו מאת הקיסר קרל החמישי, לאחר שאבירים גורשו במאה ה־16 מרודוס על־ידי הטורקים. האבירים שלטו באי עד לכיבוש הצרפתי ת־1798.

מדינת דלוויר

מדינת דלוויר, הראשונה אשר אישרה את חתימתה על חוקת ארצות־הברית, כובדה בבול אמריקני למלאת לה 200 שנה. הבול מראה את סמל המדינה מוקף שתי דמויות היסטוריות.

מטבעות ומדליות מאת חיים לנגלבן

איגוד האומות של דרום־מזרח אסיה

איגוד האומות של דרום־מזרח אסיה ASEAN נוסד ב־8 באוגוסט 1967 בבאנגקוק, על פי הצהרת באנגקוק, שנחתמה על־ידי שרי החוץ של אינדונסיה, מאלזיה, הפיליפינים, סינגאפור ותאילנד. ברוניי הצטרפה לאיגוד זה ב־7 בינואר 1984, בתור חברה שישית.

יעדי האיגוד הם להאיץ את הגידול הכלכלי, קידמה חברתית, פיתוח תרבותי באיזור, וקידום השלום והיציבות. יעדים אלה מכוונים לחזק את הבסיס לקהילה מצליחה ושוחרת שלום בדרום מזרח אסיה.

ראשי הממשלות של מדינות האיגוד מהווים את הרשות העליונה של האיגוד. הם נותנים את הכיוונים, שרי החוץ נפגשים אחת לשנה, כדי לדון ולהחליט בנושאי מדיניות חשובים ותכנית לשיתוף פעולה. כל מדינה החברה באיגוד, מארחת את כנס השרים בתורה.

קיימת גם הוועדה המתמדת של האיגוד ולבסוף מזכירות האיגוד המשמשת כגוף מתאם של האיגוד, והיא המספקת את אפיקי התקשורת הפורמליים בין הוועדות השונות לבין המזכירויות הלאומיות. היא גם מתאמת את ההוצאה לפועל של הפרוייקטים והתכניות של הוועדות השונות של איגוד זה.

מאז הקמת ASEAN ב־1967, אירחה סינגאפור שלושה כנסי שרים של האיגוד: 1972, 1977 ו־1982. סינגאפור אירחה גם את כנס השרים ה־20 של האיגוד ב־15־16 ביוני 1987.

הצד הקידמי של המטבע מראה את הסמל הרשמי של הרפובליקה של סינגאפור.

המטבע הוטבע בגירסה קשוטה ובגירסה רגילה. משקל כל מטבע בגירסה קשוטה מכסף 31 גרם בטוהר 500/1000, קוטר 40.7 מ"מ. אותו מוטיב מופיע גם על הגירסה הרגילה, העשויה קופרו־ניקל. כמות ההטבעה המירבית של מטבע הכסף היא 25,000 עותים ואילו זו של המטבע בתגמיר רגיל לא למחזור – 100,000 יחידות. כל מטבע קשוט נתון בתוך קופסית תצוגה מהודרת מחומר דמוי עור בצבע כחול, ומצורף לה אישור אותנטיות.

שעה של פנאי

תשבץ תרתי־משמע ©
מאת נדיב אבידן

מספר 192

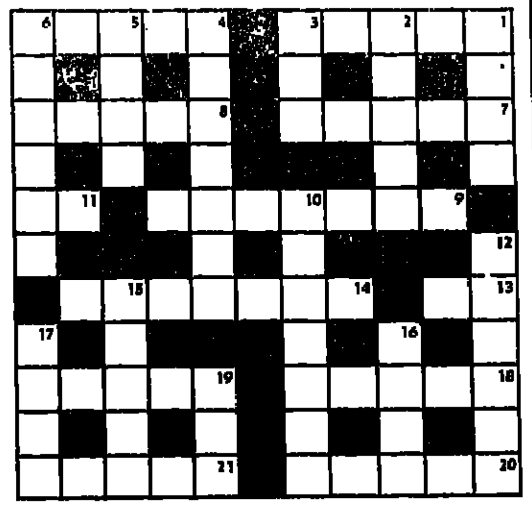

מאוזן
1. אין איסור המעורר התפעלות (5)
4. ערבוביה בחשכה (5)
7. הדרך להערים על האויב מרובה (5)
8. אלה שמביטים ביום כיפור רואים כפול (5)
9. משטח החלקה לעקרת הבית (4,3)
11. בצורה כזאת, לצערי הרב, אפשר להגיע גם לכנסת (2)
13. האפס הזה צריך לשתוק (2)
14. „בנק" חשלפוחית (4,3)
18. כתיבת שירים נעשית השכם בבוקר (5)
19. עוף לא חי מדיסה כזאת (מ) (5)
20. תשובת אביו, חם המזג, כאשר נשאל: „מה צריך כדי לעשות ילד?" (5)
21. הוא אוהב לשכב במיטה גם הפוך (5) (עפ"י מלי דבש)

מאונך
1. אדוני האומן – כאן משמינים (4)
2. בזון חי בקונסוליה (5)
3. צפרדע קדושה (3)
4. לבן רוצה ספרדיה (7)
5. כאן לא חסרה אבן (4)
6. כל מטרה מתאימה לשומרון (6)
10. אקשטיין לא מספיק להיות נבון (7)
12. איך אפשר להוציא מפי הטיפש משהו לא צפוי (6)
15. המפקד בדרן בעל קול רועם (3,2)
16. נמצא בכול מקום סגור (4)
17. ה„בכיין" מאן לשלם עבור הרפיה (4)
19. בתוקף תפקידו השיפוטי הוא אסר (3)

בין הפותרים יוגרל סך 50 שקלים.

פתרונות יש לשלוח לפי הכתובת: תשבץ תרתי משמע „ידיעות אחרונות" ת.ד. 9177 מיקוד 61091 ת"א.

תשבץ מאת הלל הרשושנים

מספר 1433

21 פרסים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה. פרס א': הספר „יועץ מיוחד" מאת ליאון ה. צ'ארני ועוד 20 פרסי ספרים שונים. המען למשלוח: „הלל", תשבץ השבוע מס. 1433, ת.ד. 20227 (61201).

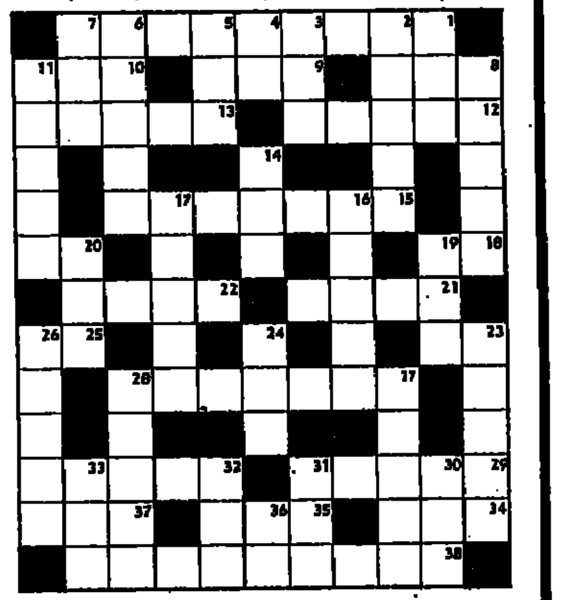

במאוזן – מימין לשמאל: 1) סופר עברי מפורסם – מחבר „אהבת־ציון", „אשמת־שומרון" ו„עיט צבוע". 8) אחת האימהות 9) אחת מעשר מכות מצרים 10) הכתב העברי העתיק 12) ישוב עברי פורח בשומרון 13) תיק משרדי בעל כריכה קשה 15) כרך בברית־המועצות 18) צלוי למחצה 20) ידית 21) חוקר הלשון 22) אחד מספרי התנ"ך 23) „תרדיף" (שם נרדף) ל„רפש" 25) „נשמת" הקשת 27) בית הדין הגדול בימי בית־המקדש השני 29) כל מה שהאדם קונה – מתחדישי הלשונאי הלל הרשושנים 32) חייל היורה בתותח 34) החזק שבחיות הבר 35) „תרדיף" ל„טיפה" 37) ירק מאכל לא חריף 38) אישיות משפטית ומדינית שהלך לעולמו.

במאונך – מלמעלה למטה: 1) בינוני לאלישע בן־אבויה 2) מושחת, רשע 3) רעות־רוח 4) „תרדיף" ל„אגל" 5) מוסד רפואי לעזרה דחופה (בר"ת) 6) מסך 7) חבר נבחרים 8) אחד משבטי ישראל 11) כלי לנוזלים 14) קטן קומה 16) קפץ ראשון לתוך ים־סוף 17) מפיץ ריח טוב 19) מתחת רבת אלהלידה 20) אם הוא אינני – אין תורה 23) „תרדיף" ל„משנה חיצונה" 24) עליו הולמים בפטיש 26) כלי בעל פה רחב 27) חרוב המכריע של תושבי סוריה הם... 28) בן יעקב ובלהה 30) לוח עץ 31) חכם המשנה 32) „תרדיף" ל„גיהנום" 33) אחד העמקים בארץ־ישראל 36) רסיסי לילה.

חכמים ברבוע

הקוראים המעונינים להשתתף בחיבור הגדרות ברוח תשבץ תרתי משמע, מוזמנים לשלוח הגדרות למלים עד תשע אותיות (על גבי גלויות בלבד).
המערכת שומרת לעצמה זכות שימוש בהגדרות. בין המשתתפים תערכנה הגרלות־פרסים יקרי־ערך אחת לחודש.

הכתובת למשלוח הגדרות: חכמים בריבוע ידיעות אחרונות
ת.ד. 9177
מיקוד 61091 תל־אביב

קשר מסויים

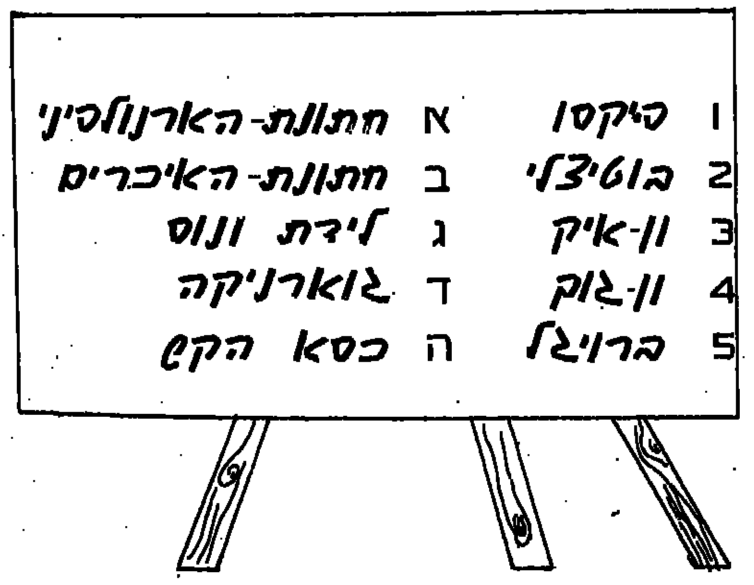

לפניכם רשימת ציירים ואחד מציוריהם המפורסמים. יש לקשר בין הצייר לציורו.
בין הפותרים יוגרל הספר ללכת שבי אחריך, משירי נורית הירש.

אותיות ומיספרים

מספר 1168

לפניכם חידת „אותיות ומספרים". בפעולת הכפל הוחלפו הספרות באותיות. יש לשחזר את פעולת החשבון, ולמצוא את הספרה שאינה משתתפת בה

```
      מ ש פ ט
        צ ד ק
    ---------
    מ ל פ מ ד
  צ ד מ צ ש
צ ו מ ד פ
-------------
מ ד פ פ מ ט פ
```

★ 12 פרסי ספרים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה ★ המען למשלוח הפתרון: „אותיות ומספרים מס' 1168", ת"ד 20227, ת"א (61201).

פתרון תשבץ תרתי משמע מס' 190

הפתרונות והזוכים

פתרון גליון 1225

- עשיים תושבים: א–1, ב–3, ג–4, ד–6.

פתרון תשבץ השבוע מס' 1428
במאוזן: 1) משענת 5) שמרקע 10) צורף 11) כן 14) תף 15) „לא תחמד" 18) בץ 19) „רפאל הלפרין" 24) „עקרב" 27) צר 29) קדמת 31) טל 32) „בנימין" 33) תג 34) נחלה 36) ריע 37) „איוב" 41) „אטלס עץ־החיים" 47) תל 48) בעל־בית 49) על 51) „נפעל" 53) מת 54) הבית 56) אדרבא! 57) צוללת.
במאונך: 1) מצת 2) שופר 3) ער 4) נפלא 6) משדר 7) רב 8) קרבן 9) עקץ 11) כתה 12) נחל 16) „אלף" 17) מפה 20) פור 21) יחד 22) שעטנו 23) מתגבר 25) קלח 26) בבה 27) ציר 28) רמיץ 29) קנא 30) „ובני קרת לא מתו" 35) „לוט" 38) „ישי" 39) מקע 40) ל.ח.י. (לוחמי חרות ישראל) 41) „אלפד"+) 42) לבלב 43) עלם 44) צבת 45) „יתרו" 46) מעיל 47) תנא 50) לתת 52) ער 55) כל.
+) אלפד (כלי מיוחד לפתן) – תחדישי תלשונאי הלל הרשושנים.

שמות הזוכים וזוכי צ.ה.ל. בתגרולת 21 פרסי הספרים – תשבץ השבוע מס. 1428
פרס א': סיגל עיני, ת"א. מימי ואלי מלניק, ק. פלמחים; דרורית ראובני, גבעתיים; יעל ורנה, קיבוץ כרמיה; בנימין גרושבסקי, קרית־טבעון; שמואל שרגאי, קרית־מוצקין; נחום נתנאל, ירושלים; יפעת שחר, נתניה; אפרים טייכמן, חיפה; שלמה הרוש, חיפה; שרה לוי, טבריה־עלית; מוריס בהט, בית־שאן; לינדה מושקוביץ, ת"א; עדי קלמנוביץ, חיפה; יעקב תובר, כפר־גלעדי; דליה סיני, חולון; בלהה אילן, קיבוץ דפנה; אבי גונן, אשקלון; מימי ביטון, צפת; דוד מלמד, עכו; אביגיל איתם, ירושלים. בכור הראל, צ.ה.ל. בלה בנדט, צ.ה.ל. שולי בוחניק, צ.ה.ל. יצחק שוקרון, צ.ה.ל. דב לויטס, צ.ה.ל.

שמות 5 חיילי צ.ה.ל. שזכו כ"א בספר, בתגרולת תשבץ חשבוע 1427
סרן דרור בן־דוד, צ.ה.ל. סג"מ דפנה גינותי, צ.ה.ל. אורנית לוי, צ.ה.ל. גלעד חכם, צ.ה.ל. ענת כרמי, צ.ה.ל.

- את הפתרונות יש לשלוח במעטפה לפי הכתובת: „7 ימים", שבועון „ידיעות אחרונות", „שעה של פנאי", ת.ד. 20227, ת"א, מיקוד 61201.
- ישותפו בהגרלה רק אלה שמעטפותיהם יגיעו תוך 10 ימים מיום פרסום החידה.
- נא לציין את שם החידה ומספר הגליון על המעטפה.

הציור השבועי לילד

היכן גלינה?

אלה, גלינה ואריה, יצאו לטיול בוקר בסביבות ביתם כאשר לפתע גלינה נעלמה. אנא, ילדים, עיזרו להם למצאה.

הנהלת חשבונות
הנהלת חשבונות
מכון ישראלי למינהל

אנגלית
אנגלית מדוברת שוטפת
מכונים אמריקאים לשפות

בגרות
למד בגרות בקלות וחסוך 1,000 $

עיצוב אופנה
עיצוב אופנה
המכון להכשרה מקצועית

תמלילנות קלדנות
גם את יכולה להרוויח 1,200 ש"ח בחודש כתמלילנית או קלדנית
מ.י.ל. מכון ישראלי למינהל

תיכנות מחשבים
תכנות מחשבים
מכון להכשרה מקצועית

מזכירות רפואית
גם מזכירה רפואית גם מזכירה בכירה בקורס אחד

עיצוב פנים
עיצוב פנים
מכון להכשרה מקצועית

ייעוץ מס
יעוץ מס
מכון ישראלי למינהל

השכלה בכתב

גרפיקה

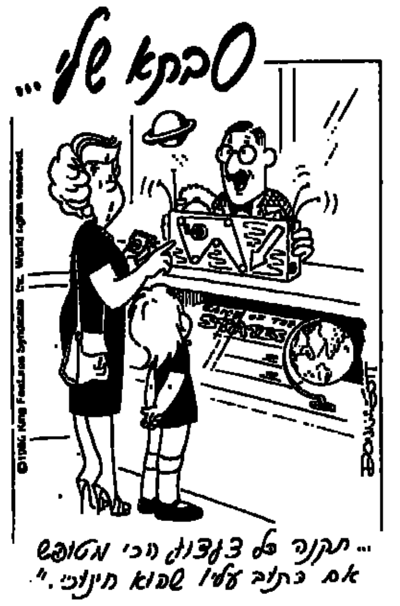

ספר־קלטת מיותר

„קולות מעולם החיות" • ספר־קלטת בסידרת „צליליפוטים" • כתבה: לאה שגיב • צייר: מוטי קידר • לגיל הרך • הוצאת „דור רכגולד ועירית שגיב".

„משהו מיוחד, להעשרת עולמו של הפעוט", כך מבטיחים לנו, „בהמלצתה של מנהלת המרכז להתפתחות הילד של העיר תל־אביב". זה בטח „יעבוד" על הקונה הפוטנציאלי, החושב לתומו, שמשהו עם המלצות כאלה חייב להיות טוב. ועוד כתוב בדף ההמלצות, שהחומר ב„קיט" (בעברית – ערכה) נוסה בגני־ילדים שונים בצפון העיר וזכה לתגובות נלהבות של הפעוטות, מגיל שנה עד חמש.

כתבה: לאה שגיב   צייר: מוטי קידר

ההמלצות החמות לא „עבדו" עלי. אולי מפני שעברתי את הגיל. האזנתי לקלטת לפי ההנחיות, צד א' ראשון, ולא מצאתי שום דבר דומה בספר. הפכתי לצד ב' והחומר הזה אמנם נמצא.

אז מה בצד א' בקלטת? איך עושים הפרה, הכלב והחתול. וכן הלאה. מה נאמר, שלא אמרו עוד כל המטפלות, האמהות, האבות, הסבים והסבתות, השואלים מאז ומתמיד את שאלות הקרש האלה. בשביל זה צריך להעסיק את שרה דורון, מתוכניות הילדים בגלי צה"ל? בשביל זה כדאי „לבשל" קלטת?

חשבנו שאולי צד ב' יפצה אותנו. חשבנו. מי זאת לאה שגיב, שההוצאה הנציחה את „יצירות המופת" שלה? מדוע אין להוצאה עורך ומנקד היודעים את מלאכתם? שם הספר משובש, וכמוהו הניקוד. למה „חיות" כשהכוונה לבעלי־חיים?

על טיב הסיפור מוטב לא להרחיב. גם על האיורים אין לי אף לא מלה אחת טובה. ספר וקלטת מיותרים לגמרי.

שרה ארנון

בישול בזיק־בזק

ליק לק

כָּל כּוּ מְזֻמָּן לֹא הֵכַנּוּ בְּעַצְמֵנוּ גְּלִידָה בַּבַּיִת! לֹא יָפֶה מִצִּדִּי שֶׁאֲנִי לֹא דוֹאֶגֶת לְיַצֵּר הַגַּרְגְּרָנוּת שֶׁלָּכֶם. מַה דַּעְתְּכֶם עַל גְּלִידַת־קָפֶה? כְּדַאי לַעֲשׂוֹת מָנָה גְּדוֹלָה שֶׁל הַגְּלִידָה הַזֹּאת, כִּי גַּם הַהוֹרִים מִתְּנִים עָלֶיהָ וְלֹא כְּדַאי לָרִיב עִם כָּל הַמִּשְׁפָּחָה בִּגְלַל מָנַת גְּלִידָה.

הַחֳמָרִים הַדְּרוּשִׁים: חֲבִילָה שַׁמֶּנֶת מְתוּקָה, חֲבִילָה אַבְקַת קַצֶּפֶת, כּוֹס חָלָב, 5 כַּפּוֹת סֻכָּר, כַּף נֵס־קָפֶה, כַּף אַבְקַת־שׁוֹקוֹ מְמֻתֶּקֶת, 50 גְּרָם שׁוֹקוֹלָד־קָפֶה.

אֹפֶן הַהֲכָנָה: מַקְצִיפִים אֶת הַקַּצֶּפֶת הָרְגִילָה בִּקְעָרָה אַחַת, וּבִקְעָרָה הַשְּׁנִיָּה מַקְצִיפִים אֶת הַקַּצֶּפֶת הַיְּבֵשָׁה בְּתוֹסֶפֶת כּוֹס הֶחָלָב, כָּל אַחַת מֵהֶן עִם שְׁתַּיִם וַחֲצִי כַּפּוֹת סֻכָּר.

עַכְשָׁו מְעַרְבְּבִים אֶת שְׁתֵּי הַקְּצָפוֹת זוֹ בְּזוֹ וּמוֹסִיפִים לָהֶן אֶת הַנֵּס־קָפֶה, אַבְקַת־הַשּׁוֹקוֹ וְהַשּׁוֹקוֹלָד, הַמְּגֻרָּר עַל פֻּמְפִּיָּה.

מַעֲבִירִים אֶת הַתַּעֲרוֹבוֹת לְתוֹךְ שְׁתֵּי תַּבְנִיּוֹת שֶׁל קֶרַח, וּמַקְפִּיאִים.

בִּזְמַן הַהַגָּשָׁה, כְּשֶׁכָּל אֶחָד מְקַבֵּל קֻבִּיַּת גְּלִידָה עַל הַצַּלַּחַת, אֶפְשָׁר לִשְׁפֹּךְ עַל הַגְּלִידָה כַּפִּית שֶׁל לִיקֶר קָפֶה וּלְהַרְגִּישׁ מַמָּשׁ גְּדוֹלִים.

דניאלה שמי

יֵין הַמְשֻׁמָּר

גָּדוֹל הַלִּמּוּד, שֶׁמֵּבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה.
חֲזַ"ל

הַבַּטָּלָה מְיַגַּעַת יוֹתֵר מֵהַיְגִיעָה עַצְמָהּ.
צג"י ב

מדור הצעצועים

סוד הצירופים

מפירים את הפתגם „משנכנס יין – יצא סוד"? מקורו בגימטריה, היא ולא אחרת.

בשפה העברית, יש לכל אחת מעשרים ושתים אותיות האלף־בית ערך מספרי. ט' = 9, נ' = 50, ר' – 200 וכך כל האותיות כולן. אם תסכמו את ערכן המספרי של האותיות המרכיבות את המלה יין, תגיעו לשבעים. ערך אותיות סוד מגיע גם הוא לשבעים. זה סודו של הפתגם.

חכמת הגימטריא היא אמנות כפני עצמה. מומחים יכולים לחשב בן־רגע את הערך הגימטרי של כל משפט ולהקיש מכך צירופים מעניינים. לאחרונה הגיע אלינו משחק מקורי, העוסק בגימטריות ושמו „גימטרי־אות", שיצא לאור אצל „עץ החיים".

מדובר בחמישים וארבעה קלפים, שמאחוריהם מסתתרים למעשה שלושה משחקים שונים. כל קלף מוקדש לאחת מאותיות האלף־בית, החוזרות על עצמן, כמובן. המרכיבים זהים. במרכז הקלף מובאת האות בדפוס רגיל. בקצה השמאלי העליון – הגימטריא שלה, ובשאר שלוש הקצוות שרטוטי כיתוב־סת"ם מן התורה. מסתבר שיש שלושה כתבי־סת"ם שונים לתורה: הספרדי, האשכנזי־בית־יוסף ושיטת האר"י הקדוש. ההבדלים ברורים.

הקלפים משמשים לשלושה משחקים תחרותיים מוצלחים: האחד – הרכבת מלים, שני הוא משחק זכרון ושלישי – משחק תחרותי. הילדים נהנו מכולם.

כדאי רק לשפר את איכות הקלפים, העשויים קרטון פשוט ובצבע חיוור. רעיונות מוצלחים כאלה, ראויים לחומר טוב יותר.

שושנה חן

תפוח ועץ
ילדים ולנוער 315

מִמדף הספרים

החיים כרצף של אגדות

זהירות, מגע זהב • מאת רות בלומרט • איורים: אורה איתן • הוצאת שוקן • 110 עמודים.

„ככה זה", אומר אוריה הקוסם לאריאל, „כשאגדות מתגשמות, נדהמים קטני האמונה ודואגים חסרי האמונה".

בכל זאת, תודו שיש משהו מפתיע ברצף של אגדות, המתגשמות בזו אחר זו. זה מה שקורה בסיפור שלפנינו לאריאל, נער כפרי מכאן ועכשיו.

קשה להגדיר את הספר הזה. זה לא סיפור הרפתקאות מצוי של ילד ישראלי; זו אינה אגדה וזו גם לא מסה כלכלית חברתית. בעצם, יש כאן תערובת חדשה, הכוללת בתוכה את שלושת המרכיבים הללו, לפי נוסחה אישית־סודית, השמורה בידי המחברת.

הכל התחיל כרעיון במוחו של אריאל, שהיה אז כבן תשע: „אמכור את הביצה ואקנה סחורה בכסף". אבא של אריאל („אנוש ארם"), לא כל כך אהב את הרעיון: הוא חי חיי שיגרה נטולי שאיפות במשק החקלאי שלו, וקיווה שאריאל ישתלב גם הוא, אבל „מטעמים חינוכיים" הוא מניח לאריאל ללכת לשוק, כדי ש„ילמד לקח".

כך התחיל הכל. מכאן מתגלגל סיפור ההצלחה הכלכלית של אריאל כמו כדור שלג. משהו כמו איאקוקה. שום דבר, אבל שום דבר לא יעצור אותו. רק בהמשך מתברר שאריאל, בעצם, חי חיי אגדה. כלומר, חייו מתנהלים לפי התסריט הקבוע של כמה אגדות מפורסמות היטב. עובדה זו היתה יכולה לאפשר לו תצפית טובה למדי אל העתיד, אלא שהאגדות מתחלפות במהירות כזאת, עד שאפילו הוא מתקשה לעקוב אחריהן...

בסופו של דבר נרפא אריאל מ„מגע הזהב" וזוכה באהבתה של גבריאלה; ללמדך, שאינך יכול למצוא אושר ועושר בעת ובעונה אחת. במיקרה הטוב, תוכל לבחור באחד מבין השנים, וזה השלב שבו הסיפור מפסיק להיות סיפור הרפתקאות או אגדה ומתחיל להיות מסה כלכלית־חברתית.

ספר מעניין, מפתיע, לא שייך לשום זרם. מזכיר אולי את בנימין תמוז („תולות הזהב", „המלך ישן ארבע פעמים ביום"). אולי יש לנו כאן התחלה של ספרות ילדים ישראלית מודרנית ומקורית, כמעט אמרתי כנענית. הייתי רוצה לראות עוד סיפורים כאלה, כדי להיות בטוח בזה, אבל איכשהו נדמה לי שהתשובה לרצון הזה כלולה בספר.

„קסם", אומר אוריה לגבריאלה, „פועל רק פעם אחת בחיים".

יבשם עזגד